

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

AFET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ BÜNYESİNDE ÇALIŞAN
PERSONELLERİN GENEL AFETE HAZIRLIKLI OLMA İNANÇ
DURUMLARININ BELİRLENMESİ (BİNGÖL HAVALİMANI ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emre PEHLİVAN

EYLÜL – 2021

GÜMÜŞHANE

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

AFET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ BÜNYESİNDE ÇALIŞAN
PERSONELLERİN GENEL AFETE HAZIRLIKLIL OLMA İNANÇ
DURUMLARININ BELİRLENMESİ (BİNGÖL HAVALİMANI ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emre PEHLİVAN

EYLÜL– 2021

GÜMÜŞHANE

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ * LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

AFET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ BÜNYESİNDE ÇALIŞAN
PERSONELLERİN GENEL AFETE HAZIRLIKLIL OLMA İNANÇ
DURUMLARININ BELİRLENMESİ (BİNGÖL HAVALİMANI ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emre PEHLİVAN

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Nurçin KÜÇÜK KENT

EYLÜL – 2021

GÜMÜŞHANE

BİLDİRİM

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “Devlet Hava Meydanları İşletmesi Bünyesinde Çalışan Personellerin Genel Afete Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi (Bingöl Havalimanı Örneği)” isimli bu çalışmanın, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve alıntı yaptığım tüm çalışmaların kaynakçada yer aldığını taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Sosyal Bilimler ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

01/09/2021

.....

Emre PEHLİVAN

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tezimin danışmanlığını üstlenen teşvik edici yönetimiyle, ılımlı eleştirileri ve özellikle de sabrıyla benden bilgi ve deneyimlerini hiçbir zaman esirgemeyen ve bana her zaman yol gösteren Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nurçin KÜÇÜK KENT'e öncelikle sonsuz teşekkür ederim.

Afet Yönetimi alanındaki eğitim hayatım boyunca bana ilham veren kıymetli hocalarım Prof. Dr. Saime ŞAHİNÖZ'e, Doç. Dr. Afşin Ahmet KAYA'a, Dr. Öğr. Üyesi Sevil CENGİZ'e, Dr. Öğr. Üyesi Eyyüp YILDIZ'a, Öğr. Gör. Melikşah TURAN'a, Arş. Gör. Ramazan ASLAN'a ve Arş. Gör. Sefa MIZRAK'a teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her karar aşamasında bana hep destek vererek benim bu günlere ulaşmamı sağlayan çok kıymetli babam Mustafa PEHLİVAN ve annem Ayşe PEHLİVAN ile kardeşlerim Yunus PEHLİVAN, Mikail PEHLİVAN ve Cebail PEHLİVAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu tez konusunda bana ilham kaynağı olan maddi ve manevi yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eşim Nilay PEHLİVAN'a ve onun kıymetli ailesine sonsuz teşekkür ederim.

Tezin düzenlenmesine yardımcı olan değerli arkadaşım Nesibe OF'a, emeklerini hiçbir vakit esirgmeden tereddütsüz yardımımıza koşan kıymetli arkadaşım Musa AYGÜL'e ve tez döneminde bana her türlü destek ve motivasyon veren kıymetli arkadaşlarım, Salih OF, Öğr. Gör. Mesut KOÇ (KARADAYI), Ramazan KANBUR, Hüseyin AKGÜL, Ahmet Caner KINIK ile Seyhan SAYAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bingöl Havalimanı müdürü Orhan BOR, Baş Uzman Ali Haydar KAYA ve araştırmaya katılan tüm personele yardımlarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Gümüşhane - 2021

Emre PEHLİVAN

ÖZET

PEHLİVAN Emre. Devlet Hava Meydanları İşletmesi Bünyesinde Çalışan Personellerin Genel Afete Hazırlıklı Olma İnanc Durumlarının Belirlenmesi (Bingöl Havalimanı Örneği), Yüksek Lisans Tezi, 2021, (XV+84)

Afetlerin potansiyel olumsuz etkilerinin azaltılmasında; afetlerle ilgili verilen eğitim ve tedbirler kadar afetlere hazırlıklı olma inancı da önemlidir. Özellikle afet yönetiminde aktif rol alan iş sahalarında çalışanlara afetlere hazırlıklı olma inancı konusunda daha da fazla görev düşmektedir.

Bu çalışmanın amacı, Bingöl Havalimanı'nda çalışan 242 personelin genel afet hazırlık inanç durumunun (GAHİD) değerlendirilmesiydi. Araştırmada, 32 madde ve 5'li likert tipi sorulardan oluşan GAHİD ölçeği, 205 gönüllü katılımcıya (tüm evrenin %85'ine) uygulandı. KMO değeri 0,849 ve Cronbach alfa katsayısı değeri 0,890 olarak saptandı. Toplam afetlere hazırlıklı olma inanç puanlarına ve altı alt boyutlara (algılanan duyarlılık, algılanan ciddiyet, algılanan yarar, algılanan engeller, eyleme geçiriciler ve öz yeterlilik) ait ortalama ve standart sapma değerleri hesaplandı. Sosyodemografik değişkenler ile GAHİD ortalama puan sonuçlarının karşılaştırması istatistiksel açıdan değerlendirildi.

Araştırmada, katılımcıların GAHİD toplam puan ortalamasının yüksek düzeyde ($125,9 \pm 13,6$) olduğu gözlemlendi. Özellikle, birden fazla yerde afet eğitim aldığını belirten grubun eğitim almayan gruba göre daha yüksek GAHİD ortalaması olduğu ve afet eğitimi alma değişkenleri ile GAHİD puan ortalamaları arasında pozitif yönde korelasyon olduğu saptandı ($R=0,250$, $p<0,001$). Yaş, cinsiyet, iş alanı, gelir durumu, afet yaşama değişkenleri açısından GAHİD ortalama puanı istatistiksel açıdan değişim gözlenmedi ($p>0,05$). Öte yandan, kadın grubunda algılanan ciddiyet alt boyutu ortalamasının ve otuz üç yaş üstü altı yıldan fazla çalışan personel grubunda algılanan duyarlılık ortalamasının daha yüksek olduğu belirlendi ($p<0,05$).

Sonuç olarak, genel afetlere hazırlıklı olma inancını artırmak için personele afetle ilgili eğitimlerin tek bir zaman aralığında verilmesi yerine periyodik ve tekrarlı olarak verilmesinin daha yararlı olabileceği dűşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afetler, Acil Durumlara Hazırlık, Havaalanı, İnançlar, Afet İnanı.

ABSTRACT

PEHLİVAN Emre. A Research on the The Determination of General Disaster Preparedness Belief of The Staff Working in The State Airports Administration (The Sample of Bingöl Airport), Master Thesis, 2021, (XV+84)

In reducing the potential of negative effects of disasters; the belief in preparedness for disasters is as important as the education and precautions about disasters. Especially, it is have a greater an active role about the responsibility to believe in being prepared for disasters at disaster management in working in the fields of job.

The aim of this study, it was evaluated to the general disaster preparedness belief status (GDPBS) of 242 staff working at Bingöl Airport. In the study, the GDPBS scale, consisting of 32 items and 5-point Likert type questions, were applied to 205 volunteer participants (85% percent of whole universe). It was determined the value of KMO as 0.849 and the value of Cronbach's alpha coefficient as 0.890 It was calculated the values of mean and standard deviation belong to the scores of total disaster preparedness of belief and six sub-factors (perceived sensitivity, perceived seriousness, perceived usefulness, perceived barriers, actioners and self-efficacy). The comparison of sociodemographic variables and GDPBS mean scores was evaluated statistically.

In the study, it was observed that the mean of GDPBS total score of the participants was high level (125.9 ± 13.6). In particular, it was determined that the group who stated that they received disaster education in more than one place had a higher GDPBS mean than the group that did not receive education, and it was positive correlation between the variables of receiving disaster education and the mean of GDPBS score ($R=0.250$, $p<0.001$). There was no statistically significant different in the the mean of GDPBS score in terms of age, gender, the fields of occupation, income status, and the status of disaster survival as variables ($p>0.05$). On the other hand, it was determined that the mean of perceived seriousness sub-factor in the woman group, and the mean of perceived sensitivity in the staff group over the age of thirty-three and working for more than six years were higher ($p<0.05$).

As a result, it is thought it may be more beneficial to conduct disaster-related trainings to staff periodically and repeatedly, rather than being in a single time interval, in order to increase the belief level of general preparedness for disasters.

Keywords: Disasters, Emergency Preparedness, Airport, Beliefs, Disaster Belief.

İÇİNDEKİLER

DIŞ KAPAK

İÇ KAPAK

KABUL VE ONAY III

BİLDİRİM IV

ÖNSÖZ..... V

ÖZET.....VI

ABSTRACT VIII

İÇİNDEKİLER X

ŞEKİLLER DİZİNİ XIII

TABLolar DİZİNİ XIV

KISALTMALAR DİZİNİ XV

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AFET YÖNETİMİ 3-14

1.1. Afet Yönetim Aşamalar 4

1.1.1. Zarar Azaltma.....4

1.1.2.Hazırlık.....5

1.1.3. Müdahale 9

1.1.4. İyileştirme.....9

1.2. Afetlerde Ulusal Kurum ve Kuruluşlar 11

1.2.1. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı..... 11

1.2.2. Afetler ve DHMİ'nin Sorumlulukları 12

İKİNCİ BÖLÜM

2. TUTUM KAVRAMI	15-24
2.1. Tutumun Öğeleri	16
2.1.1. Bilişsel Öğeler	16
2.1.2. Duygusal öğeler	17
2.1.3. Davranışsal Öğeler	18
2.2. İnanç	18
2.2.1. Piaget'in Bilişsel Gelişim Hipotezi	19
2.2.2. Vygotsky'nin Bilişsel Gelişim Hipotezi	20
2.2.3. Rosentock'ın Sağlık İnanç Modeli	20
2.2.4. Kader ve Kadercilik Kavramları	22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MATERYAL VE METOD	25-31
3.1. Problemin Durumu	25
3.2. Araştırma Konusunun Önemi.....	25
3.3. Araştırmanın Amacı	26
3.4. Beklenen Yararlar	26
3.5. Araştırmanın Varsayımları	26
3.6. Araştırmanın Kısıtlılıkları	26
3.7. Araştırmanın Hipotezleri.....	26
3.8. Veri Toplama Araçları ve Yöntem.....	28
4. BULGULAR	32-49
4.1. Sosyodemografik Bulgular.....	32
4.2. Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi Ölçeği Sonuçlarının Ortalama Değerleri	35

4.3. Sosyodemografik Değişkenlerle Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Durumları	
Belirlenmesi Ölçeğinin ve Sonuçlarının İstatistiksel Olarak Karşılaştırılması ...	36
4.4. Sosyodemografik Özellikler ile Alt Faktör Korelasyon Analiz Sonuçları.....	45
TARTIŞMA	50-60
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	61
KAYNAKÇA	63
 EKLER	
Ek 1: ETİK KURUL ONAY RAPORU	72
Ek 2: KURUM İZNİ	77
Ek 3: ARAŞTIRMA İZİNLERİ	78
Ek 4: GENEL AFETE HAZIRLIKLIL OLMA İNANÇ DURUMLARININ	
 BELİRLENMESİ ANKETİ.....	79
Ek 5: GÖNÜLLÜ KATILIM ONAM FORMU	83
 ÖZGEÇMİŞ.....	84

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: Afet Yönetim Evreleri	4
Şekil 2: Düşünce Tutum İnanç İlişkisi.....	17

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1: “Afetlere Dirençli İş” Olabilmesi İçin Yapılacak Olan Etkinlikler.....	8
Tablo 2: Risklerin Saptanması, Korunma ve Müdahale Prosedürleri.....	9
Tablo 3: Afet Yönetimi Anlayışındaki Değişmeler	11
Tablo 4: Nakliye Hizmetinde Afet ve Acil Durum Görevlileri	13
Tablo 5: Tutumun Öğeleri ve İlgili Kavramlar	16
Tablo 6: Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi Ölçeği Maddelerinin Alt Boyutlara Dağılımı ve Faktör Yüğü	30
Tablo 7: Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi Ölçeği Alt Boyutlarına Göre Madde Toplam Korelasyon ve Cronbach alfa Değerleri	31
Tablo 8: Katılımcıların Sosyodemografik Verileri	32
Tablo 9: Katılımcıların Afet ile İlgili Sosyodemografik Verileri	34
Tablo 10: Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi Ölçeği (AHOİDBÖ) Sorularının Ortalama Değerleri.....	35
Tablo 11: Sosyodemografik Değişkenlerle Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Ölçeği Ortalama Madde Puanlaması	39
Tablo 12: Sosyodemografik Değişkenlerle Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Ölçeği Toplam Madde Puanlaması.....	43
Tablo 13: Sosyodemografik özelliklerle Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi Tablosu.	47

KISALTMALAR DİZİNİ

TÜRKÇE		İNGİLİZCE	
AFAD	Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı		Disaster And Emergency Management
STK	Sivil Toplum Kuruluşları		Non-Governmental Organisations
UMKE	Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi		National Medical Rescue Team
AKUT	Arama Kurtarma Derneği		Search And Rescue Association
UHDB	Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı		Ministry Of Transportation, Maritime Affairs And Communications
DHMİ	Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü		Directorate General Of State Airports Authority
SHMG	Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü		General Directorate Of Civil Aviation
KGM	Karayolu Genel Müdürlüğü		Directorate General Of Road Transport Regulation
DIDGM	Deniz ve İçsular Düzenleme Genel Müdürlüğü		Directorate General Of Maritime And Inland Waters Regulation
THY	Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı		Turkish Airlines Corporation
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü		General Directorate Of Turkish State Railways
ARFF	Hava Aracı Kurtarma ve Yangınla Mücadele		Aircraft Rescue And Firefighting
Bknz	Bakınız		Look Below
KMO			Kaiser Meyer Olkin
AİM			Aol Instant Messenger
TL	Türk Lirası		
GAHİD (GDPBS)	Genel Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi Ölçeği		The Determination Of General Disaster Preparedness Belief Scale
P	Olasılık		Probability
R	Korelasyon Katsayısı		Correlation Coefficient
ISDR	Uluslararası Afet Azaltma Stratejisi		International Strategy For Disaster Reduction

GİRİŞ

Afetler normal hayatı sekteye uğratan, ölüm yaralanma ve maddi hasarlara yol açan, insan ile çevre arasındaki dengenin alt üst olmasına sebep olan olaylardır. Doğal yollarla veya teknolojinin gelişmesiyle oluşan tehlikeler risk ve zarar görebilirlikle bir araya gelince afetleri oluşturur. Son zamanlarda sosyolojik, çevresel, ekonomik ve fiziksel zarar görebilirlik durumlarının çoğalması gelişmekte olan ülkelerde yaşanan afet olaylarını artırmıştır. Uluslararası Afet Azaltma Stratejisi (ISDR) 2015 raporunda; dünyadaki afet kaynaklı maddi hasar yıllık ortalama 314 milyar ABD doları olarak tahmin edilmiştir. Son 10 yıl içinde sadece meteorolojik kökenli afet sayısında %14 oranında artış saptanmıştır. Afetlerin olası kötü sonuçlarını azaltmak; ancak afetlerde başarılı bir risk yönetimi ve toplum direncinin artırılmasıyla mümkündür. Toplumdaki afet direnç az, zarar görebilirlik yüksek ise, afetin oluşması ve hasarının fazla olması kaçınılmazdır (Varol ve Buluş Kırıkkaya, 2017:1). Afetler, insanların yaşam alanlarını etkilemesi nedeniyle sosyolojik bir olgu olarak görülür. Savunmasızlık durumunda; olası bir tehlikenin veya afetin hazırlıklı olma durumuna bağlı olarak oluşturabileceği zararın miktarı değişir.

İnsanların afetlere karşı tutum ve davranışları, meydana gelen zararın artması veya azalmasını etkileyen en önemli faktördür. Bu yüzden afetleri zararsız veya mümkün olan en az zararla atlatabilmek için toplumsal olarak hazırlıklı olmak ve afete hazırlık algısının tüm bireylerde oluşturulmasını sağlaması açısından oldukça önemli bir husustur (Şahin ve Uyan, 2016: 827).

Devlet Hava Meydanları personellerinin afetlere hazırlıklı olma konusu ile ilgili literatürde çok açık bir veriye rastlanmadı. Bu çalışma ile örnek evren olarak Bingöl Havalimanı'ndaki personellerin genel afete hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi amaçlandı. Ayrıca sosyodemografik yaş, eğitim seviyesi, cinsiyet, afet eğitim alma, afet yaşama, afetten korkma, afetlere hazırlıklı hissetme değişkenlerinin afete hazırlıklı olma inanç durumu üzerine etkileri incelendi.

Genel bilgiler kısmında afet yönetimi ve afet yönetim evreleri, tutum, inanç kavramları ve afet yönetiminde ulusal kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi verildi.

Araştırma yönteminde, Bingöl Havalimanı rneklem evreni olarak seçilerek genel afete hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi leęi 205 gönüllü aktif çalışan katılımcıya uygulandı.

Afet yönetiminin en önemli aşamalarından biri olan hazırlık aşamasında personellerin afete hazırlıklı olma inanç düzeylerinin belirlenmesi afet hazırlık planlamalarına katkı sunacağı ve afet konusunda periyodik olarak alınacak afet eğitimlerin, afete hazırlıklı olma inancı seviyesi üzerine yararlı etkileri olabileceği kanaatindeyiz.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AFET YÖNETİMİ

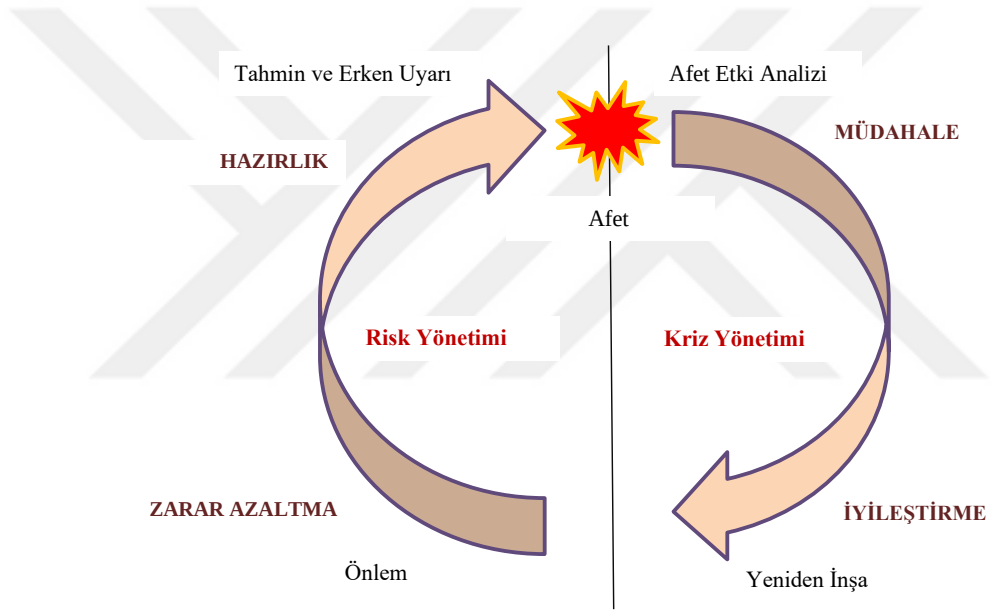
Afet yönetimi, bir afet meydana geldiğinde, öncesinde ve sonrasında uygulanan strateji ya da bu dönemi kapsayan süreçtir. Bazı durumlarda afet yönetimi diye nitelendirilen bu süreç, insanların yaşamlarını riske atarak tehdit oluşturur ya da normal operasyonları sekteye uğratırsa, bu süreç başlatılabilir (Kutemate ve Kale, 2011: 35). Afet yönetimindeki asıl hedef can güvenliği ve mal kaybını en aza indirmek ve toplumu tüm afetlere karşı korumak, dirençli kılmaktır. Bu yüzden koruma, risk azaltma, hazırlıklı olma, müdahale ve iyileştirme gibi başlıkları ihtiva eden ve risk yönetimini esas alan kapsamlı bir acil durum ve afet yönetim sistemi halka yön vermeli ve halk tarafından desteklenmelidir (Kaya vd., 2014: 36).

Günümüzde afetlere neden olan faktörlere baktığımızda büyük bir bölümünün sebebi maalesef insanlığın sahip olduğu teknoloji olarak görülmektedir. Temelinde doğa kaynağı olan afetlerin engellenmesi için günümüzde yapılacak önlemler kısıtlı kalmaktadır. Bu sebeple insanlar yaşadıkları coğrafyanın sahip olduğu afetlerden haberdar olmalı ve insanların doğal kaynaklı bu afetleri yakından tanıması gerekmektedir. Doğal kaynaklı bu afetlerden en az etkilenmek için olay afete dönüşmeden önce yapılacak işlemlerde akılcı yaklaşım sergilenmesi gerekmektedir. (Yer, 2015: 7). Aslında afet yönetimi; yaşanan coğrafyadaki tüm fertleri ve toplumları içine alan, afet meydana gelmeden önceki ve sonraki aşamalara kadar ilerleyen, aynı vakitte iyi ve isabetli risk yönetim kararlarını içeren, afet oluşuktan sonra da kriz yönetim aşamasındaki tüm tehditlerin toplumu en az etkileyecek şekilde oluşturulan faaliyet ve planların amaçlarıdır (Aktel, 2010: 169).

1.1. Afet Yönetim Aşamaları

Afet yönetim aşamaları; afet meydana gelmeden önce ve meydana geldikten sonra olarak iki ana başlıkta incelenebilir. Afet öncesi dönem, afet olayı oluşmadan evvelki dönemdir. Afet sonrası dönem ise afetin meydana geliş anından itibaren başlayan dönemdir. Afet oluşmadan evvel yapılacak işlemler risk yönetimi olarak adlandırılır. Afet oluşturabilecek risklerin belirlendiği dönemdir. Kriz yönetimi ise; afet anında ve sonrasında yapılan tüm çalışmaları kapsar. Tüm bu dönemleri kapsayan afet yönetim evreleri Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1: Afet Yönetim Evreleri

(Kadıoğlu, 2011)

1.1.1. Zarar Azaltma

Zarar azaltma işlemleri, toplumun fiziki altyapısını oluşturmasından yer seçimindeki kriterlere kadar yerleşim yapılaşmasında en iyi standartların ele alınması ve bu standartların sağlanması, yasal ve ekonomik yöntemlerin belirlenmesi faaliyetlerini içermektedir. Öte yandan toplumdaki tüm vatandaşların, yerel grupların ve kamunun oluşabilecek muhtemel afet zararlarını en aza indirmek için önceden alınabilecek tedbirleri tanıması ve bu yönde çalışmaların yapılmasının desteklenmesi gerekmektedir. Bu aşama risk yönetimine büyük ağırlık vermektedir. Bu yüzden, afet uygulamaları ve

afet politikalarında iki farklı temel çalışma alanı belirlenmiştir. Bu doğrultuda afetin oluşum evrelerini ayrı ayrı içermekte ve bu evrelere yönelik teknikleri ve yönetsel kavramları, afet ve risk yönetimi ile açıklamaktadır. Bununla birlikte sürdürülebilir bir iyileşme için zarar azaltma aşaması zorunlu hale gelmiştir. (Kurita: 2004, 1-6). Sigorta sistemi de bu zarar azaltma araçlarından. Dış dünyada olan örneklerinde de görüldüğü üzere, piyasa çözümünü sağlayan bir sistemdir. Konut edinmede zorunlu deprem sigortası uzun vadede büyük kaynak havuzunu meydana getirmektedir. Sigortanın yaygınlaşması ve gelişmesi ise düşük faiz ve sabit bir ekonomi düzeyiyle mümkündür (Gülkan vd., 2003: 111).

1.1.2.Hazırlık

Olması beklenen bir afette oluşabilecek kayıpların giderilmeye çalışılması, öncelikle tehdit altında kalan etmenlerin bulunması ve kurtarılması, acil yardım ihtiyaçları için bilgi veri sistemlerinin oluşturulması ve görev dağılımlarının yapılmasını içeren çalışmalarının bütünüdür.

Bu aşamanın en önemli unsuru tahmin ve erken uyarı sistemleridir. Dünya üzerindeki birçok bilim insanı doğal kaynaklı afetlerin tahmininde yeni yöntemlerin geliştirilmesi, metotların uygulanması ve eş zamanlı haberleşmenin kesintisiz yapılabilmesi konusunun son derece önem arz ettiğini vurgulamışlardır (Kurita, 2004: 1-6).

Bu evre erken uyarı sistemlerinin dâhil olması ve bir afet oluştuğu anda en etkili cevabın verilebilmesi için tehlike afete dönüşmeden önce yapılan ölçüm ve faaliyetlerden oluşur. Toplumun en uç kesimleri dâhil olmak üzere erken uyarı sistemlerinin kurulması, yaygınlaştırılması, sürekliliğinin sağlanması ve gerekli bütçenin ulusal mevzuatlar kapsamında finanse edilmesi gerekir (ECLAC, 2007: 71). Afete hazırlık aşaması afetler karşısında güçlü olmayı amaçlar. Oluşabilecek tüm afetler anında ve sonrasında yaralanma ve ölümlerin minimum olmasını, mal kaybının da en aza indirilmesini, afet sonrası kurtarma faaliyetleri ve acil eylemlerde bulunma becerisinin arttırmasını hedefleyen eylemleri kapsar (Sutton ve Tierney, 2006: 10).

Tehlikelerin ve bu tehlikelere maruz kalma riskinin oldukça yüksek olduğu ülkemizde bireylerin afetlere karşı bakış açıları ve afetlere hazırlıklı olma durumlarının yüksek olması önem arz etmektedir. Afetlerin oluşmasından önce yapılacak risk azaltma

işlemleri bu felaketlerin etkilerini en aza indirip toplumu hazır hale getirerek afet sonrası toplumsal toparlanma becerisini de artırmaktadır (Sari, 2019: 2). Acil durum ve afetlere karşı hazırlık gayreti bireylerin tamamen tehlikelere karşı olan algılarıyla doğru orantılıdır. Bu yüzden geçmiş deneyim ve derslerden ve bunun gibi çeşitli etmenlerden etkilenen insan davranışları, afete hazırlıklı olma konusunda inanç durumunun odak noktasıdır (Ejeta vd., 2015: 7).

Ülke olarak jeopolitik riskler ele alındığında afete karşı hazırlıklı olmak gerekir. Hazırlık; riskten zarar görülebilirliği azalttığı gibi iyileşme sürecindeki finansal kaybı da en aza indirir.

Afet Yönetiminde Afetlere Hazırlığın Yeri ve Önemi

Afete neden olabilecek bir tehlikenin toplum üzerindeki zararlarını, bu tehlikeye karşı önlemler almak, vaktinde, en verimli biçimde ve en etkili planlarla ortadan kaldırmak bu duruma yön verebilmek hazırlık aşamasındaki en ehemmiyetli çalışmalardandır. Hazırlıklı olma; afet ve acil durum meydana geldiğinde görev ve sorumluluklar ile destek olabilecek kaynaklarının daha önceden belirlenmiş olması durumudur. Tüm yönetim birimleri afet ve acil durum yönetimi için gereken çalışmaları veya atamaları yapmalıdır. Akabinde daha önceden belirtilmiş olan görevlerin icra edilmesi için gerekli olan ekip, ekipman, malzeme ve kaynaklar yazılı olarak açıklanmalıdır. Ekipman ve donanımların bakımları, personelin eğitimi, erken uyarı ve tahmin sistemlerinin kullanımı ve diğer çalışmalar belirli aralıklarla güncellenmelidir (Tezer, 2001: 7; Şener vd. 2002:13-17).

Bu yüzden, toplum ve kamunun afete müdahale becerisini artırmak için; Bölge, il, ilçe, kurum ve ev düzeylerinde “Acil Yardım ve Afet Planlarının barınma, tahliye, iletişim, tıbbi yardım, vb.” ekleriyle birlikte düzenlenmeli ve belirlenen aralıklarla güncel tutulmalıdır. Acil Yardım ve Afet Planları bünyesinde oluşturulan acil yardım hizmet grupları ve afet yönetim merkezlerinde çalışan ekiplere gerekli teknik eğitimlerin verilmesi ve tatbikatların yapılması gerekir. Bölge, il, ilçe, kurum ve ev düzeylerinde acil durum için gerekli malzemelerin kullanımlarına yönelik eğitimlerin verilmesi, temin edilmesi ve depolanması gerekir. STK'larla afet yönetimi çalışmalarında iş birliği yapılmalıdır. Toplum içinde müdahale ekiplerinin oluşturulması gerekir. Afetlere hazırlık faaliyetleri için toplum içinde eğitim ve tatbikatlara sıkça yer verilmelidir. Halkın

bilinçlendirilmesine teşvik edici süreklilik arz eden halk eğitimleri ve kampanyalar yapılmalıdır. Tahmin, erken uyarı ve alarm sistemlerinin kurulması, faal hale getirilmesi ve geliştirilmesi gerekir. Bölge, il, ilçe, kurum ve ev düzeylerinde halk ve STK'larla birlikte farklı düzeylerde yapılacak olan tatbikatlar ile planların, bilgi ve beceri düzeylerinin geliştirilmesi faaliyetlerinin yapılması gerekir (Kadıoğlu, 2005: 231).

Acil Yardım Afet Planları

Acil durumlar ve afetler ani oluşan, hemen müdahalesi gereken ciddi olaylardır ve gerçekleşmesi halinde o an çözüm bulmak oldukça zordur. Bu nedenle önceden hazırlanmış önleyici ve koruyucu önlemlere kısacası acil durum yönetimine ihtiyaç duyulur. Acil durum yönetimi sorumluluklarını ancak idari bir birim yerine getirebilir. Önleyici tedbirler, planlama ve hazırlık, problem ortaya çıkmadan yapılmalıdır. Bu süreç; “Planlama ve Hazırlıklı olma” tanımı altında Afet Acil Yardım Planları olarak hazırlanır. Hazırlanan Afet Acil Yardım Planlarının asıl hedefi can ve mal güvenliğidir. Acil durum anında binada bulunan kişilerin can güvenliğinin sağlanması, bina içinde bulunan eşya ve elamanların korunması, binada sunulan hizmet ve işlerin aksamaması, sunulan hizmete dair kayıt ve evrakların kaybolmamasını sağlamaktır. Bu konuda hazırlanmış olan planlarda acil durum halinde yapılması gerekenler en sade ve anlaşılır bir biçimde ortaya konmalıdır. Afet Acil Yardım Planına sahip kurumlar bu konudaki çalışmalarını düzenli sürdürmeleri gerekir. Bunun gibi bir anlayış ile hazırlanacak olan Afet Acil Yardım Planları, her çeşit acil durum öncesi, acil durum anı ve acil durum sonrasında oluşabilecek can ve mal güvenliği çalışmaların başlatılmasının, başlatıldıktan sonra yönetilmesinin temelini oluşturmaktadır. (Kadıoğlu, 2005: 231).

Afetler ile alakalı belirlenen mevzuatta, il ve ilçelerin, kurumların “Afet Acil Yardım Planı'na” sahip olması gerekir. Ülkemizde ise doğal, teknolojik veya insan kaynaklı yaşanan acil durumlar ortaya çıktıktan sonraki süreç önemsenmektedir. Yaşanan acil durum sonrasında uygulanacak müdahaleler ve afetin zararlı etkilerini iyileştirmeye yönelik planlar yapılmaktadır. Bu planlamadan daha önemli olan ise; yaşanabilecek büyük afetlerin öncesinde oluşturulmuş ve afetin verebileceği zararları azaltmaya yönelik hazırlanmış önlem planlarıdır. Bu sebeple ülkemizde acil durum öncesi planlama, afete hazırlıklı olma, lojistik planlama ve afet eğitimi konularında ciddi eksiklikler bulunmaktadır. Kısaca, afetler öncesi hazırlık ve planlama çalışmalarının “Bütünleşik

Afet Yönetimi” kavramı açısından bilimsel olarak incelenmesi gereklidir (Kadioğlu, 2005: 231-233).

Afetlere karşı hazırlanmak, planlamasını yapmak ve toplumda güvenli yaşamı sağlamak için olaya geniş bir boyutta bakılmalı, idari birimlerden gönüllülere kadar herkes bu süreçte aktif olarak yer almalıdır. Bu sayede kurum ve kuruluşlarımızın “Afetlere Dirençli Kurum” ve çalışmalarının ise “Afetlere Dirençli İş” olabilmesi için yapılması önerilen olan etkinlikler Tablo 1’deki gibi gruplandırılabilir (Türkoğlu ve Yiğiter, 2001: 9-14).

Tablo 1: “Afetlere Dirençli İş” Olabilmesi İçin Yapılacak Olan Etkinlikler

No	Yapılacak Etkinlik Basamağı
1	Planlama ve Afet Yönetimi takımlarının oluşturulması
2	Tehlike ve Risklerin Analizinin yapılması
3	Mevcut Bulunan Hazırlık Durumu ve Kaynakların Tespiti
4	Risklerin Saptanması ve Seviyelendirilmesi
5	Yüksek Riskli Bölgelerin Tespit Edilmesi
6	Tahliye / Acil Çıkış / Yangın Noktalarının Önceden Belirlenmesi
7	Kontrol Dosyalarının ve İlgili Prosedürlerinin Hazır Edilmesi
8	Eksik Acil Durum Materyallerinin Belirlenmesi ve Temini
9	Acil Durum Görevlileri ve Görev Tanımlarının Belirlenmesi
10	Kurumlarda Afet Müdahale takımları (KAME) Oluşturulması ve Eğitim Verilmesi,
11	Düzenli Tatbikatlar ile Planların İçselleştirilmesi ve Güncellenmesi

(Türkoğlu ve Yiğiter, 2001: 9-14)

Acil duruma nasıl tepki verileceğini önceden tahmin etmek imkânsızdır. Bu sebeple, Standart Operasyon Prosedürleri (SOP) tüm acil durumlara uygulanması için önceden kurgulanır ve afet acil yardım planına eklenir. Kurumlar, kendi özelliklerine uygun standart operasyon prosedürlerini, kontrol dosyalarını ve evraklarını planlarına koymalı gerekli durumlarda güncellemelidir. Afetlere karşı esas davranış şekli olarak benimsenecek olan kurum planlarıdır. Özetle, kurumlarda ve yerleşim birimlerinde afetler öncesinde, sırasında ve sonrasında gerçekleştirilecek etkinliklerde görevlerin gerçekleştirilmesi, sürekliliğin oluşması ve her aşamadaki davranışların kontrol edilebilmesi için afet acil yardım planlarına ve plan için uygulama eğitimlerine ihtiyaç vardır. Tablo 2’de bazı afet/acil durumlarda korunma yöntemleri verilmiştir.

Tablo 2: Risklerin Saptanması, Korunma ve Müdahale Prosedürleri

Bölgede Kullanılabilecek Acil Durum Tipleri		Müdahale Prosedürleri
1	Deprem	Çök, Kapan, Tutun
2	Yangın	Tahliye
3	Duman Alarmı	Geçici Barınak Yerinin Değiştirilmesi
4	Uçak Kazası	Çök, Kapan, Tutun
5	Bomba veya Bomba Tehdidi	Çök, Kapan, Tutun veya Tahliye
6	Tehlikeli Madde Sızıntısı	Yerinde Sığınak
7	Gizli Ateş veya Silahlı Saldırı	Yerinde Sığınak
8	Şiddetli Fırtına	Geçici Barınak Yerinin Değiştirilmesi

(Kadıoğlu, 2005: 233).

1.1.3. Müdahale

Afetin oluşmasıyla başlayan afet bölgesinin sahip olduğu özelliklerine göre ilk 2 aylık evresidir (Ergünay, 1996: 263). Bu evrede uygulanması gerekenler, ilk yardım, arama-kurtarma, tıbbi sağlık yardımı, barınma, gıda, su, giyim hizmetleri gibi toplumun acil ihtiyaçlarının karşılanması, yardım kaynaklarının yönetilmesi gibi faaliyetler yer alır (AFAD, 2013: 7). Evre ilk aşamada afete müdahale olarak başlayıp, afetin durumuna göre kısa veya uzun vadede devam edebilir. Acil müdahale veya afete müdahale olarak isimlendirilmektedir.

Müdahale evresinde tüm faaliyetlerin amacı devletin sağladığı güç ve kaynakların vakit kaybedilmeden ve etkili şekilde afet bölgesinde kullanılmasıdır. Bu evrede zaman dikkatli yönetilmelidir. Olağanüstü şartlarda uygulanması zorunluluğu sebebiyle hazırlığa ve müdahale alanında yetkinliğe ihtiyaç duyulmaktadır. Müdahale afetin oluşunun ardından yapılan ilk müdahale ile başlamaktadır ve çok kısa sürebileceği gibi afetin durumuna, büyüklüğüne bağlı olarak birkaç aylık bir zamanı da kapsayabilmektedir (Şahin ve Sipahioğlu, 2003: 98-132). Bu evrede yapılan faaliyetler, haber alma, ulaşma, ilk yardımda bulunma, arama ve kurtarma, tedavi etme, tahliye etme, beslenme ve yakacak desteği, barınma alanları, hasar tespiti, yıkıntıların kaldırılmasını içermektedir (Kadıoğlu ve Özdamar, 2008: 12-13).

1.1.4. İyileştirme

İyileştirme evresi, bireylerin, kurumların, iş sahiplerinin hizmet altyapılarının kendi kendine normal işleri yürütebilir hale gelmesidir. Gelecekte olabilecek afetlere

karşı dayanıklılık göstermesi sürecidir (Balamir vd., 2003: 133-141). Afet iyileştirme evresi sosyo-ekonomik hale bağlı olmakla beraber politik etkenlere de bağlı olan bir evredir.

Genellikle başarılı olmuş doğru uygulanmış iyileştirme evresi, evredeki hizmetin uygulanma hızıyla ve kalitesi ile ölçülmektedir. Buna bağlı olarak bürokrasinin afet iyileştirme evresinde hızlı ilerlemiyor oluşu ve esnekliğin sağlanmasındaki güçlük nedeniyle, toplum esaslı yeni koordinelere ihtiyaç duyulmaktadır. Başarılı bir iyileştirme süreci önemsenmektedir. Bir diğer önemli esas, etkin yerel bir liderin olmasıdır. Bölgeye farklı bir bakış açısı sunması, vatandaşla her alanda iletişim kurabilmesi, sorumlu kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmesi ve bölge için kararlı yapıda olması da bu evreyi yönetmenin önemli bir etkenidir. Tüm bunlar başarılı bir iyileştirme sağlanması için gerekli görülmektedir (Olshansky, 2006: 147-153).

Önceki yıllardan günümüze değin afet yönetimine olan bakış açıları Tablo 3'te verilmiştir. Afet yönetimine olan bakış açıları değerlendirildiğinde, geçmişte kriz yönetimi kabullenilmişken günümüzde ise risk yönetimi kabul görmektedir. Geçmişte var olan düşünce, acil durum sonrası için iyileştirmeler içerirken, günümüzde bu durum acil durum meydana gelmeden önceki planlamalara yer vermiştir.

Tablo 3: Afet Yönetimi Anlayışındaki Değişmeler

ESKİ ANLAYIŞ	YENİ ANLAYIŞ
Tehlikeler	Zarar Görebilirlik
Afete Müdahale	Afet Öncesi Çalışmalar
Tek Disiplinli Yaklaşım	Çok Disiplinli Yaklaşım
Mühendislik veya Planlama gibi	Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Konular
Bölgesel Bakış Açısı	Daha Geniş Bakış Açısı
Belirtiler	Sebepler
Risk Bölgesinde Olanlar İçin	Risk Bölgesinde Olanların
Uzmanlar Planlar Hazırlar	Katılımı İle Planlar Hazırlanır

(Kadıoğlu ve Özdamar, 2005: 5).

1.2. Afetlerde Ulusal Kurum ve Kuruluşlar

2009 tarihli ve 5902 sayılı “Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” ile afet yönetim algısı yeniden oluşturuldu. Afet ve acil durumları, sivil savunmaya ilişkin çalışmaları yönetmek için Başbakanlık bünyesinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kuruldu. Bu bağlamda afet öncesi kurum ve kuruluşlar arasında birliği sağlayıp bütünleşik bir yaklaşımın oluşturulması hedeflendi (Resmi Gazete, 2009: 1).

1.2.1. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı; sivil savunma çalışmaları ile afet ve acil durum hizmetlerinin tüm ülkede aktif ve birlik bir politika anlayışı ile gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Aktaş, (2016)’tan aktaran Doğan, (2019)’a göre: “Öncesinde önleyici önlemlerin alınması ve gerçekleşmeden önce planlamayı, hazırlığı ve zarar azaltmayı; gerçekleşmesi halinde müdahaleyi ve gerçekleştikten sonra ise; iyileştirme sürecini yöneten kurum ve kuruluşlar arasında birliği sürdüren ve bu alanlarda inovasyonlar geliştirilmesini ve uygulanmasını sağlayan ana görevlidir” (Doğan, 2019: 84-86).

Başkanlık merkez teşkilatı: Gönüllü ve Bağışçı İlişkileri Dairesi Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, Dış İlişkiler ve Uluslararası İnsani Yardım Dairesi Başkanlığı, Müdahale Dairesi Başkanlığı, Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı, Planlama ve Risk Azaltma Dairesi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Deprem Dairesi Başkanlığı, Eğitim Dairesi Başkanlığı, Personel ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı,

Dış İlişkiler ve Uluslararası İnsani Yardım Dairesi Başkanlığı, Denetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı, Gönüllü ve Bağışçı İlişkileri Dairesi Başkanlığı, Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlığı ve , İyileştirme Dairesi Başkanlığı hizmet birimlerinden meydana gelir (Resmi Gazete, 2018: 5).

Taşra Örgütlenmesi

Taşra teşkilatı; afet ve acil durum yönetim merkezi, iyileştirme şube müdürlüğü, eğitim şube müdürlüğü, bilgi sistemleri şube müdürlüğü, planlama ve zarar azaltma şube müdürlüğü, sivil savunma şube müdürlüğü, yönetim hizmetleri şube müdürlüğü, eğitim şube müdürlüğü, sivil savunma şube müdürlüğü, afet ve acil durum yönetim merkezi, AFAD arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinden oluşur (Resmi Gazete, 2018: 6)

Bunların haricinde İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri, Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri, Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE), Türkiye Kızılay Derneği, Afet Risklerinin Azaltılması Platformu, Sivil Toplum Örgütleri (STK) Arama Kurtarma Derneği (AKUT) ve Sivil Toplum Afet Platformu (SİTAP) teşkilatlanmaları mevcuttur (Resmi Gazete, 2018: 6).

1.2.2. Afetler ve DHMİ'nin Sorumlulukları

Afet ve Acil Durum Yönetimi karmaşık bir süreçtir. Kapsamında nakliye dışında barınma, beslenme, defin, sağlık, enerji gibi birçok alanda verilen hizmetin yürütüldüğü kompleks bir yapıdan oluşmaktadır. Bu yapıda her bir alan koordinasyon içinde hizmetini sunmalıdır. Koordinasyonun sağlanamaması halinde var olan acil durum hali daha da kötüye gidebilir. Acil durumun vereceği maddi ve manevi hasarı arttırabilir. Nakliye sistemini düzenleyen, denetleyen kurum Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (UDHB)'dır. Afet ve acil durum nakliye işlemlerini yönetmekten, birbirinden ayrı 4 modun (Karayolu modu, Havayolu modu, Denizyolu modu ve Demiryolu modu) işleyişinden de sorumludur. Ayrı modların standart işleyişleri ve kontrollerini Bakanlığa bağlı Genel Müdürlükler veya ilgili kurum ve kuruluşların aracılığıyla sağlamaktadır (Doygun, 2014: 1-35).

Afet ve acil durum nakliye iş ve işlemlerinin bahsedilen birimlerce yerine getirileceğinden bu kuruluş ve kurumların ulusal ve yerel bazda birlikte uyumlu bir şekilde çalışmasını gerektirmektedir (Doygun, 2014: 1-35).

Bakanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi Başkanlığa bağlı kurum ve kuruluşlar ile birlikte afet ve acil durumlara karşı hazırlık yapmak, uygulamak durumundadır. Nakliye sürecindeki sorunlar koordinasyonlu şekilde birlikte çözülmelidir. Nakliye hizmetinde afet ve acil durum görevlilerine Tablo 4’te yer verilmiştir. (Doygun, 2014: 1-35).

Tablo 4: Nakliye Hizmetinde Afet ve Acil Durum Görevlileri

Afet ve Acil Durumlarda Nakliye Hizmetinde Yer Alan Kuruluşun Kısaltması	Kuruluş İsmi
	Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü (DHMİ)
	Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü (SHGM)
	Karayolu Düzenleme Genel Müdürlüğü (KDGM)
	Deniz ve İçsular Düzenleme Genel Müdürlüğü (DİDGM)
	Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı (THY)
	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD)

(Doygun, 2014: 1-35)

DHMİ ‘nin Afet ve Acil Durum Öncesi Hazırlık Çalışması

Bu tez çalışmasının örneklem evrenini acil ve afet durumlarında nakliye hizmetinden sorumlu DHMİ Bingöl Havalimanı personeli oluşturmaktadır. Bu sebeple DHMİ personeli hakkında biraz daha geniş bilgi sunulacaktır (DHMİ, 2021b:1).

Türkiye’de bulunan havalimanlarının işletilmesi ile Türkiye Hava Sahası’ndaki hava trafiğinin düzenlenmesi ve kontrolü görevi, DHMİ Genel Müdürlüğü tarafından sağlanmaktadır (DHMİ, 2021b:1).

Türk Sivil Havacılık sektörünün altyapısını oluşturan tesis ve donanımıyla, 1933’ten beri değişik ad ve konumda hizmetlerini yürütmektedir. Kuruluş, 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve Ana Statüsü çerçevesinde 1984 senesi itibari ile faaliyetlerini Kamu İktisadi Teşebbüsü olarak devam ettirmektedir (DHMİ, 2021b:1).

DHMİ; tüzel kişiliğe sahip ve çalışmalarında özerktir. Sorumlu olduğu kısımlar sermayesi ile sınırlı kalır (DHMİ, 2021b:1).

Kuruluşun Ana Statüsü ile belirlenen genel amaç ve faaliyet konuları şu şekildedir; Sivil havacılık faaliyetlerinin gereği olan havalimanlarının işletilmesi, hava

nakliyeciliği, meydan yer hizmetlerinin yürütülmesi, hava trafik kontrol faaliyetlerinin yerine getirilmesi, seyrüsefer sistemlerinin kurulması, kolaylaştırılması ve işletilmesi, bu faaliyetlerin yürütülmesine yardımcı diğer ilgili sistem ve tesislerin kurulması, işletilmesi ve modern havacılık seviyesine yükseltilmesini sağlamaktır (DHMİ, 2021b:1).

Afet ve Acil durumlarda hazırlık için; DHMİ'nin afetten önce neyin, ne şekilde ve önceliğini belirleyerek hangi sırada taşınacağına ilişkin tasarı çalışması yapması gerekir. Bu çalışmalara ek olarak, kendi bünyesinde meydana gelebilecek afet ve acil durumlara karşı koruyucu ve engelleyici tedbirlerin alınması ve planlarının yapılmasının yanı sıra faaliyetinin de devam etmesi için iyi bir müdahale sistemine sahip olması gerekmektedir (SHGM, 2021: 1). Bu yüzden afet ve acil durumlara yönelik hazırlanmış ve sürekli güncellenen Acil Durum Eylem Planları oluşturulmuştur.

Afet ve acil durumlara karşı ilk müdahaleyi bünyesinde bulunan Hava Aracı Kurtarma ve Yangınla Mücadele (ARFF) birimi yapar. ARFF birimi, havalimanında ve yakın çevresinde oluşabilecek olası tüm kaza ve afetlere müdahale etme kapasitesi bulunan yetkinlik ve donanımına sahip personelden oluşmaktadır. Özellikle hava aracı kurtarma ve yangın söndürme işlemini yere getirmek üzere özel tasarlanmış yangın söndürme ve kurtarma araçlarına sahiptir. ARFF birimi personelleri sürekli teyakkuz halinde ve 7/24 saat esasına dayalı görevlerini yapmaktadır (DHMİ, 2021c:1). ARFF birimi havalimanında meydana gelebilecek her türlü acil durum/afetlerde ve uçak kaza/kırımlarında ilk müdahaleci ve otorite tarafından verilen yetkiyle birimler ve yardımcı kuruluşlara koordinatörlük yapar. Ayrıca havalimanı yakınlarında meydana gelen uçak kaza/kırım durumlarında görevlidir. Havalimanı dışında meydana gelen acil durum ve afetlerde ise kurtarma ve müdahale çalışmaları için kurumlar arası imzalanan yardım protokolüne binaen ARFF birimi olarak desteğe gider (SHGM, 2016: 84-89).

Afet ve acil durumlarda afetin olduğu bölgeye ulaşması gereken malzeme, araç ve çalışan personelin naklinin sağlanacağı en hızlı ulaştırma modu havayolu nakliyesidir. Tüm nakliye modları içinde bu hızından dolayı aynı zamanda en çok talep edilen nakliye modudur. Bu nedendendir ki havalimanları her an faaliyet gösterebilmek için afetlerdeki olumsuz etkilerden en az seviyede etkilenecek şekilde daima olarak kendini güncellemektedir (Doygun, 2014: 1-35).

İKİNCİ BÖLÜM

2. TUTUM KAVRAMI

En genel genel tanım ile tutum, bireyin çevresinde gerçekleşen herhangi bir olay, durum, kişi veya nesneye dönük davranışlarının şekillendirildiği bir yönelimdir (İnceoğlu, 2004: 11). Kişi, varoluşu gereği etrafından gelen her türlü uyarıcıya dönük birtakım davranışlar sergilemektedir. Bu davranışlar olumlu, olumsuz veya nötr halde olabilir. Kişinin zihninde geliştirdiği bu davranışlar tutumun da birer ifadesidir.

Konuya psikolojik bakış açısıyla yaklaşırsak, tutumun meydana gelebilmesi için uzun süreli inanç, davranış ve duygunun organize bir bütün olmasından söz edilmesi gerekmektedir (Güney, 2000: 298). Tutum bireyin zihnindeki organize ve uzun süreli varlığın göstergesidir. Aksi halde anlık tepkiler, süreklilik göstermeyen eğilimler kişi tarafından sergilenmiş olsa da tutum olarak adlandırılması imkânsızdır.

Chapman (1972)'a göre ise tutum, kişinin ruh halini çevresindeki insanlara gösterme biçimidir. Kişinin ruh hali olumlu veya olumsuz olabilir. Bu yüzden sahip oldukları tutum da yön değiştirebilir. Tutum geliştirme süreci kişinin beyinde başlayan zihinsel bir olgudur ve birey çevresine bu taslaktan bakmaktadır (Durmuş, 1999: 3). Bahsedilen tanımlardan hareketle tutumun özellikle bireyin zihinsel yapısında oluşan, sürekli ve organize eğilimlere sahip olması gibi vasıflar taşıdığı gözlemlenmektedir. Tutum başka bir tanımda ise, kişinin etrafındaki nesne ve olgulara dönük kararlılığını ve zihinsel düzenini sağlayan bir yapı olarak tanımlanabilir. Bu kararlılık ve düzenden bahsedilebilmesi için de davranışta süreklilik olması gerekmektedir (Güney, 2000: 300). Aslında tutumu hem toplumsal hem de psikolojik bir süreç olarak kabul edilmek daha doğru bir açıklama olacaktır. Kişi içsel durumundan etkilendiği gibi sosyal çevresinden de etkilenmektedir. Tutumların oluşması için norm ve ilişkilerin, toplumsal değerlerin etkisi oldukça fazladır (Okay, 2009: 162). Bu durumda tutumların şekillenmesinde toplumsal yapı içindeki sürdürülen yaşam oldukça önem arz etmektedir.

Tutum kavramının kapsadığı ifadeler de önemli bir noktadır. Bu yüzden zaman zaman farklı ifadelerle anılır. Bunlar; inanç, değer, fikir gibi ifadelerdir. Bu ifadeler

asında tutumun alt öğelerinin birer unsurudur (Odabaşı ve Barış, 2007: 158). Bu tez çalışmasında ele alınan konu içeriği olarak; genel afetlere hazırlıkta DHMİ Bingöl Havalimanı personelinin genel afete hazırlıklı olma inanç seviyesi oluşturmaktadır.

2.1. Tutumun Öğeleri

Tutumların, bilişsel, duygusal ve davranışsal olmak suretiyle üç ögesi vardır. Bu öğeler arasında iç tutarlılık olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayıma bakıldığında bireyin bir konu ile ilgili bildikleri o konuya olumlu yaklaşmasını gerektiriyorsa (bilişsel öge), birey o konuya karşı olumludur (duygusal öge). Bunu sözler veya davranışlar (davranışsal öge) ile belli eder. Bu bağlamda tutumlar sadece bir davranış eğilimi ya da sadece bir duygu değil, biliş-duygu-davranış eğilimi silsilesidir (İnceoğlu 1993: 15). Bu öğelerle ilgili kavramlar tablo 5. de gösterilmiştir.

Tablo 5: Tutumun Öğeleri ve İlgili Kavramlar

ÖĞELER	ÖNEMLİ KAVRAMLAR	TUTUM
Bilişsel	Farkındalık/Bilgi/İnanç/Algılama/İlgi	"Portakalda birçok vitamin vardır."
Duygusal	Arzu/hoşlanma/sevme/Tercih	"Portakalın tadına bayılırım"
Davranışsal	Eylem/deneme/benimseme	"Her sabah bir portakal yerim"

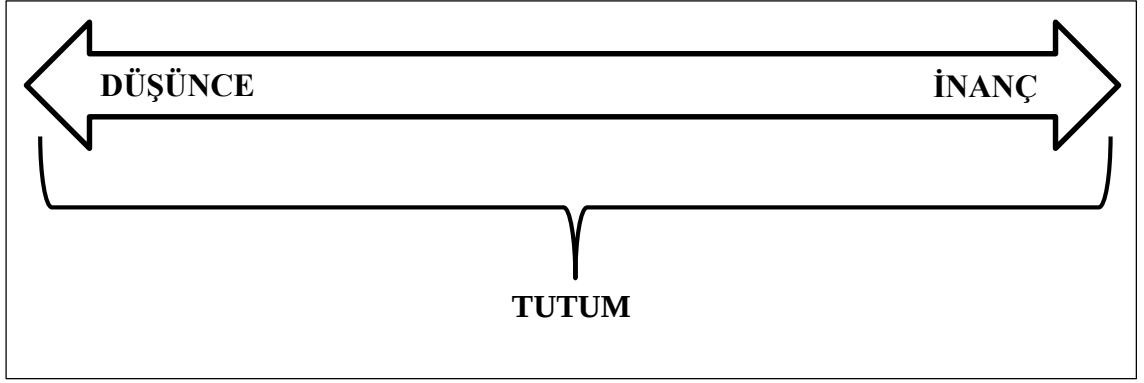
(Öztürk, (2005)'den aktaran Çöllü ve Öztürk, 2006: 379)

2.1.1. Bilişsel Öge

Tutuma dair bilgi, düşünce yapısı ve inanılan şeyler bu öğeyi oluşturur. Kişi, bazı kaynaklardan bilgileri alır ve kendi zihinsel yapısında var olan diğer bilgilerle birleştirerek bir inançlar sistemi meydana getirir.

Düşünce, inanç ve tutumların birçok ortak noktası vardır. Ayırt etmekte oldukça zordur. Bu üç kavramda çeşitli şekillerde tepki göstermek için öğrenilmiş davranışlardır. Bu kavramlar Şekil 2'deki gibi bir doğru üzerinde yerleştirilebilir. İnanç ve düşünceler uçlarda, tutumlar ise ortada değerlendirilir. (Çöllü ve Öztürk, 2006: 380).

Şekil 2: Düşünce Tutum İnanç İlişkisi

(Çöllü ve Öztürk, 2006: 380)

Bilişsel unsur, bir inanç tabirinin kabul görmesidir; başka bir açıklamaya göre tutum objeleri ile ilgili inançlarımızı barındırır. Bir nesneye dönük olumlu ya da olumsuz bir tutum var ise, o nesne ile ilgili olumlu ya da olumsuz bir inanç olması da muhtemeldir. Tablo 5 teki örnekte verdiğimiz gibi; “Portakalda birçok vitamin vardır”.

2.1.2. Duygusal öge

Bu öge, kişinin tutum nesnesine dair duygu ve değerlendirmelerinden meydana gelir. Başka bir ifadeyle, kişinin tutuma konu olan soyut-somut, canlı-cansız varlıklara karşı heyecanlarını tasvir etmektedir. Tutum nesnesi sevilir veya sevilmez, hoşa gider veya gitmez gibi durumlar da tutumun duygusal unsurunu oluşturur. Duygusal unsur, tutuma süreklilik verir, tutumu oluşturur ve tutumu itici yapar (Erdoğan, 1999: 366).

Duygusal unsur, kişinin değerleriyle doğrudan alakalıdır. Tutum nesnesi olumlu yahut olumsuz duyguların oluşmasına sebebiyet verir. Tutumların duygusal bileşeninin olması, onu inanç ve değerlerden farklı kılan en önemli özelliktir.

Duygusal öge, kişinin tutum nesnesine yönelik gözlenebilen duygularıdır. Örnek verecek olursak; bireyin tutum objesini gördüğü anda kalbinin atışının hızlanması, heyecanlanması, terlemesi gibi tepkiler duygusal ögeyi gösterir. Duygusal bileşen kısacası, bireyden bireye değişen ve gerçeklerle tanımlanamayan, sevmeye ya da sevmeme tarafını meydana getiren duygusal bir durumdur.

Tutumların ifade edilişi genellikle görüş bildirilerek yapılır. Tablo 5’de olduğu gibi " Portakalın tadına bayılırım".

2.1.3. Davranışsal Öge

Davranışsal unsurlar tutumun 3. ögesini oluşturur. Kişinin belli bir uyarıcı kümesindeki tutum objesine dair davranış yönelimini gösterir. Bu davranış yönelimleri söz ya da fiillerle yansıtılabilir. Bu davranışlar bireyin normları, alışkanlıkları ve sözü edilen tutum nesnesiyle direk alakalı olmayan tutumlarda etkisi altındadır. Bu yüzden davranışsal unsurdan bahsederken normatif ve duygusal davranış birbirinden ayrılmalıdır. Duygusal unsur, tutumun nesnesinden hoşagiden ve gitmeyen bir boyutla bağlantı kurulması sonucunda oluşur. Normatif davranışsa, doğru olan davranışın hangisi olduğu bahsindeki inançları temel alan fiildir.

Davranışsal unsur kanaat ve duygulara yönelik hareket yönelimidir. Kişiler her zaman duygularına göre hareketlerde bulunamazlar veya bulunmazlar fakat eğilimleri genelde duygusal davranmaya yöneliktir.

Tutumlardaki bu davranış unsuru kanaat ve duyguya uygun hareket etme yönelimlerini kapsar. Bazı psikologlara göre davranışsal unsur duygusal unsuru etkilemektedir. 1940 ve 1950 yılları arasında yapılan araştırmalar tutumlardaki bu unsurlarının çoğunlukla çelişkisiz olduklarını ispatlamıştır. Bilhassa bu durumun yerleşik ve dayanıklı tutumlarda daha fazla olduğu görülmektedir. Ara sıra bu unsurların tutarsız davrandığı da görülmüştür. Buna istinaden bir tutumun unsurlarının uyumsuzluğu, tutumlarda birtakım farklılıklara neden olan bir yerleşmemişlik ve rahatsızlık hali oluşturur (Çöllü ve Öztürk, 2006: 382). Bunun sonucunda; "Bir yönelimin tutum şeklinde adlandırılabilmesi için minimum koşul, bilişsel bir değerlendirme olmaktadır. Fakat bireylerin zamanla oluşturduğu yerleşik tutumların büyük bir kısmı duyguya ve davranışa dönük unsurları da kapsar" (Kağıtçıbaşı, 1999: 7-15).

2.2. İnanç

Günlük hayatta sık sık duyduğumuz bir kelime olan inanç, insanlığın başlamasından bu yana toplumsal kurallar içinde yerini almış ve toplumun ahlaki, kültürel, sosyal yapısına şekil ve yön veren önemli değerler şeklinde önümüze çıkmıştır (Karakaş, 2009: 363; Tolan vd., 1991: 258). İnanç kavramı, tutumun üç esas elemanlarından biridir. Bu elemanlardan bilişsel olanla alakalı olup objeye dönük değerlendirmelerle, objeye ilişkin genel verileri ve görüşleri kapsar (Karakaş, 2009: 376-377; Ayvaşık ve Sayıl, 2002: 609-651).

Bilişsel unsur, kişinin düşünme döneminde faydalandığı bir tür gruplandırma olgusudur. Bu durum, verilerin sınıflandırılması şeklinde de ifade edilebilir. Bu durum kişilerin izlemeyle gözlemlenebilecek tarzda farklı olan uyarıcılara dönük tepkilerinde sergiledikleri tutarlılık ile anlaşılır. Bu unsur objelerle gerçeklere dayanan inanç ve verilerden meydana gelir. Bunlar da etraftaki tutum objeler hakkında kişilerin öğrendiği bilgileri temsil eder. Tutum objesiyle alakalı veri değişirse tutumda aynı şekilde değişir (Tavşancıl, 2005: 72-75).

İnanç konusu, gerek ilkel topluluklarda gerekse de en gelişmiş medeniyetlerde olsun ilk kez sosyal psikoloji alanında Allport tarafından incelemeye alınmıştır. Bir topluluğun öze dönük inançlar barındırma, katı tutum, önyargılı bireyler ve belirsizliğe karşı toleransı bilişsel başlangıcın bir göstergesidir. İnanç, belirli bir mevzudaki fikrin ileri seviyede kabul edilmesiyle fazlasıyla oturtulmuş yaygın kanılardır (Çam ve Bilge, 2007, 217).

İnanç obje veya olayların özelliklerini ya da var olmalarına ilişkin, şekillendirici değerlendirmelerini kapsayan duygusal unsur eklendiğinde tutuma dönüşmüş olur. Her tutum içinde inanç barındırır fakat her inanç bir tutumu oluşturmaz (İnceoğlu, 1993: 105). Bu şekilde aralarında var olan ilişki, tutum ve inancın sebep-sonuç ilişkisiyle bağlı olduğunu ortaya koymaktadır. Özetle inanç; "Bireyin belirli bir konudaki bilişlerinin tamamıdır". Algılar ve bilişler aralarında gruplanmalıdır ve inançlar bu grupların birleşmesiyle meydana gelmektedir. Bir duruma inandığımızı ifade ettiğimiz vakit, bizim için hakikatin o olduğunu anlatmak isteriz. Bu inançlar tamamen kişiye özgüdür ve bireyin bir konu hakkındaki geçmişte öğrendiklerini özetler ve gelecekteki olayları edindiği şeylere göre yorumlar (Köklü, 1995: 2).

Kuramsal çerçevede inanç gelişimi ile ilgili literatür tarandığında birçok model ve kurama ulaşılmıştır (Eren, 2001: 180). Bu bölümde bir kısmı gösterilmiştir.

2.2.1.Piaget'in Bilişsel Gelişim Hipotezi

Piaget'in bu hipotezi bilgi inşası kavramına somut özellik kazandıran bir kaynaktır. Piaget'e göre kişi tecrübe ve etkilenme vasıtasıyla etrafa ilişkin bir anlama sistemi ve anlayış yaratır. Hipotezde, bilginin şema, olgunlaşma, yaşantı, ahenk ve örgütlenme aşamalarından geçerek davranışa döndüğünü belirtmektedir. Kişinin bilişsel ilerleyişinin dört temel evrede ifade edildiği kuramda, bilhassa kişinin 12-15 yaş

dönemlerini kapsayan “soyut işlemler evresinde”: Bilimsel metotla problem çözme, inanç ve değer sistemini şekillendirme, düşünce âlemiyle aktif olarak ilgilenme, düşüncesini fiillere yansıtma kavramının yerleştiği ifade etmektedir (Aydın, 2000: 29-47).

2.2.2.Vygotsky’nin Bilişsel Gelişim Hipotezi

Vygotsky’e göre inancın gelişimi kültürel yapı ve toplumsal çevreyle şu şekilde açıklanır; “Toplumsal çevre tüm öğrenilenlerin (düşünce, inanç) ham maddesidir. Öğrenme bir bakıma toplumsal etkileşimle kültürlenme olarak tanımlanır.” Vygotsky, bireyin psikolojik dönemlerinin dahi, çevre tarafından etki altında kaldığı kanaatindedir. Kültürlenme, topluma has inanç, düşünce ve duyu niteliklerinin ebeveynlerden çocuğa miras kalmasıdır (Aydın, 2000: 29-47).

2.2.3.Rosentock’ın Sağlık İnanç Modeli

İnsan sağlığı yaklaşım, inanç ve tutumlarla son derece alakalıdır. Bu bağlamda kuramcılar vasıtasıyla sağlık davranış modelleri geliştirilmiştir (Özmen, 2004: 4). Bu modellerden biri Sağlık İnanç Modeli (SİM) olup 1950 yılında Rosentock tarafından geliştirilmiştir. Bu modelin sağlığı koruma ve iyileştirme terimlerine netlik getirdiği ve geçerliliğini birçok çalışmada ispatladığı görülmüştür. Özünde bilişsel bir yaklaşım olan SİM; bireyin sağlığına dönük bir tehdit oluştuğunda veya birey sağlık tehdidinin önüne geçici bazı uygulamalar yapıp yararını gördüğünde, kişi tarafından koruyucu sağlık davranışı gösterildiği belirtilmektedir. Bu modelde inancı açıklayan altı boyut geliştirilmiştir.

Algılanan Duyarlılık

Bireyin sağlığını tehdit eden hastalıkla ilgili olan algısıdır. Bu, tanının onayını, hastalığa yakalanma riskini içermektedir (Janz vd., 2002: 45-66).

Algılanan Ciddiyet

Tedavi reddedildiğinde meydana gelecek sonuçları kapsamaktadır. Hastalığın ağrı, sakatlık, sosyal kayıplar, ölüm gibi olması muhtemel sonuçlarla alakalı değerlendirmelerini içerir. Duyarlılık ve ciddiyetin birlikte konu edilmesi, algılanan tehdit olarak ifade edilmektedir (Janz vd., 2002: 45-66).

Algılanan duyarlılık ve algılanan ciddiyet algılanan tehdidi oluşturur. Algılanan tehdidin oluşmasında etkili faktörler; demografik değişkenler, sosyo-psikolojik değişkenler ve hastalıkla ilgili değişkenlerdir. Hastalığı bir tehdit olarak algılamada rol oynayan ve eyleme yönelten faktörler ise; kitle iletişim araçları kampanyaları, diğer kişilerin önerileri, çevresindeki bireylerin hastalığı, gazete ve dergilerde yayınlanan sağlık yazılarıdır (İnal, 2015: 43).

Algılanan Yarar

İcra edilecek davranış neticesinde, hastalığa yakalanma riskinin azalacağıyla alakalı algılanan yarardır. Birey, koruyucu sağlık davranışını yerine getirmesinin faydalı olacağını düşünmektedir. Bu fayda, hastalığa yakalanma ihtimalinin düşeceği beklentisidir (Janz vd., 2002: 46-66).

Algılanan Engeller

Tavsiye edilen davranışın meydana gelmesine engel olduğu düşünülen engeller veya olası istenmeyen yönlerinin varlığıdır. Birey, davranışlarının olumlu veya olumsuz neticesini ölçer. Algılanan hassasiyet, algılanan ciddiyet ve algılanan yarar, algılanan engellerin bıraktığı etkiyi düşürürse davranışı meydana getirir. Başka bir deyişle sağlıkla ilişkili koruyucu bir davranışın sergilenmesine mani olan yahut zorlaştıran etkenlerle alakalı bir algıdır (Janz vd., 2002: 45-66). Algılanan engel algılanan yarardan az ise davranışın gerçekleşme ihtimali artar. (Clemen Stone vd., 2002: 386)

Öz Yeterlilik

Albert Bandura'nın Sosyal Bilişsel Kuramı'nın bileşenlerinden olan öz yeterlilik, tahmin edilen sonuçlara ulaşabilmek için davranışın gerçekleştirilmesiyle alakalı bireyin kendine olan iradesini, inancını ve kararlılığını içermektedir. Bu alt başlık modele daha sonra dâhil edilmiştir. Bu yüzden davranış değişikliğinin başlaması ve davranışın devamında öz yeterlilik önemli rol oynamaktadır (Janz vd., 2002: 45-66).

Eyleme Geçiriciler

Sağlık davranışının oluşmasının yakalanma olasılığına sağlayacağı etkiyi ifade etmektedir. Eyleme geçiriciler içsel veya dışsal olabilmektedir. İçsel olanlar hastalığa

özgü şikâyet belirtilerinin hissedilmesidir. Dışsal olanlar ise öğütler, medya kitlesi, posterler, gazete/magazin makaleleri, ‘billboardlar ve sağlık profesyonellerince hazırlanan hatırlatıcılardır (Ertuğrul ve Ünal, 2020: 35).

Bu çalışmada Sağlık İnanç Model’ine dayanarak oluşturulmuş olan Ebru İNAL tarafından hazırlanmış afete hazırlıklı olma inanç durumlarının değerlendirilmesi ölçeği kullanılmıştır.

Bu ölçek için Sağlık İnanç Model’inin seçilmesindeki en önemli etken, istenilen endişeleri kapsayan davranış bozukluklarını ifade etmeye uygun olması ve modelin içeriğini açıklayarak, tavsiye edilen davranışı destekliyor nitelikte olmasıdır (Munakata, 1992: 399).

Oluşturulmuş olan bu ölçekte, ilgili etkenler ifade edilebilecek ve bu etkenlerin tanımlanmasıyla kişilerin afet/acil durumlara hazırlıklı olmalarını sağlayacak motivasyonlarının artırılabilmesi, engellerin de ortadan kaldırılabilmesi için yol gösterecek ve kişilerin zarar görebilirliklerinin en aza indirilmesi hususunda oluşturulacak politikalara ve programlara/projelere rehberlik edilmesini sağlayacaktır (İnal, 2005: 43).

2.2.4.Kader ve Kadercilik Kavramları

Kader ve kadercilik kavramı; işitildiğinde din ile ilgili bir terim olarak düşünülebilmektedir. Bu kavramlar siyaset, sosyoloji, psikoloji gibi farklı alanları kapsayan ve bu alanları etkileyen kavramlardır. İnsan, hayatındaki içsel bir güdü ile yaşamını ve yaşamdaki varlığını sorgulamaktadır. Frank (2009)’a göre kişi hayatı boyunca var olmasının anlamını kavrama arayışı içindedir ve bunu yapmaz ise bu insanı nevroza götürür. Varoluşunun anlamını belirlemek insanı insan yapmaktadır. İnsan hayatını daha anlamlı yaşayabilmek için bir eser üretir, karşılıklı etkileşimi sürdürür ve acıya karşı tepkisini gösterme yollarından herhangi birini seçmektedir (Frank, 2009: 120, 121). Bunlara göre kişinin amaçları, varoluşu, fiilleri hakkında her daim sorguladığı ve sonuçta bazı yargıları olduğunu belirtebiliriz.

Kişiler hayatlarını incelediklerinde bunun yanıtını boşluk ve anlamsızlık olarak buluyorlarsa bu nihilizm olarak ifade edilebilir. Nihilizm; yaşamın boşluğu, yokluğu ve hiçbir düşüncesi etrafında sürdürülen hayat şekli olarak tanımlanabilir (Çevikbaş, 2010: 25-40). Mesela bir kişi kaygılı bir yapıya sahipse, nihilizm kişinin inanmaya yatkın

olduğu ve kişinin hür olmadığı düşüncesini kabul görmekte ve dış koşulların hayatını belirlediğinin kabulünü güçlendirmektedir (Frank, 2009: 123-126). Kişilerin hayatının anlamını sorgulamasıyla hayatına ne kadar karışabileceği ve ne kadarının kendi gayretiyle belirlendiğiyle ilgili inancı derecesi de önemlidir (Çarkoğlu ve Kalaycıoğlu, 2009: 4-13, 11-46).

Kaderciliğin esasında “Kişi davranışlarında hür müdür, hürse bunun derecesi nedir? Kişi davranışlarında hür değil ise neden davranışlarından kendisi sorumludur?” sorularına yanıt aramak vardır. (Çelik, 2015: 29). Kader konusunda tartışan insanlar kaderciliği kabul görürler ve kaderciliği kabul görmeyenler şeklinde iki tarafa ayrılmışlardır (Namlı, 2018: 67).

Türk Dil Kurumu’nda kader kelimesinin eş anlamlısı yazgıdır. Yazgı sözcüğünün ise “Tanrı’nın isteği, Tanrı’nın uygun görmesi, kader, yazı, ezeli takdir, alın yazısı, mukadderat, hayat, takdiriilahî” şeklinde tanımlı verilmiştir. Kader sözcüğü mecaz anlamda ise “kaçınılmaz kötü talih, kötü baht” anlamında Arapça kökenli sözcük olarak tanımlanmıştır. Kazanç (2007)’ye göre kader, “Allah’ın hayattaki her şeyi ve her olayı, kişinin sorumlu olduğu davranışları tasarlayıp uygun şartlarda ve zamanda oluşturmasıdır” (Kazanç, 2007: 126).

Kadercilik genel manada; insan yaşamının öncesinde belirlendiği, belirlenmede yüce bir gücün etkili olduğu, bu yazgının asla değiştirilemeyeceği, kişinin kontrol edemediği, karar verip seçemediği böyle bir yetki gücünün olmadığı, bunu kabul etmesi gerektiğine olan inanç yapısı olarak tanımlanabilir (Kasapoğlu, 2008: 87).

Kadercilik inancı insanın davranışlarına etki edilmesi, hayatın belirli güçler tarafından önceden belirlendiği anlamına gelen bir inanç yapısıdır. Kadercilik, kader kavramından farklı olarak kişinin hür olmadığını, yaşadıkları konusunda karşısında itaat etmesi gerekliliği ve bunları normalleştirilmesiyle farklılaşır (Macit, 2014).

Kişilerin kadere olan inançları, olaylara yükledikleri manaların bir işareti olabilmektedir. (Shawer, 1979: 82).17. yüzyıldan bu zamana dek modern bilim gelişip akılcı düşünce toplumsal yaşama yön vermeye başladıkça; deprem, sel ve kuraklık gibi doğal afetlerin, meydana gelme nedenleri irdelenebilen, anlaşılabilen ve hatta kısmi olarak öngörülebilen, dolayısıyla da kendilerine karşı önlemler alınabilecek olaylar haline gelmiştir. Keza kader, inanıldığı durumda tedbirin bırakılacağı değil, aksine önce tedbirin alınması sonra tevekkül edilmesinin istendiği bir durumdur. Asıl problem ise “kadere

inanıyorsan tedbiri bırakacaksın” anlayışı doğrultusunda, afetin dış kaynaklı bir olay olduğu kanısından yola çıkılarak, onu doğuran nedenlerden ve koşullardan çok meydana getirdiği sonuçlar üzerinde yoğunlaşması, afet öncesi hazırlık ve planlamaya gerekli önemin verilmemesi ve asıl odağın afet sonrası döneme çevrilmesi durumudur. Bu tutum salgın bir hastalığı ortaya çıkaran koşullardan çok hastalığın belirtilerine ve sonuçlarına odaklanmaya benzemektedir. Oysa olayın her iki boyutunun da ele alınması gerekmektedir (Demir, 2010: 177).

Kaderci yaklaşım; tehlikeye ilişkin gerek doğru, gerekse de abartılı bilgilerin oluşturduğu bir kaygı ortamı meydana getirmektedir. Bu durumda tehlike büyüktür ve bireyin kendisi de çaresizdir. Birey içinde bulunduğu bu durumdan ancak başkalarının yardımıyla kurtulabileceğine inanmaktadır. Birey başına gelebilecekleri kaderi olarak ve kendini de kurban olarak görmektedir. Yine bireyin geleceği değiştirme güdüsü bulunmamakta ve kadere boyun eğmektedir (Demir, 2010: 239).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MATERYAL VE METOD

Çalışmanın bu kısmında problemin durumu, araştırma konusunun önemi, araştırmanın amacı, araştırmadan beklenen yararlar, araştırmanın varsayımları ve hipotezleri, kısıtlılıkları, kapsamı, veri toplama araçları ve yöntem kısımlarından bahsedilmektedir.

3.1. Problemin Durumu

Afet esnası ve devamında müdahale ve iyileştirme planları ile afet etkilerini en aza indirme, sosyo-kültürel hayatın sürekliliğine katkıda bulunma, en önemlisi de can ve mal kaybının en az seviyede kalmasını sağlama konusunda DHMİ personellerinin afete hazırlıklı olma inanç durumlarının düşük veya yüksek olması afetlerin seyrini olumlu veya olumsuz etkileyebilecek güce sahiptir.

Afet yönetiminin hazırlık aşamasında bireylerin afetlere karşı yaptığı planlar ve önlem çalışmaları, bireysel olarak afete ne derecede inandığıyla orantılı olarak ciddiyet kazanabilir. Afete inanç durumunun belirlenmesi bu bakımdan en iyi önlem, müdahale ve iyileştirme planların yapılmasına katkıda bulunabilir.

3.2. Araştırma Konusunun Önemi

Personellerin afete hazırlıklı olma inanç durumları; afetlere karşı olan duyarlılık, ciddiyet, eyleme geçme ve öz yeterliliği açısından farkında olarak hazırlanılan plan ve önlemlerin ne derece önemsenerek yapılması gerektiğine yön verebilir. Bireylerin davranışının bilişsel temelinde yer alan inanç kavramı afetlere hazırlıklı olmanın ne derece gerekliliği konusunda kişilerin tutumlarını ve davranışlarını nasıl şekillendirmesi gerektiğine kılavuzluk etmektedir. Bireyin kılavuz edindiği bu yol afete hazırlıklı olmak için göstermesi gereken çabanın içsel olarak büyüklük ve öneminin sınırlarını belirlemektedir.

3.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada hedeflenen amaç DHMİ Bingöl Havalimanı bünyesinde çalışan personellerin genel afete hazırlıklı olma konusundaki inanç durumlarını belirlenmesi ve bunu etkileyebileceği düşünülen bazı faktörlerin etkilerinin karşılaştırılmasıdır.

3.4. Beklenen Yararlar

Bu araştırma neticesinde elde edilecek bulgular ile genel afete hazırlıklı olma inanç durumunu etkileyen etmenlerin sosyodemografik sorular sorularak tespit edilmesi ve bu etmenler içinde genel afete hazırlıklı olma inanç durumunu olumlu veya olumsuz yönde etkileyenlerin belirlenerek afetlere hazırlıklı olma konusunda personelin kişisel gelişimine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

3.5. Araştırmanın Varsayımları

Bireylerin genel afete hazırlıklı olma konusunda inanç durumlarının yüksek olması aldığı eğitimi, afetten korkma durumu, cinsiyet, yaş, çalışma süresi, eğitim değişkenleri etkileyebilir.

3.6. Araştırmanın Kısıtlılıkları

Araştırmada, geçerlilik ve güvenilirlik değerlendirilmiş olsa da, her zaman karşılaşılabilecek muhtemel olan evren, örneklem seçimi ve ölçek formunun doldurulmasındaki cevaplama hatalarının bu çalışmada da görülebileceği düşünülmelidir. Çalışmanın bulguları, kullanılan ölçeğin geçerliği ve güvenilirliği ile sınırlıdır.

Araştırmanın başka bir kısıtlılığı ise kurumlarda esnek çalışmanın yürütüldüğü pandemi sürecinde yapılan anket çalışması sırasında azami personele ulaşmak için uzun süre örneklem alanında bulunulması, katılımcılara sosyal mesafe ve hijyen kurallarına dikkat ederek anket formlarının doldurulması ile izinli veya uzaktan çalışan gibi nedenlerden dolayı tüm personele ulaşılamamasıdır.

3.7. Araştırmanın Hipotezleri

H1: DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalamaları yüksektir.

H2: DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalamaları düşüktür.

H3: Cinsiyete göre DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık gösterir.

H4: Cinsiyete göre DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık göstermez.

H5: Eğitim seviyesine göre DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık gösterir.

H6: Eğitim seviyesine göre DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık göstermez.

H7: Çalışma süresine göre DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık gösterir.

H8: Çalışma süresine göre DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık göstermez.

H9: Afetler konusunda eğitim alma ile DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık gösterir.

H10: Afetler konusunda eğitim alma ile DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık göstermez.

H11: Afetlerden korkma durumu ile DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık gösterir.

H12: Afetlerden korkma durumu ile DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık göstermez.

H13: Afetlere hazırlıklı hissetme durumu ile DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık gösterir.

H14: Afetlere hazırlıklı hissetme durumu ile DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık göstermez.

3.8. Veri Toplama Araçları ve Yöntem

Çalışmanın veri toplama aşamasında Bingöl Havalimanı'nda çalışan personeller toplam evrenimizi oluşturmaktadır. Evren seçiminde evrenin tamamına ulaşılmaya çalışıldı. Örnekleme ulaşılmak istenen 242 Bingöl Havalimanı'nda görev yapan personelinden yaklaşık %85'ine (205 kişiye) ulaşıldı. Anketler katılımcılarla yüz yüze yapıldığından değerlendirmeye katılmayacak hatalı anket formu doldurma durumu engellenmiş olup tüm anketler analize dahil edildi. Toplamda 205 kişinin gönüllü katılımı ile bu çalışma gerçekleştirildi.

Çalışmaya başlanmadan önce çalışma yapılabilmesi için Gümüşhane Üniversitesi Etik kurulundan etik izin alındı (Karar Sayı No:2020/9 ve 24/09/2020) ve tezin ekler kısmında etik onay sayfası yer almaktadır (Bknz. Ek 1). Çalışmada verilerin toplanması için Bingöl Havalimanı Müdürlüğü'nden kurum izni 03.07.2020 yılında (Sayı No: 19246014-929-E.2331) alındı (Bknz. Ek 2). Verilerin toplanması izin süreçlerine bağlı olarak 2020 yılı içerisinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada genel afete hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi ölçeği kullanıldı (İnal vd., 2018) (Bknz. Ek 4). Ölçeğin telif hakları gözetilerek ölçek sahibinden ölçeğin kullanılmasına dair elektronik posta yoluyla izin alındı (Bknz. Ek 4). Genel afete hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi ölçeği İnal vd. (2018) tarafından geliştirildi. Sağlık İnanç Modeli'ne dayalı ölçek genel afete hazırlıklı olma inanç durumunu ölçmektedir.

Bingöl havalimanı personelleri ile yüz yüze anket uygulaması gerçekleştirildi. Anket sorularını meydana getiren her bir madde 5'li Likert tipi derecelendirildi ve her maddenin katılım seviyeleri "Kesinlikle Katılmıyorum=1", "Katılmıyorum=2", "Kararsızım=3", "Katılıyorum=4" ve "Kesinlikle Katılıyorum=5" şeklinde puanlandırıldı. Ancak bu puanlandırmada ölçek içinde olumsuz ifadeler için "Kesinlikle Katılıyorum=1", "Katılıyorum=2", "Kararsızım=3", "katılmıyorum=4" ve "Kesinlikle Katılmıyorum=5" puanları verildi. Madde: 4, 6, 8, 9, 17-30 (17 ve 30 dâhil), 31, 35, 37, 38, 42, 44 madde numaralı sorular olumsuz ifade içeren sorulardır. Ölçek: algılanan duyarlılık, algılanan yarar, algılana ciddiye, eyleme geçiriciler, algılanan engel ve öz yeterlilik olmak üzere altı alt kavramdan meydana gelmektedir.

Algılanan duyarlılık 6 soru, algılanan yarar 6 soru, algılana ciddiye 4 soru, eyleme geçiriciler 5 soru, algılanan engel 14 soru ve öz yeterlilik 10 soru olmak üzere toplamda 45 sorudan oluşmaktadır. İnal çalışmasında bu ölçek maddelerinden 31 maddeyi kullandı

(İnal 2019, 17:1). Bu çalışmada toplam 45 soru olarak ölçek sahibinin ilgili sorularından bazı soruları alt ölçeklerin güvenirlik seviyesini etkilediğinden hesaplamalara dahil edilmeyerek 32 soru üzerinden gerekli değerlendirmeler yapıldı. Anketler geçerlilik anlamlılık değeri $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirildi. Çalışmanın güvenirlik derecesi, yapılan analiz neticesinde ortaya çıkan Cronbach alfa ile değerlendirildi ve Cronbach alfa kat sayısı değeri 32 soru üzerinden 0,890 bulundu. Ölçekte yer alan 45 madde içinden algılanan duyarlılık alt faktörüne 1, 2, 3 ve 5 madde numaralı 4 soru dahil edildi. 4 ve 6 madde numaralı 2 soru çıkarıldı. Algılanan ciddiyet alt faktöründe 7, 8 ve 10 madde numaralı 3 soru dahil edildi. 9 madde numaralı 1 soru çıkarıldı. Algılanan yarar alt faktöründe tüm sorular aslında olduğu gibi 6 soru şeklinde kullanıldı. Algılanan engel alt faktörüne 17, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 ve 30 madde numaralı 11 soru dahil edildi. 18, 19 ve 20 madde numaralı 3 soru çıkarıldı. Eyleme geçiriciler alt faktörüne 32, 33 ve 34 numaralı 3 soru dâhil edildi. 31 ve 35 numaralı 2 soru çıkarıldı. Öz yeterlilik alt faktörüne ise 36, 39, 40, 41 ve 43 madde numaralı 5 soru dahil edildi. 37, 38, 42, 44 ve 45 numaralı 5 soru çıkarıldı. Ölçeklere yapı geçerliği için açıklayıcı faktör analizine başlamadan önce Kaiser Meyer Olkin (KMO) ve Barlett testi yapılmış genel afete hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi ölçeğinin KMO katsayısı: 0,849 bulundu. Barlett testi sonucu da ($X^2 = 3356,132$ ve $p < 0,001$) genel afete hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi ölçeğinde orijinal altı alt boyutu olan 13 madde dışarıda bırakıldıktan sonra yapılan madde yükü 0,50'nin üzerinde ve faktör yapısı total varyansı %6,166'sını (kümülatif yüzdesi %55,752) açıkladığı saptandı. Varimaks rotasyon madde yüklerinin dönüştürülmesinde uygulandı (Tablo 6, 7). Bu ankette yer alan tüm veriler normal dağılım göstermediği için değerlendirmelerinde nonparametrik testler uygulandı. İki'den fazla bağımsız gruplar için Kruskal-Wallis Testi uygulandı. İkili grup karşılaştırmalarında Mann Whitney U testi uygulandı. Korelasyon analizinde ise Spearman korelasyon analizi yapıldı. Çalışma 32 soru üzerinden güvenirlik analizine tabi tutulduğunda Cronbach alfa değeri; 0,890 olarak bulundu. Bu değerler uygulanan ölçeğin yüksek güvenilir sınırında olduğunu göstermektedir (Tablo 6).

Tablo 6: Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi Ölçeği
Maddelerinin Alt Boyutlara Dağılımı ve Faktör Yüğü

MADDE NO	SORU NO	Alt Boyutlara Dağılım						Toplam Yüğü Katkı
		Algılanan Duyarlılık	Algılanan Ciddiyet	Algılanan Yarar	Algılanan Engeller	Eyleme Geçiriciler	Öz Yeterlilik	
Madde 1	Soru 1	0,211						0,428
Madde 2	Soru 2	0,622						0,564
Madde 3	Soru 3	0,722						0,585
Madde 4	Soru 5	0,232						0,539
Madde 5	Soru 7		0,772					0,646
Madde 6	Soru 8		0,303					0,291
Madde 7	Soru 10		0,729					0,559
Madde 8	Soru 11			0,478				0,579
Madde 9	Soru 12			0,825				0,731
Madde 10	Soru 13			0,811				0,687
Madde 11	Soru 14			0,868				0,79
Madde 12	Soru 15			0,669				0,587
Madde 13	Soru 16			0,646				0,515
Madde 14	Soru 17				0,578			0,459
Madde 15	Soru 21				0,303			0,424
Madde 16	Soru 22				0,752			0,626
Madde 17	Soru 23				0,754			0,618
Madde 18	Soru 24				0,614			0,58
Madde 19	Soru 25				0,738			0,609
Madde 20	Soru 26				0,688			0,589
Madde 21	Soru 27				0,74			0,621
Madde 22	Soru 28				0,68			0,549
Madde 23	Soru 29				0,686			0,623
Madde 24	Soru 30				0,599			0,571
Madde 25	Soru 32					0,797		0,735
Madde 26	Soru 33					0,812		0,787
Madde 27	Soru 34					0,709		0,643
Madde 28	Soru 36						0,602	0,52
Madde 29	Soru 39						0,704	0,665
Madde 30	Soru 40						0,718	0,634
Madde 31	Soru 41						0,818	0,696
Madde 32	Soru 43						0,593	0,552
KMO değeri				0,849				

Tablo 7: Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi Ölçeği Alt Boyutlarına Göre Madde Toplam Korelasyon ve Cronbach alfa Değerleri

Araştırmada Kullanılan Ölçeğin Maddeleri		Madde Toplam Korelasyon Değeri	Madde Silindiğinde Cronbach alfa
Madde numarası	Soru Numarası		
1	soru 1	0,128	0,421
2	soru 2	0,425	0,144
3	soru 3	0,357	0,208
4	soru 5	0,073	0,527
Alt boyut Cronbach alfa değeri			0,391
5	soru 7	0,573	0,238
6	soru 8	0,18	0,766
7	soru 10	0,547	0,289
Alt boyut Cronbach alfa değeri			0,607
8	soru 11	0,442	0,848
9	soru 12	0,759	0,794
10	soru 13	0,687	0,802
11	soru 14	0,767	0,785
12	soru 15	0,621	0,821
13	soru 16	0,507	0,835
Alt boyut Cronbach alfa değeri			0,841
14	soru 17	0,543	0,856
15	soru 21	0,277	0,887
16	soru 22	0,684	0,845
17	soru 23	0,664	0,85
18	soru 24	0,458	0,862
19	soru 25	0,66	0,85
20	soru 26	0,625	0,85
21	soru 27	0,667	0,847
22	soru 28	0,611	0,852
23	soru 29	0,699	0,845
24	soru 30	0,614	0,85
Alt boyut Cronbach alfa değeri			0,866
25	soru 32	0,723	0,811
26	soru 33	0,8	0,732
27	soru 34	0,678	0,847
Alt boyut Cronbach alfa değeri			0,857
28	soru 36	0,575	0,765
29	soru 39	0,512	0,784
30	soru 40	0,617	0,751
31	soru 41	0,65	0,742
32	soru 43	0,577	0,762
Alt boyut Cronbach alfa değeri			0,799
Toplam Cronbach alfa değeri			0,890

Genel Afete Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi Ölçeği

4. BULGULAR

Bu bölümde anket katılımcılarının demografik bilgileri ve soruların frekans tabloları üzerinden açıklamalara yer verildi.

4.1. Sosyodemografik Bulgular

Bu bölümde çalışmaya katılanların demografik bilgilerinin frekans ve ortalama tabloları üzerinden açıklamasına yer verildi. Demografik bilgiler kısmındaki sorularda yer alan yaş, cinsiyet, medeni durum, mezuniyet durumu, Bingöl Havalimanı'nda çalışma süresi, Bingöl Havalimanı'nda çalışılan birim, gelir durumu ve Bingöl Havalimanı'ndan önce çalışılan kurum/kuruluş gruplandırmaları incelendikten sonra yeniden gruplandırılarak analiz edildi. Tablo 8' de katılımcılara ait sosyodemografik bilgilere yer verildi.

Tablo 8: Katılımcıların Sosyodemografik Verileri

Sosyodemografik Değişkenler		Frekans(N)	Yüzde (%)
Yaş	0-32 Yaş	106	51,7
	33 ve üzeri	99	48,3
Cinsiyet	Erkek	172	83,9
	Kadın	33	16,1
Medeni Durum	Evli	134	65,4
	Bekâr	71	34,6
Mezuniyet Durumu	İlköğretim	15	7,3
	Lise	71	34,6
	Ön Lisans	50	24,4
	Lisans	68	33,2
	Yüksek Lisans	1	0,5
Bingöl Havalimanı'nda Çalışma Süresi	1-5 Yıl	116	56,6
	6 Yıl ve Üzeri	89	43,4
Bingöl Havalimanı'nda Çalıştığınız Birim	Memur	71	34,6
	Özel Sektör	134	65,4
Gelir Durumunuz	0-5.000 TL	122	59,5
	5.000 TL ve Üzeri	83	40,5
Bingöl Havalimanı'ndan Çalıştığı Son Kurum/Kuruluş	Önce Resmi Kurum	37	18
	Özel Sektör	67	32,7
	Diğer	101	49,3
Toplam		205	100

Katılımcılara yaşları açık uçlu soru ile sorulduğu için analiz sırasında daha anlamlı sonuçlar elde edebilmek adına katılımcıların yaşları 33 yaş altı (33. yaş dâhil değil) 33 yaş üstü olarak iki grupta incelendi. Bu durumda katılımcıların %51,7 oranla 106 kişi 33 yaş altını, %48,3 oranla 99 kişi 33 yaş ve üstünü oluşturmaktadır. Çalışmada cinsiyet dağılımı %16,1 ile 33'ü kadın, %83,9 ile 192 erkek şeklindedir. Katılımcıların medeni durumları %65,4 oranla 134 kişi evli iken, %34,6 oranla 71 kişi bekârdır. Eğitim düzeyinde; ilkokul mezunu %7,3 oranla 15 kişi, lise mezunu %34,6 oranla 71 kişi, ön lisans mezunu %24,4 oranla 50 kişi, lisans mezunu %33,2 oranla 68 kişi ve lisansüstü eğitim mezunu %0,5 oranla 1 kişi şeklinde katılım olduğu saptandı.

Katılımcıların Bingöl Havalimanı'nda Çalışma süresi demografik bilgiler kısmında 1-3 yıl (3. yıl dâhil), 3-5 yıl, 5-7 yıl, 7-10 yıl, 10-15 yıl, 15 yıl ve üzeri şeklinde 6 grup dâhilinde soruldu ancak dağılım her yıla beklenen sayıda olmadığı için 0-6 yıl (6. yıl dahil değil) ve 6 yıl ve üzeri şeklinde iki grupta toplandı. Analiz sonucunda katılımcılardan %56,6 oranla 116 kişinin çalışma yılı 0-6 yıl, %43,4 oranla 89 kişinin çalışma yılı 6 yıl ve üzeri olarak saptandı. Kamu alanında çalışanların dağılımı: idari işler, mali işler, kule, AİM, meteoroloji, şoför, pazarlama, satın alma, işletme, memur, makine (teknisyen/tekniker), seyrüsefer elektronik (teknisyen/tekniker), terminal elektronik (teknisyen/tekniker), ARFF memuru; özel sektörde olanların dağılımı: danışma, garaj iş makinaları operatörü, taşeron, yer hizmetleri, temizlik hizmet alım personeli, güvenlik olarak sıralanabilir. Katılımcıların Bingöl Havalimanı'nda çalıştıkları birim açık uçlu soru ile sorulduğu için analiz sırasında daha anlamlı sonuçlar elde edebilmek adına memur kadrosu ve özel sektör personeli olarak iki grupta toplanarak analiz edildi. Sonuçlara göre katılımcıların %34,6 oranla 71 kişinin memur kadrosunda, %65,4 oranla 134 kişinin özel sektörde çalıştığı saptandı. Bu soruya verilen cevapların gruplandırması Tablo 8'da verildi. Katılımcıların gelir durumlarını demografik bilgiler kısmında 2.000-5.000 TL (5.000 dahil değil), 5.000-8.000 TL, 8.000-10.000 TL, 10.000 ve üzeri TL şeklinde 4 grup ile cevaplamaları istendi. Ancak gelirlerde ki sayı dağılımı dengelemek için 0-5.000 TL ile 5.000 ve üzeri TL şeklinde iki grupta birleştirildi. Bu durumda katılımcıların %59,5 oranla 122 kişi 5.000 TL altında gelire sahipken, %40,5 oranla 83 kişi 5.000 TL ve üzeri geliri olduğu saptandı.

Katılımcıların Bingöl Havalimanı'ndan önce en son çalıştığı kurum/kuruluşa yönelik soru demografik bilgiler kısmında açık uçlu olarak soruldu ve verilen cevaplar

kurum/kuruluş resmi kurum, özel sektör ve diğer olarak 3 grupta birleştirildi. Katılımcılardan %18 oranla 37 kişi resmi kurumda, %32,7 oranla 67 kişi özel sektörde ve %49,3 oranla 101 kişi diğer grupta bulunduğu saptandı.

Tablo 9: Katılımcıların Afet ile İlgili Sosyodemografik Verileri

Sosyodemografik Değişkenler			Frekans (N)	Yüzde (%)
Afet Yaşama Durumu	Evet		136	66,3
	Hayır		69	33,7
Afete Hazırlık Eğitimi Alma Durumu	Evet	Okul	42	20,5
		İş	37	18
		Halk Eğitim	11	5,4
		Diğer	17	8,3
		Birden Fazla	41	20
		Toplam	148	72,2
	Hayır		57	27,8
Daha Önce Afetlerde Görev Alma Durumu	Evet	Planlama	4	2
		Hazırlık	2	1
		Müdahale	34	16,5
		İyileştirme	0	0
	Birden Fazla Seçim	5	2,5	
Hayır		160	78	
Afetlerden Korkma Durumu	Evet		157	76,6
	Hayır		48	23,4
Afetlere Hazırlıklı Olma Durumu	Evet		76	37,1
	Hayır		129	62,9
Toplam			205	100

Katılımcıların “Hiç afet yaşadınız mı?” sorusuna verdikleri cevaplarda %66,33 oranla 136 kişi evet, %33,7 oranla 69 kişi hayır cevabını verdiği saptandı. Afetlere hazırlık konusunda eğitim alma durumuna %72,2 oranla 148 kişi eğitim aldığını belirtirken %27,8 oranla 57 kişi eğitim almadığını saptandı. Eğitim alan katılımcılardan okulda eğitim alan %28,4 oranla 42 kişi, işte eğitim alan %25 oranla 37 kişi ve birden fazla yerde eğitim aldığını belirten %46,6 oranla 69 kişi olduğu saptandı. Daha önce afetlerde görev alma durumu sorusunda %22 oranla 45 kişi afetin herhangi bir evresinde görev aldığını belirtirken, %78 oranla 160 kişi herhangi bir afet alanında görev almadığını belirttiği saptandı. Afet alanında görev alan 45 katılımcıdan %8,8 oranla 4 kişi afetlerin planlama aşamasında, %4,4 oranla 2 kişi afetlerin hazırlık aşamasında, %75,6 kişi

afetlerin müdahale aşamasında ve %11,2 oranla 5 kişi de birden fazla afet evresinde görev aldığını belirtirken afetlerin iyileştirme aşamasında kimse görev aldığını saptandı.

Afetlerden korkarım sorusuna %76,6 oranla 157 kişi evet seçeneğini işaretlerken, %23,4 oranla 48 kişi hayır cevabını verdiği gözlemlendi. Afetlere hazırlıklı olma durumuna %37,1 oranla 76 kişi hazırlıklı olduğuna inandığını söylerken, %62,9 oranla 129 kişi hazırlıklı olmadığını saptandı.

4.2. Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi Ölçeği Sonuçlarının Ortalama Değerleri

Aşağıdaki Tablo 10'da afetlere hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi ölçeği sonuçlarının ortalama ve standart sapma değerleri verildi. Tablo 10'da yer alan afetlere hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi ölçeği içerisinde yer alan eyleme geçiriciler ve algılanan engel alt ölçeklerinin ortalama değerlerinin diğer alt faktörlere göre biraz daha düşük ortalama değerlerine sahip olduğu saptandı ($p<0,005$).

Tablo 10: Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi Ölçeği (AHOİDBÖ) Sorularının Ortalama Değerleri

Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi Ölçeği				
AHOİDBÖ	Madde sayısı	Madde Puan Ort ±SS	Min-Maks. Puan Değerleri	Ölçek Toplam Puan* Ort±SS
Algılanan Duyarlılık	4	4,12±0,52	9-20	16,46±2,10
Algılanan Ciddiyet	3	4,00±0,83	4-15	11,99±2,48
Algılanan Yarar	6	4,19±0,61	12-30	25,15±3,68
Algılanan Engel	11	3,76±0,62	11-55	41,30±6,80
Eyleme Geçiriciler	3	3,75±0,91	4-15	11,24±2,72
Öz Yeterlilik	5	3,94±0,67	5-25	19,72±3,36
Toplam	32	3,96±0,43	91-156	125,9±13,6

*En düşük 32- 160 puan aralığındadır.

Algılanan duyarlılık, algılanan ciddiyet algılanan yarar ve öz yeterlilik ortalama tutum sonuçlarının iyi seviyelerde olmasına rağmen eyleme geçiriciler ve algılanan engel madde ortalama puanları daha düşük olduğu bulundu. Genelde katılımcıların afetlere

hazırlıklı olma inanç durumlarının çok yüksek seviyede olmadığı saptandı. Toplamda hesaplanan genel afetlere hazırlıklı olma inanç ölçek puanı 160 puan üzerinden ise katılımcıların inanç seviyesi toplam puan ve madde puan değerleri sırasıyla: $125,9 \pm 13,6$ ($3,96 \pm 0,43$) olarak yüksek olduğu saptandı. Alt boyutlar içerisinde madde puanlaması olarak en düşük puan eyleme geçiriciler $11,24 \pm 2,72$ ($3,75 \pm 0,91$) iken; en yüksek alt ölçek ortalama değeri toplam puan ortalamasına göre; algılanan engel ($41,30 \pm 6,80$) iken, madde puanı olarak algılanan yarar alt boyutunda ($4,19 \pm 0,61$) olduğu gözlemlendi. Alt boyutların madde puanlaması açısından ortalama puan değerleri karşılaştırıldığında: algılanan duyarlılık ile algılanan engel ($p < 0,001$), eyleme geçiriciler ($p < 0,001$), öz yeterlilik ($p = 0,007$) arasında; algılanan ciddiyet ile algılanan engel ($p < 0,001$), eyleme geçiriciler ($p = 0,007$); algılanan yarar ile algılanan engel ($p < 0,001$), eyleme geçme ($p < 0,001$) ve öz yeterlilik ($p < 0,001$); son olarak algılanan engel ile öz yeterlilik ($p = 0,003$) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptandı.

4.3. Sosyodemografik Değişkenlerle Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Durumları Belirlenmesi Ölçeğinin ve Sonuçlarının İstatistiksel Olarak Karşılaştırılması

Sosyodemografik özelliklerin istatistikleri alınırken ikili grupların (yaş, cinsiyet, medeni durum, Bingöl Havalimanı'nda çalışma süresi, Bingöl Havalimanı'nda çalışılan birim, gelir durumu, afet yaşama durumu, afet eğitimi alma durumu, afette görev alma durumu, afetlerden korkma durumu ve afetlere hazırlıklı olma durumu) analizinde Mann-Whitney U testi uygulandı $p < 0,05$ değerleri gruplar arası ikili karşılaştırmada istatistiksel açıdan anlamlı kabul edildi. İki'den fazla grup karşılaştırmalarında (mezuniyet durumu, Bingöl Havalimanı'ndan önce çalışılan son kurum/kuruluş, afet eğitimi alınan yer ve afetlerde görev alınan afet evresi) Kruskal-Wallis Testi uygulanarak $p < 0,05$ olan değerler çoklu grup karşılaştırmasında anlamlılık gösteren alt gruplar arasında ikili karşılaştırmalarında Mann-Whitney U testi kullanılarak bu posthoc anlamlı kabul edilmesi için alt grupta p değerlerinin $0,05/\text{alt grup sayısı}$ oranı sonucu çıkan sayısal değer p değerleri istatistiksel açıdan grup karşılaştırmalarında anlamlı kabul edildi.

Sosyodemografik değişkenlerle afetlere hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi ölçeği madde ortama değerlerinin karşılaştırıldığında (Tablo 11); Bingöl Havalimanı'nda çalışan DHMİ personelinin katılımcı olduğu genel afet inanç ortalama

değerleri cinsiyet, yaş grupları, mezuniyet durumu, gelir, çalışma süresi, afet yaşama durumu, afet eğitimi alma durumu, afetlerde görev alma durumu açısından gruplar karşılaştırıldığında: genel afete hazırlık madde ve toplam inanç ölçeği puan ortalamaları birden fazla afet eğitimi alan grupta ($4,06 \pm 0,41$) afet eğitimi almayanlara ($3,69 \pm 0,36$) göre istatistiksel açıdan oldukça anlamlı olarak daha yüksek seviyede idi ($p < 0,001$). Özellikle birden fazla yerde eğitim alan grubun ortalama puanı çok yüksek ($4,10 \pm 0,43$) iken; eğitim almayan grubun ($3,69 \pm 0,36$) genel afetlere hazırlık inanç puanının yüksek seviyede olsa da diğer gruba göre daha düşük ($p < 0,001$) ve genel ortalama puanın da altında bir ortalama puan aldığı saptandı.

Ankete katılan katılımcıların afette görev alma iş pozisyonu alan personelden çoğu yaklaşık %76 'sı "müdahale" aşamasında çalışmakta idi. Afetlere hazırlık inanç ortalama puan değerinin afet sahasında görev alan grubun ($4,12 \pm 0,41$), görev almayan gruba ($3,91 \pm 0,42$) göre yükseldiği saptandı ($p < 0,05$). Afet evresinde görev alan kişilerin ise özellikle hazırlık ve planlama aşamasında çalışan personelin diğer görev dağılım sahalarına göre puan ortalaması daha da yükseldi ($p = 0,043$).

Katılımcıların yaklaşık %77'si afetlerden korktuğunu belirtti. Ancak afetlerden korkma durumu genel afet hazırlık inanç ölçeği puanı üzerinde istatistiksel olarak gruplar arasında değişiklik saptanmadı ($p > 0,05$). Diğer yandan, katılımcıların %63'ü "afetlere karşı kendini hazırlık hissetmediğini" belirtti ve "afetlere karşı hazırlıklı olduğunu hissediyorum" sorusuna "evet" diyen grupla afet inanç toplam puanı açısından istatistiksel açıdan gruplar arasında puan karşılaştırmasında değişim saptanmadı. ($p > 0,05$). Diğer değişkenlerde de: yaş grupları, cinsiyet, medeni durum, mezuniyet durumu, hava limanında çalışma süresi, çalıştığı sektör, gelir durumu, havalimanı öncesi iş deneyiminde çalıştığı sektör ve afet yaşama durumu ile genel afet inanç ölçeği ortalama puanları gruplar içindeki alt gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p > 0,05$).

Ortalama toplam ölçek ve madde ortalamasında değişiklik gözlenmese de alt boyutlar madde puan ortalaması açısından; algılanan duyarlılık ortalama puanları: 33 yaş üstü ($4,19 \pm 0,57$) ve paralel olarak çalışma süresi altı yıldan fazla olan gruplarda ($4,23 \pm 0,52$) istatistiksel olarak daha yüksekti ($p < 0,05$). Algılanan ciddiyet alt boyutta ise; kadın grubunda ($4,38 \pm 0,68$) erkek grubuna ($3,92 \pm 0,83$) oranla daha fazla ortalama ciddiyet madde puanı ortalama değeri saptandı ($p < 0,05$). Afetten korkma durumuna

“evet” işaretleyen grubun algılanan ciddiyet alt boyut madde puan ortalaması ($4,22\pm0,70$), korkmayan gruba göre ($3,26\pm0,80$) madde puan ortalama değeri de daha yüksekti ($p<0,05$). Diğer yandan, afetlere karşı hazırlıklı hissetmeyen grubun algılanan ciddiyet ortalama madde puanı ($4,12\pm0,779$), afetlere hazırlıklı hissetmeyen gruba ($3,78\pm0,87$) göre daha yüksekti ($p<0,05$).

Algılanan yarar alt boyutu açısından; lisans mezunu olan ($4,28\pm0,56$) grup ile afetlere karşı hazırlıklı hissetmeyen grubun ortalama madde algılanan yarar alt boyut ortalama puanlarında ($4,10\pm0,62$) daha yüksek ortalama değeri olduğu saptandı ($p<0,05$). Algılanan engel ortalama madde puan değerleri: 33 yaş üstü ($4,66\pm0,67$), lisans mezunu ($3,99\pm0,60$), memur olarak görev yapan personelde ($3,94\pm0,58$) diğer gruplara göre madde ortalama puan ortalamaları daha yüksek olduğu saptandı ($p<0,05$). Eyleme geçiriciler alt boyutu ortalama madde puanı değerleri: 33 yaş üstü ($3,89\pm0,90$), afet sahasında görev alan ($3,94\pm0,99$), afete karşı hazırlıklı hisseden grupta ($4,00\pm0,81$) diğer gruplara göre daha yüksekti ($p<0,05$). Son olarak öz yeterlilik alt boyutu madde puan ortalama değerleri; afet sahasında görev alan grupta ($3,94\pm0,99$) ve afetler karşı hazırlıklı hisseden grupta ($4,00\pm0,81$) diğer alt gruplara göre puan ortalamaları istatistiksel olarak daha yüksek olduğu saptandı ($p<0,05$).

Afet eğitimi alan grupların; alt boyut kıyaslaması açısından; algılanan ciddiyet ortalama madde puanları dışında tüm alt boyutlar: algılanan duyarlılık, algılanan yarar, algılanan ciddiyet, öz yeterlilik alt boyut ortalama madde puan değerleri ve toplam inanç ortalama puan değerleri afet eğitimi almayan gruplara göre istatistiksel açıdan oldukça yüksek olduğu saptandı ($p<0,05$) (Tablo.11).

Tablo 11: Sosyodemografik Değişkenlerle Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Ölçeği Ortalama Madde Puanlaması

Sosyodemografik Değişkenler		Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Ölçeği Alt Boyutları *							N
		Algılanan Duyarlılık	Algılanan Ciddiyet	Algılanan Yarar	Algılanan Engel	Eyleme Geçiriciler	Öz Yeterlilik	Madde Puan*	
Yaş	1-32 Yaş Arası	4,05±0,47	3,89±0,85	4,27±0,61	3,85±0,56	3,61±0,9	3,86±0,69	3,92±0,40	106
	33 ve Üstü	4,19±0,57	4,11±0,79	4,11±0,61	4,66±0,67	3,89±0,90	4,03±0,64	4,00±0,46	99
	p***	0,017	0,054	0,091	0,042	0,020	0,127	0,188	
Cinsiyet	Kadın	4,15±0,50	4,38±0,68	4,21±0,62	3,71±0,65	3,82±0,85	3,73±0,78	4,00±0,41	33
	Erkek	4,11±0,53	3,92±0,83	4,19±0,61	3,76±0,61	3,73±0,92	3,98±0,64	3,95±0,43	172
	p***	0,744	0,002	0,798	0,893	0,669	0,159	0,450	
Medeni Durum	Evli	4,14±0,56	4,04±0,82	4,20±0,63	3,70±0,62	3,77±0,92	3,96±0,67	3,97±0,44	134
	Bekâr	4,07±0,46	3,92±0,84	4,18±0,59	3,87±0,61	3,70±0,88	3,91±0,68	3,94±0,42	71
	p***	0,214	0,331	0,881	0,116	0,620	0,648	0,633	
Mezuniyet Durumu	İlköğretim	3,90±0,60	4,13±0,71	4,27±0,64	3,27±0,76	3,36±1,04	3,92±0,54	3,81±0,34	15
	Lise	4,17±0,52	3,93±0,82	4,27±0,62	3,67±0,60	3,92±0,80	3,91±0,67	3,98±0,41	71
	Ön lisans	4,06±0,45	3,90±0,91	3,95±0,62	3,71±0,52	3,66±0,97	4,00±0,58	3,88±0,44	50
	Lisans	4,14±0,56	4,10±0,80	4,28±0,56	3,99±0,60	3,73±0,93	3,66±0,97	4,00±0,57	68
	Yüksek Lisans**	4,25±0,00	4,00±0,00	3,83±0,00	3,55±0,00	3,00±0,00	2,60±0,00	3,54±0,00	1
	p***	0,283	0,471	0,032	0,001	0,296	0,804	0,136	
Bingöl Havalimanı'nda Çalışma Süresi	0-6 Yıl	4,03±0,51	3,88±0,87	4,13±0,65	3,77±0,62	3,70±0,91	3,91±0,70	3,90±0,43	116
	6 Yıl ve Üzeri	4,23±0,52	4,14±0,75	4,27±0,56	3,74±0,62	3,81±0,91	3,99±0,64	4,03±0,42	89
	p***	0,003	0,034	0,117	0,841	0,293	0,546	0,037	
Bingöl Havalimanı'ndan Çalışılan Birim	Memur	4,10±0,53	3,99±0,87	4,22±0,57	3,94±0,58	3,60±1,00	4,98±0,75	3,97±0,45	71
	Özel Sektör	4,13±0,2	4,00±0,81	4,18±0,64	3,66±0,62	3,82±0,85	3,92±0,63	3,95±0,41	134
	p***	0,643	0,925	0,617	0,005	0,169	0,292	0,780	
Gelir Durumu	5000 TL Altı	4,13±0,52	4,01±0,82	4,18±0,65	3,66±0,63	3,83±0,85	3,94±0,64	3,96±0,41	122
	5000 TL ve Üzeri	4,10±0,54	3,97±0,85	4,20±0,57	3,89±0,58	3,63±0,98	3,95±0,73	3,96±0,45	83
	p***	0,566	0,780	0,832	0,022	0,166	0,765	0,929	
Bingöl Havalimanı'ndan Önce Çalışılan Son Kurum/Kuruluş	Resmi Kurum	4,04±0,57	3,82±0,80	4,32±0,54	3,84±0,75	3,82±0,79	3,90±0,58	3,96±0,44	37
	Özel Kurum	4,11±0,43	3,99±0,80	4,13±0,63	3,72±0,57	3,76±0,88	3,93±0,63	3,94±0,41	67
	Diğer	4,15±0,56	4,06±0,85	4,18±0,63	3,75±0,60	3,71±0,97	3,97±0,73	3,97±0,44	101
	p***	0,616	0,182	0,304	0,480	0,902	0,642	0,891	

Tablo 11. (Devamı)

Sosyodemografik Değişkenler		Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Ölçeği Alt Boyutları *							N
		Algılanan Duyarlılık	Algılanan Ciddiyet	Algılanan Yarar	Algılanan Engel	Eyleme Geçiriciler	Öz Yeterlilik	Madde Puan*	
Afet Yaşama Durumu	Evet	4,14±0,52	4,06±0,83	4,17±0,63	3,74±0,57	3,78±0,90	3,93±0,64	3,97±0,43	136
	Hayır	4,07±0,54	3,86±0,81	4,24±0,58	3,78±0,71	3,68±0,94	3,96±0,73	3,93±0,43	69
	p***	0,307	0,070	0,511	0,482	0,457	0,665	0,516	
	Evet	4,17±0,55	4,01±0,83	4,27±0,54	3,91±0,48	3,92±0,86	4,10±0,60	4,06±0,41	148
	Hayır	3,97±0,41	3,97±0,82	3,36±0,73	3,36±0,75	3,33±0,91	3,55±0,69	3,69±0,36	57
	p***	0,002	0,651	0,007	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	
Afet Eğitimi Alma Durumu	Okulda eğitim alan	4,11±0,51	4,01±0,76	4,21±0,51	3,84±0,45	3,82±0,76	4,09±0,54	4,01±0,36	42
	Evet	4,13±0,68	3,98±0,81	4,33±0,54	3,91±0,47	3,96±0,83	3,96±0,67	4,05±0,41	37
	Birden fazla seçim	4,23±0,50	4,02±0,89	4,28±0,57	3,91±0,47	3,95±0,94	4,19±0,60	4,10±0,43	69
	Eğitim almayan grup	3,97±0,41	3,97±0,83	3,97±0,72	3,40±0,49	3,30±0,89	3,52±0,69	3,69±0,36	57
	p***	0,006	0,955	0,025	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	
Afette Görev Alma Durumu	Evet	4,27±0,45	4,30±0,84	4,25±0,54	3,75±0,76	3,94±0,99	4,21±0,63	4,12±0,41	45
	Hayır	4,07±0,54	3,91±0,81	4,18±0,63	4,76±0,58	3,69±0,88	3,87±0,67	3,91±0,42	160
	p***	0,032	0,001	0,551	0,798	0,033	0,002	0,004	
Görev Alınan Afet Evresi	Planlama	4,13±0,72	4,50±0,64	4,88±0,25	4,23±0,54	4,17±0,58	4,10±0,48	4,33±0,34	4
	Hazırlık	4,38±0,53	4,33±0,94	4,67±0,47	4,64±0,51	4,50±0,71	4,40±0,00	4,49±0,19	2
	Müdahale	4,29±0,45	4,38±0,82	4,13±0,51	3,59±0,77	3,90±1,07	4,22±0,61	4,09±0,42	34
	Hazırlık ve Müdahale	4,25±0,25	3,56±1,07	4,78±0,26	3,91±0,36	3,67±0,88	3,73±1,22	3,98±0,45	3
	Planlama ve Hazırlık	4,25±0,00	4,33±0,00	4,17±0,00	4,64±0,00	4,67±0,00	5,00±0,00	4,51±0,00	1
	Planlama ve Müdahale	4,00±0,00	2,67±0,00	3,50±0,00	4,00±0,00	3,33±0,00	4,40±0,00	3,65±0,00	1
	p***	0,931	0,405	0,022	0,117	0,783	0,658	0,491	
Afetlerden Korkma	Evet	4,14±0,48	4,22±0,70	4,18±0,59	3,72±0,59	3,73±0,93	3,93±0,69	3,99±0,43	157
	Hayır	4,03±0,64	3,26±0,80	4,24±0,68	3,86±0,70	3,79±0,82	4,00±0,61	3,86±0,42	48
	p***	0,626	<0,001	0,584	0,089	0,898	0,489	0,092	
Afetlere Karşı Hazırlıklı Hissetme	Evet	4,15±0,53	3,78±0,87	4,35±0,57	3,81±0,65	4,00±0,81	4,14±0,56	4,04±0,38	76
	Hayır	4,10±0,52	4,12±0,77	4,10±0,62	3,72±0,60	3,60±0,93	3,82±0,71	3,91±0,45	129
	p***	0,413	0,005	0,006	0,122	0,007	0,003	0,058	

*Ortalama±Standart Sapma,** istatistik karşılaştırmaya dahil edilmedi. *** İkili karşılaştırmalar Mann Whitney U tesiti, ikiden fazla grup karşılaştırmaları Kruskal Wallis Test

Ankete katılan katılımcıların afette görev alma iş pozisyonu alan personelden çoğu yaklaşık %76 'sı “müdahale” aşamasında çalışmakta idi. Afetlere hazırlık inanç toplam puan değerinin afet sahasında görev alan grubun ($129,53 \pm 14,06$), görev almayan gruba ($124,83 \pm 13,28$) göre kısmen yükseldiği saptandı. Afet evresinde görev alan kişilerin ise özellikle hazırlık ve hazırlık- planlamada (yaklaşık 145 puan) çalışan personelin diğer görev dağılım sahalarına göre toplam puan ortalaması daha da yükseltti ($p=0,043$). Bingöl Havalimanı'nda çalışan DHMİ personelinin katılımcı olduğu genel afet inanç toplam puan ortalama değerleri cinsiyet, yaş grupları, mezuniyet durumu, gelir, çalışma süresi, afet yaşama durumu, afet eğitimi alma durumu, afetlerde görev alma durumu açısından gruplar karşılaştırıldığında: genel afete hazırlık madde ve toplam inanç ölçeği puan ortalamaları afet eğitimi alan kişilerde ($129,45 \pm 12,14$) afet eğitimi almayanlara göre istatistiksel açıdan oldukça anlamlı olarak daha yüksek seviyede idi ($p<0,001$). Özellikle birden fazla yerde eğitim alan grubun toplam ortalama puanı çok yüksek ($130,58 \pm 12,84$) iken; eğitim almayan grubun ($116,53 \pm 12,67$) genel afetlere hazırlık inanç puanının yüksek seviyede olsa da diğer gruba göre daha düşük ($p<0,001$) ve genel ortalama puanın da altında ($125,9 \pm 13,6$) bir ortalamada puan aldığı saptandı (Tablo 12).

Katılımcıların yaklaşık %77'si afetlerden korktuğunu belirtti. Ancak afetlerden korkma durumu genel afet hazırlık inanç ölçeği puanı üzerinde istatistiksel olarak gruplar arasında değişiklik saptanmadı ($p>0,05$). Diğer yandan, katılımcıların %63'ü “afetlere karşı kendini hazırlık hissetmediğini” belirtti ve “afetlere karşı hazırlıklı olduğunu hissediyorum” sorusuna “evet” diyen grubun afetlere hazırlıklı olma inanç puanı ($128,57 \pm 12,46$), hazırlıklı hissetmeyen grupla ($124,26 \pm 13,97$) karşılaştırıldığında daha yüksekti ($p<0,05$). Madde toplam puan ortalamalarında istatistik açıdan benzer sonuçlar gözlenerek toplam ölçek puanlarına bakıldığında anlamlı fark olmayan değişkenlerin alt faktör toplam puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulundu (Tablo 12). Yaş değişkeninde 33 ve üstü yaşa sahip katılımcıların algılanan duyarlılık toplam puanı ($16,77 \pm 2,27$), 33 yaş altı katılımcıların algılanan duyarlılık toplam puanından ($16,18 \pm 1,89$) yüksekti ($p<0,05$). Yaş değişkeninde algılanan engel alt ölçeğinin 33 yaş altı katılımcıların toplam puanı ($42,29 \pm 6,11$), 33 yaş ve üzeri katılımcıların toplam puanından ($40,24 \pm 7,36$) yüksek çıktı ($p<0,05$). Aynı değişkeninde eyleme geçiriciler alt ölçeğinin toplam puanı 33 yaş ve üzeri katılımcılarda ($11,67 \pm 2,70$) yüksekti ($p<0,05$).

Cinsiyet değişkeninde algılanan ciddiyeť alt leęinin toplam puanı kadınlarda ($13,15 \pm 2,05$) erkek katılımcılardan ($11,76 \pm 2,50$) daha yüksekti ($p < 0,05$).Lisans mezunu katılımcılarda algılanan yarar ($25,69 \pm 3,37$) ve algılanan engel ($43,84 \pm 6,58$) alt leklerinin toplam puanları en yüksekti ($p < 0,05$).Altı yıl ve üzeri havalimanında çalışan katılımcıların algılanan duyarlılık ($16,91 \pm 2,09$) ve algılanan ciddiyeť ($12,43 \pm 2,26$) alt leklerinin toplam alt ölçek puanları altı yıldan az çalışan katılımcılara göre yüksekti ($p < 0,05$).Afetlerden korkmadığını belirten katılımcıların algılanan ciddiyeť alt ölçek puanı ($12,66 \pm 2,09$) diğer gruba kıyasla ($9,77 \pm 2,40$) daha yüksekti ($p < 0,001$).

Tablo 12: Sosyodemografik Değişkenlerle Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Ölçeği Toplam Madde Puanlaması

Sosyodemografik Değişkenler		Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Ölçeği Alt Boyutları *							
		Algılanan Duyarlılık	Algılanan Ciddiyet	Algılanan Yarar	Algılanan Engel	Eyleme Geçiriciler	Öz Yeterlilik	Toplam Puan*	N
Yaş	1-32 Yaş Arası	16,18±1,89	11,66±2,56	25,62±3,64	42,29±6,11	10,84±2,70	19,32±3,46	125,92±12,84	106
	33 ve Üstü	16,77±2,27	12,33±2,36	24,64±3,67	40,24±7,36	11,67±2,70	20,14±3,21	125,80±14,36	99
	p***	0,017	0,054	0,091	0,042	0,020	0,127	0,897	
Cinsiyet	Kadın	16,61±2,00	13,15±2,05	25,27±3,73	40,79±7,19	11,45±2,54	18,67±3,92	125,94±13,50	33
	Erkek	16,44±2,12	11,76±2,50	25,13±3,68	41,40±6,75	11,20±2,76	19,92±3,21	125,84±13,61	172
	p***	0,744	0,002	0,798	0,893	0,669	0,159	0,789	
Medeni Durum	Evli	16,56±2,23	12,10±2,46	25,18±3,76	40,66±6,80	11,31±2,77	19,81±3,36	125,62±13,51	134
	Bekâr	16,28±1,82	11,76±2,52	25,10±3,54	42,52±6,68	11,11±2,65	19,54±3,38	126,31±13,74	71
	p***	0,214	0,331	0,881	0,116	0,620	0,648	0,782	
Mezuniyet Durumu	İlköğretim	15,60±2,41	12,40±2,13	25,60±3,87	35,93±8,40	10,07±3,13	19,60±2,69	119,20±11,40	15
	Lise	16,69±2,07	11,79±2,45	25,61±3,71	40,41±6,59	11,75±2,39	19,56±3,33	125,80±13,02	71
	Ön lisans	16,24±1,81	11,70±2,73	23,68±3,71	40,78±5,67	10,98±2,90	20,02±2,90	123,40±13,25	50
	Lisans	16,57±2,23	12,31±2,41	25,69±3,37	43,84±6,58	11,19±2,78	19,78±3,79	129,38±14,00	68
	Yüksek Lisans**	17,00±0,00	12,00±0,00	23,00±0,00	39,00±0,00	9,00±0,00	13,00±0,00	113,00±0,00	1
	p***	0,283	0,471	0,032	0,001	0,296	0,804	0,161	
Bingöl Havalimanı'nda Çalışma Süresi	0-6 Yıl	16,12±2,04	11,65±2,60	24,78±3,87	41,43±6,81	11,09±2,72	19,54±3,49	124,62±14,04	116
	6 Yıl ve Üzeri	16,91±2,09	12,43±2,26	25,63±3,37	41,13±6,83	11,43±2,73	19,94±3,19	127,47±12,81	89
	p***	0,003	0,034	0,117	0,841	0,293	0,546	0,154	
Bingöl Havalimanı'nda Çalışılan Birim	Memur	16,39±2,13	11,96±2,62	25,34±3,42	43,28±6,38	10,80±3,01	19,92±3,76	127,69±14,09	71
	Özel Sektör	16,50±2,08	12,00±2,42	25,05±3,81	40,25±6,81	11,47±2,54	19,61±3,14	124,89±13,22	134
	p***	0,643	0,925	0,617	0,005	0,169	0,292	0,180	
Gelir Durumu	5000 TL Altı	16,52±2,07	12,04±2,45	25,10±3,87	40,29±6,92	11,48±2,55	19,71±3,18	125,12±13,22	122
	5000 TL ve Üzeri	16,39±2,14	11,90±2,55	25,23±3,39	42,80±6,37	10,89±2,95	19,72±3,63	126,93±14,06	83
	p***	0,566	0,780	0,832	0,022	0,166	0,765	0,371	
Bingöl Havalimanı'ndan Önce Çalışılan Son Kurum/Kuruluş	Resmi Kurum	16,16±2,29	11,46±2,39	25,95±3,24	42,19±8,21	11,46±2,38	19,51±2,91	126,73±13,97	37
	Özel Kurum	16,43±1,73	11,97±2,41	24,79±3,76	40,94±6,28	11,28±2,64	19,66±3,15	125,08±13,15	67
	Diğer	16,59±2,25	12,19±2,56	25,10±3,76	41,22±6,61	11,13±2,91	19,83±3,66	126,06±13,77	101
	p***	0,616	0,182	0,304	0,480	0,902	0,642	0,833	

Tablo 12: (Devamı)

Sosyodemografik Değişkenler				Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Ölçeği Alt Boyutları *							
				Algılanan Duyarlılık	Algılanan Ciddiyet	Algılanan Yarar	Algılanan Engel	Eyleme Geçiriciler	Öz Yeterlilik	Toplam Puan*	N
Afet Yaşama Durumu	Evet			16,56±2,07	12,19±2,49	25,01±3,78	41,17±6,26	11,35±2,68	19,67±3,21	125,94±13,27	136
	Hayır			16,28±2,15	11,58±2,14	25,43±3,48	41,57±7,80	11,03±2,81	19,81±3,66	125,70±14,22	69
	p***			0,307	0,070	0,511	0,482	0,457	0,665	0,994	
Afet Eğitimi Alma Durumu	Evet	Okulda eğitim alan		16,45±2,04	12,02±2,28	25,31±3,08	42,21±4,99	11,45±2,27	20,43±2,68	127,88±10,90	42
		İşte eğitim alan		16,51±2,71	11,95±2,44	25,97±3,22	43,00±5,16	11,89±2,48	19,81±3,36	129,14±12,22	37
		Birden fazla seçim		16,93±2,01	12,06±2,67	25,70±3,42	43,07±6,69	11,86±2,82	20,97±2,98	130,58±12,84	69
	Hayır	Eğitim almayan grup		15,88±1,65	11,89±2,48	23,84±4,34	37,39±7,55	9,91±2,66	17,61±3,32	116,53±12,67	57
		p***			0,006	0,955	0,025	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
	Afette Görev Alma Durumu	Evet			17,07±1,80	12,89±2,53	25,51±3,25	41,20±8,31	11,82±2,96	21,04±3,13	129,53±14,06
Hayır			16,29±2,15	11,73±2,42	25,05±3,79	41,33±6,35	11,08±2,64	19,34±3,34	124,83±13,28	160	
p***			0,032	0,001	0,551	0,798	0,033	0,002	0,043		
Görev Alınan Afet Evresi	Planlama			16,50±2,89	13,50±1,91	29,25±1,50	46,50±5,92	12,50±1,73	20,50±2,38	138,75±10,69	4
	Hazırlık			17,50±2,12	13,00±2,83	28,00±2,83	51,00±5,66	13,50±2,12	22,00±0,00	145,00±5,66	2
	Müdahale			17,15±1,81	13,15±2,46	24,80±3,06	39,47±8,43	11,71±3,22	21,12±3,02	127,38±14,26	34
	Hazırlık ve Müdahale			17,00±1,00	10,67±3,21	28,67±1,53	43,00±4,00	11,00±2,65	18,67±6,11	129,00±12,77	3
	Planlama ve Hazırlık			17,00±0,00	13,00±0,00	25,00±0,00	51,00±0,00	14,00±0,00	25,00±0,00	145,00±0,00	1
	Planlama ve Müdahale			16,00±0,00	8,00±0,00	21,00±0,00	44,00±0,00	10,00±0,00	22,00±0,00	121,00±0,00	1
	p***			0,931	0,405	0,022	0,117	0,783	0,658	0,043	
	Afetlerden Korkma	Evet			16,57±1,93	12,66±2,09	25,06±3,56	40,96±6,49	11,20±2,80	19,62±3,46	126,08±13,54
Hayır			16,10±2,57	9,77±2,40	25,43±4,06	42,42±7,71	11,38±2,46	20,02±3,03	125,13±13,75	48	
p***			0,626	<0,001	0,584	0,089	0,898	0,489	0,626		
Afetlere Karşı Hazırlıklı Hissetme	Evet			16,59±2,11	11,33±2,62	26,08±3,44	41,88±7,20	11,99±2,42	20,70±2,78	128,57±12,46	76
	Hayır			16,39±2,10	12,37±2,32	24,60±3,72	40,96±6,57	10,80±2,80	19,14±3,54	124,26±13,97	129
	p***			0,413	0,005	0,006	0,122	0,007	0,003	0,040	

*Ortalama±Standart Sapma,** istatistik karşılaştırmaya dahil edilmedi. *** İkili karşılaştırmalar Mann Whitney U tesiti, ikiden fazla grup karşılaştırmaları Kruskal Wallis Test

4.4. Sosyodemografik Özellikler ile Alt Faktör Korelasyon Analiz Sonuçları

Tablo 13’de sosyodemografik değişkenlerle genel afetlere hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi ölçeği ve alt ölçeklerin birbiri arasındaki korelasyon ilişkisi değerlerine yer verildi.

Afetlere hazırlıklı olma madde puanı ile: algılanan duyarlılık ($R=0,672$, $p<0,001$), algılanan ciddiyet ($R=0,466$, $p<0,001$), algılanan yarar ($R=0,582$, $p<0,001$), algılanan engel ($R=0,628$, $p<0,001$), eylem geçiriciler ($R=0,792$, $p<0,001$), öz yeterlilik ($R=0,654$, $p<0,001$), alt boyutları ve toplam hazırlık inanç toplam puanı ($R= 0,948$, $p<0,001$) ve de afet eğitimi alma ($R=0,388$, $p<0,001$), değişkenleri arasında pozitif çok yüksek istatistiksel anlamlı pozitif korelasyon saptandı ($p<0,05$).

Afetlere hazırlıklı olma toplam inanç puanı ile algılanan duyarlılık ($R=0,596$, $p<0,001$), algılanan ciddiyet ($R=0,311$, $p<0,001$), algılanan yarar ($R=0,653$, $p<0,001$), algılanan engel ($R=0,808$, $p<0,001$), eylem geçiriciler ($R=0,684$, $p<0,001$), öz yeterlilik ($R=0,620$, $p<0,001$), alt boyutları ve de afet eğitimi alma ($R=0,420$, $p<0,001$), değişkenleri arasında pozitif; eğitim seviyesi ($R=0,155$, $p=0,026$) ile ise pozitif korelasyon saptandı ($p<0,05$).

Algılanan ciddiyet ile cinsiyet değişkeni ($R=-0,215$, $p=0,002$) arasında oldukça yüksek negatif korelasyon, saptandı.

Eğitim seviyesi değişkeni ile algılanan engel alt faktörü ($R=0,252$, $p<0,001$) arasında pozitif korelasyon saptandı.

Çalışma süresi ile algılanan duyarlılık ($R=0,210$, $p<0,001$), algılanan ciddiyet ($R=0,149$, $p=0,034$) ve toplam ölçek puanı ($R=0,146$, $p=0,037$) arasında pozitif korelasyon saptandı.

Afete hazırlık eğitimi alma durumu ile algılanan duyarlılık ($R=0,227$, $p=0,001$), algılanan yarar ($R=0,205$, $p=0,003$), algılanan engel ($R=0,328$, $p<0,001$), eyleme geçiriciler ($R=0,308$, $p<0,001$), öz yeterlilik ($R=0,394$, $p<0,001$) ve toplam ölçek puanı ($R=0,388$, $p<0,001$) arasında pozitif korelasyon saptandı.

Afetlerden korkma durumu ile algılanan ciddiyet ($R=0,473$, $p<0,001$) arasında pozitif korelasyon saptandı.

Afete hazırlıklı olma durumu ile toplam inanç ortalama puanı arasında pozitif korelasyon ($R=0,144$, $p=0,039$), algılanan ciddiyet ($R=-0,198$, $p=0,004$), algılanan yarar

($R=-0,194$, $p=0,005$), eyleme geçiriciler ($R=-0,190$, $p=0,006$) ve öz yeterlilik ($R=-0,208$, $p=0,003$) arasında negatif korelasyon saptandı.

Sosyodemografik özelliklerle genel afetlere hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi ölçeğini alt faktörlerinin korelasyon tablosu Tablo 13'te gösterilmektedir.

Tablo 13: Sosyodemografik özelliklerle Afetlere Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Analizi Tablosu

	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	ÖP1	ÖTP1	D1	D2	D3	D4	D5	D6
Ö1.Algılanan Duyarlılık	1	0,318**	0,261**	0,311**	0,487**	0,373**	0,672**	0,596**	-0,023	0,029	0,210**	0,227**	0,034	0,057
Ö2.Algılanan Ciddiyet		1	0,061	0,060	0,191**	0,087	0,466**	0,311**	- 0,215**	0,061	0,149*	0,025	0,473* *	-0,198**
Ö3.Algılanan Yarar			1	0,488**	0,342**	0,289**	0,582**	0,653**	-0,018	-0,019	0,110	0,205**	-0,038	0,194**
Ö4.Algılanan Engel				1	0,390**	0,325**	0,628**	0,808**	0,009	0,252**	-0,014	0,328**	-0,119	0,108
Ö5.Eyleme Geçiriciler					1	0,554**	0,792**	0,684**	-0,030	0,025	0,074	0,308**	0,009	0,190**
Ö6.Özyeterlilik						1	0,654**	0,620**	0,099	0,045	0,042	0,394**	0,048	0,208**
ÖP1.Toplam Madde Puan							1	0,948**	-0,053	0,085	0,146*	0,388**	0,118	0,133
ÖTP1.Toplam Afetlere Hazırlık İnanç Puanı								1	-0,019	0,155*	0,100	0,420**	0,040	0,144**
D1.Cinsiyet									1	0,117	0,089	-0,035	-0,117	0,006
D2.Eğitim Seviyesi										1	- 0,208**	-0,017	-0,012	-0,286**
D3.Çalışma Süresi											1	0,104	-0,004	-0,081
D4.Afet Eğitimi Alma												1	0,163*	-0,341**
D5.Afetlerden Korkma													1	0,291**
D6.Afetlere Hazırlıklı Olma														1

*Spearman korelasyon istatistiksel yöntemi uygulandı, *p<0,05, **p<0,01 ifade etmektedir.

Araştırma hipotez sonuçları:

H1: DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalamaları yüksektir. (Kabul edildi.)

H2: DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalamaları düşüktür. (Red edildi.)

H3: Cinsiyete göre DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık gösterir (Red edildi.).

H4: Cinsiyete göre DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık göstermez (Kabul edildi.).

H5: Eğitim seviyesine göre DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık gösterir (Red edildi.).

H6: Eğitim seviyesine göre DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık göstermez (Kabul edildi.).

H7: Çalışma süresine göre DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık gösterir (Red edildi.).

H8: Çalışma süresine göre DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık göstermez. (Kabul edildi.)

H9: Afetler konusunda eğitim alma ile DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık gösterir. (Kabul edildi.)

H10: Afetler konusunda eğitim alma ile DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık göstermez. (Red edildi.)

H11: Afetlerden korkma durumu ile DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık gösterir. (Red edildi.)

H12: Afetlerden korkma durumu ile DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık göstermez. (Kabul edildi.)

H13: Afetlere hazırlıklı hissetme durumu ile DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık gösterir. (Red edildi.)

H14: Afetlere hazırlıklı hissetme durumu ile DHMİ Bingöl Havalimanı'nda çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık göstermez.
(Kabul edildi.)

TARTIŞMA

Yapılan bu araştırmanın konusu, Bingöl Havalimanı çalışanlarının genel afete hazırlıklı olma inanç durumlarını belirlemek ve sosyodemografik değişkenlerin genel afete hazırlıklı olma inanç seviyesine etkilerini karşılaştırmalı değerlendirmektir.

Afet yönetiminde en hızlı ulaşımın kilit noktası sayılan Devlet Hava Meydanları İşletmesi Bingöl Havalimanı bünyesinde çalışan personellerin genel afete hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi ve genel afetlere hazırlık olma inanç durumunu etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi ve bu konu ile ilgili benzer çalışmaların yapılmamış olması bu çalışmanın özgün niteliğini oluşturmaktadır. Ayrıca genel afete hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi ölçeği kullanılarak yapılan sınırlı sayıda araştırma çalışması bulunmaktadır.

Çalışma yönteminde; DHMİ'nin Bingöl Havalimanı Müdürlüğü evreni oluşturmaktadır. Evrende evrenin tamamına ulaşmak hedeflendi ancak evrenin %85'ini oluşturan 205 gönüllü katılımcıya ulaşıldı. GAHİD ölçeği Bingöl havalimanı bünyesinde aktif olarak görev yapan sadece gönüllü katılımcılara uygulanmıştır. Katılımcıların çoğunu çalışma sahası alanda ağırlıklı görev alan erkekler grubu (yaklaşık %84'ünü) oluşturmaktadır. Katılımcıların çoğu (yaklaşık %65'i) medeni durumu evli, eğitim durumu olarak lise ve lisans mezunu, çalışma süresi olarak altı yıl altı ve üstü grupların eşit dağılım gösterdiği, çoğunlukla özel sektör çalışanı (yaklaşık %65'i), hava limanı öncesinde farklı alanlarda çalışmış, yaklaşık %66'sı afet yaşamış, afetler ile ilgili hazırlık eğitimi çoğunlukla almış (%72'si), önceden afetlerde görev almamış (yaklaşık %78'i), çoğunlukla afetlerden korktuğunu belirten (yaklaşık %77'i), kendilerini çoğunlukla afetlere karşı hazırlıklı olarak hissetmediklerini (yaklaşık %63'ü) belirten gönüllü katılımcı çalışan gruplarından oluşmaktadır (Bknz.Tablo 8-9).

Araştırmada; Bingöl Havalimanı çalışanlarının genel afete hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi, algılanan duyarlılık, algılanan ciddiyet, algılanan yarar, algılanan engel, eyleme geçiriciler ve öz yeterlilik alt boyut üzerinde etkili olabileceği düşünülen: yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim seviyesi, çalışma süresi, çalışılan birim, gelir durumu, daha önce çalışılan yer, afet yaşama durumu, afet eğitimi alma durumu, afet eğitimi alınan yer, daha önce afetlerde görev alma durumu, afetlerde görev alınan

afet evresi, afetlerden korkma durumu ve afetlere hazırlıklı olma durumu değişkenlerine göre GAHİD puanları karşılaştırılarak değerlendirildi (Bkz. ekler, Anket soruları). Çalışmaya başlanılmadan önce etik izin, kurum ve ölçek izinleri alındı (Bkz Ekler)

GAHİD ölçeği; sağlık inanç ölçeğinden geliştirilen çalışmalarda 31 soru kullanılmış olsa da tam haliyle 45 sorudan meydana gelen (ölçek sahibinin izniyle ilettiği, Bknz Ek 4) kullanıldı. Bu çalışmada uygulanan evrenin geçerlilik güvenirlik seviyesine etki eden alt maddeler kaldırılarak toplamda 32 soru anket sonuç değerlendirmesine dâhil edildi. Ölçeğin yapı geçerliliği için açımlayıcı faktör analizi yapılarak; GAHİD belirlenmesi ölçeğinin KMO değeri: 0,849, güvenirlik için Cronbach alfa katsayısı 0,890 olarak yüksek güvenirlik aralığında bulundu. İnal E. ve arkadaşlarının gerçekleştirdiği araştırmasında 31 sorudan oluşarak KMO değeri:0,85 iken, Cronbach alfa katsayısı 0,93 ile benzer güvenilir sonuçlar elde etmiştir (İnal vd., 2018: 149-151). Bu yüksek sonuçların elde edilmesi alt faktörlerde yer alan her bir maddenin homojen dağılım gösterdiğinin kanıtıdır (İnal, Altıntaş vd., 2019, 4).

Yapılan ölçek uygulamaları neticesinde katılımcıların aldıkları puanların ortalamasında GAHİD belirlenmesi ölçeği için afete hazırlıklı olma inanç ortalama toplamda puanlarının $125,9 \pm 13,6$ olarak yüksek seviyede olduğu saptandı (Bknz. Tablo 10).

GAHİD belirlenmesi ölçeği için ortalama madde puan ortalaması ise; $3,96 \pm 0,43$ idi. GAHİD alt boyutları: algılanan duyarlılık $16,46 \pm 2,10$, algılanan ciddiyet $11,99 \pm 2,48$, algılanan yarar $25,15 \pm 3,68$, algılanan engel $41,30 \pm 6,80$, eyleme geçiriciler $11,24 \pm 2,72$ ve öz yeterlilik $19,72 \pm 3,36$ sonuçları bulundu. İnal vd. (2019)'nin Yalova Üniversitesi idari ve akademik personelleri üzerinde yaptığı araştırmada; toplam puanı $107,03 \pm 14,4$, algılanan duyarlılık $26,57 \pm 4,04$, algılanan ciddiyet $11,53 \pm 2,45$, algılanan yarar $11,93 \pm 1,94$, algılanan engel $18,58 \pm 4,07$, eyleme geçiriciler $13,80 \pm 4,11$ ve öz yeterlilik $24,59 \pm 6,35$ değerlerini buldu (İnal vd., 2019: 6). Yine genel afete hazırlık ölçeğinin kullanıldığı başka bir çalışmada algılanan duyarlılık $21,51 \pm 2,90$, algılanan ciddiyet $10,79 \pm 2,32$, algılanan yarar $12,21 \pm 2,16$, Algılanan engel $19,92 \pm 4,08$, eyleme geçiriciler $16,58 \pm 3,38$, öz yeterlilik $30,55 \pm 4,57$ ve toplam puan $111,57 \pm 12,36$ değerlerinin bulunduğu belirtilerek benzer sonuçların elde edildiği tespit edildi (Ertuğrul ve Ünal, 2020: 38). Böylece GAHİD ölçeği diğer çalışmalardaki yakın toplam puan ortalamalarına sahip olduğu saptandı.

Literatürde yer alan araştırmalarda yaş ile ilgili değişkenlikler değerlendirilirken farklı sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Bu araştırmada katılımcıların minimum yaşı 20, maksimum yaşı 60'tır. Yaş gruplandırılması 33 yaş altı ile 33 yaş ve üstü şeklinde katılımcıların eşit dağılım gösterebileceği iki gruba ayrıldı. Bu grupların GAHİD toplam puanları arasında istatistiksel bir farklılık gözlenmezken (Bkz Tablo 11) ($p>0,05$) algılanan duyarlılık alt boyutu ortalama değeri 33 yaş üstü ve altı yıldan fazla süredir çalışan personel grubunda daha yüksekti ($p<0,05$). Toplam puanlara bakıldığında 32 yaş altı bireylerin puan GAHİD ortalaması $125,92\pm12,84$ ve 33 yaş ve üstü bireylerin puan ortalaması $125,80\pm14,36$ olarak aralarında istatistiksel bir farklılık saptanmadı (Tablo 12). Yalova Üniversitesi'nde yapılan araştırmada yaş grupları ile GAHİD ölçeğinin ortalama değerleri 25-29 yaş için: $105,49\pm16,33$, 30-34 yaş: $107,85\pm14,85$, 35-49 yaş: $116,65\pm15,39$, 40-44 yaş: $111,32\pm16,40$, 45 ve üstü: $115,79\pm15,36$ puanları açısından ($p=0,001$) ile anlamlı fark olduğu belirtildi (İnal vd., 2019: 6). Yaş değişkeni ile GAHİD ölçeği ortalama puan farkı uygulanan katılımcı evren grubun özelliğine göre bu bakımdan değişebilir. Ancak bu çalışmada 33 ve üzeri yaşa sahip katılımcı grubun alt ölçeklerdeki p değerleri tek tek değerlendirildiğinde; algılanan duyarlılık ($p=0,017$) yanında, algılanan engel ($p=0,042$) ve eyleme geçiriciler ($p=0,020$) ortalama değerleri toplam GAHİD puanında değişmese de; 32 yaş altı gruba göre kıyasla 33 yaş üstü grubun daha yüksekti ($p<0,05$). Benzer şekilde Amerika'da lisans ve yüksek lisans öğrencileri ile yapılan bir çalışmada öğrencilerin yaşları ile doğal afetlere hazırlıklı olmaları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edildi (Tkachuck vd., 2018: 269-279). Ancak yaş değişkeni ile afete hazırlıklı olma düzeyini araştıran başka bir çalışmada 33 yaş ve üzeri bireylerin hazırlık ve zarar azaltma faaliyetlerinde daha fazla bulunma eğilimi gösterdikleri saptandı (Ünal vd., 2017:71-80). Özellikle yaştan belli seviye ve üstünde tutulduğunda yaşla birlikte edinilen tecrübeler afete hazırlık sürecini hızlandırabilmektedir (Ertuğrul ve Ünal, 2020:41). Sonuçlarda görülen farklılığın nedeni örneklem kaynaklı olduğu düşünülmektedir ve bu sebeple literatürde yaş değişkeni ile afet inancı üzerine etkisi konusunda kesin bir sonuca varılamamaktadır.

Önceden de değinildiği gibi GAHİD ölçeğinde; bu çalışmaya katılan katılımcıların %16,1 'sı kadın grubundan oluşmaktadır (Tablo 8). Bu çalışma örnekleminde kadınların az olmasının temel nedeni kurum bünyesinde istihdam eden personelin benzer dağılım göstererek kadın personelin daha az olmasından kaynaklıdır

(DHMİ, 2021a:1). Araştırmada cinsiyete göre GAHİD açısından da anlamlı farklılık olmadığı saptandı ($p>0,05$). Toplam GAHİD ortalama puanlarına bakıldığında; kadın grubunda $125,94\pm13,50$ iken, erkeklerde ise; $125,84\pm13,61$ birbirine yakın sonuçlar bulundu. Denizli ilinde yapılan bir araştırmada erkek katılımcıların toplam afet inanç puanları $172,44\pm19,7$ ve kadın katılımcıların toplam puanları $172,86\pm19,74$ değerlerini alarak benzer şekilde anlamlı farklılık olmadığını belirtildi (Tan, 2020: 56). Ancak algılanan ciddiyet alt faktörü ortalama madde puan değerleri açısından kadın ve erkek grubu değerleri sırasıyla: $4,38\pm0,68$ ve $3,92\pm0,83$ olarak kadınlarda ciddiyet ortalaması daha yüksekti ($p<0,05$). Ertuğrul ve Servi Damla (2020) yaptığı araştırmada, cinsiyet ile genel afete hazırlık inancı arasındaki ilişkide kadınların genel afete hazırlıklı olma inanç durumunun daha yüksek olduğunu belirtti (Ertuğrul ve Servi Damla, 2020: 41). İran’da yapılan bir araştırmada ise; kadınların afete hazırlık davranış puanlarının erkeklerle göre benzer şekilde daha yüksekti (Nacafi vd., 2015: 7). Yalova Üniversitesi’nde yapılan araştırmada ise; farklı sonuç elde edilmiş olup erkeklerde genel afete hazırlıklı olma inanç durumu puanları daha yüksek olduğu saptandı (İnal, 2015: 94). Bu çalışmalar sonucunda cinsiyet değişkeninin kişilere yüklediği toplumsal sorumluluklar da her toplumsal kesitte farklı olabileceği düşüncesiyle GAHİD ile cinsiyet arasında algılanan ciddiyet dışında inanç puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı saptandı.

Medeni durum değişkeni ile GAHİD puan ortalamaları açısından da evli ve bekar grup arasında anlamlı puan ve alt boyut ortalama değerleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p>0,05$). Toplam puan değeri evli $125,62\pm13,51$, bekar grubunda ise; $126,31\pm13,74$ ’dür. Yılmaz vd. (2019) yaptığı çalışmada; benzer olarak; afetlere hazırlık yapmaya ilişkin etkenler arasında medeni durumun anlamlı bir farklılık göstermediği belirtildi. “Evli ve bekâr katılımcıların düşünceleri aynı seviyede çıktı” şeklinde rapor etti (Yılmaz vd., 2019: 14). Yalova Üniversitesi’nde yapılan bir araştırmada ise; evli grubunda toplam puan $113,67\pm14,99$ iken, bekar grubunda ise $104,06\pm15,65$ olarak daha düşük ortalama sonuç saptandı ($p<0,001$). Bu durumda ilgili çalışmada; evlilerin afete hazırlıklı olma inanç seviyeleri ortalaması daha yüksek çıktı (İnal, 2015: 100). Bu çalışmada medeni durum açısından evli ve bekar grupların GAHİD puan ortalama değerleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p>0,05$).

Katılımcıların mezuniyet durumlarına göre; toplam GAHİD ölçeği ortalama puanlarında istatistiksel açıdan farklılık olduğu saptanmadı ($p>0,05$). Toplam GAHİD puanları ilkokul mezunu grupta: $119,20\pm11,40$, lisede: $125,80\pm13,02$, ön lisansta: $123,40\pm13,25$ ve lisansta: $129,38\pm14,00$ değerleri idi (Bknz. Tablo 11). Lisansüstü grup ise sadece bir kişiden olduğundan gruplar arası karşılaştırmaya dahil edilmedi. Mezuniyet durumuna göre GAHİD ortalama puanları ikili gruplar halinde karşılaştırıldığında ise; lisans eğitimi almış bireylerin diğer mezun gruplara göre ortalama puanları daha yüksekti. Ayrıca eğitim seviyesi ile toplam ortalama afet inanç puanları arasında pozitif korelasyon ($R=0,155$, $p<0,05$) gözlemlendi (Bknz. Tablo 13). Öğrenim durumunun afete hazırlıklı olma inanç seviyesine etkisini araştıran başka bir çalışmada benzer durum gözlemlendi. İlgili çalışmada, üniversitede lisans seviyesi toplam ortalama puanı $103,07\pm16,73$ lisansüstü toplam puanı $111,98\pm15,14$ değerlerini aldı (İnal, 2015: 97). Bu çalışmada uygulanan GAHİÖ alt boyutlarından: algılanan engel alt boyutu eğitim seviyesi ile pozitif korelasyon olduğu ($R=0,250$, $p<0,001$) gözlemlendi. Bu durumda eğitim seviyesi arttıkça olaylara daha eleştirel anlamda bakış açısının gelişmiş olabileceğinden engelleri fark etme tehlikelerle başa çıkabilme riskleri değerlendirme gibi konularda algısını da artabileceği düşünülebilir.

Katılımcıların Bingöl Havalimanı'ndaki çalışma sürelerinin yıl bazında beş yıl altı ve üstü olmasına göre GAHİD ölçeği ortalama puanları karşılaştırılmasında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken; alt boyutlardan 6 yıl üstü çalışan personelin (önceden ele alınan yaş değişkeni 33 yaş üstü gruba paralel olarak) algılanan duyarlılık puanı ortalama değerleri 6 yıl altı ve üstü grup ortalama değerleri madde ve toplam puan değerleri sırasıyla: ($16,12\pm2,04$; $4,03\pm0,51$) ve ($16,91\pm2,09$; $4,23\pm0,52$) daha yüksekti ($p=0,003$). Alt ölçeklere bakıldığında algılanan duyarlılık dışında algılanan ciddiyet durumları açısından da altı yıl üzeri çalışan grubun ortalama değerleri sırasıyla: ($11,65\pm2,60$; $3,88\pm0,87$) ve ($12,43\pm2,26$; $4,14\pm0,75$) daha yüksekti ($p=0,034$) (Tablo 11). Dinçer ve Kumru (2021) 'un sağlık çalışanları üzerine yaptığı çalışma neticesinde bulunduğu meslek ve çalıştığı hastanede çalışma yılı fazla olan katılımcıların afetlere hazırlıklı olma durumları puanları daha yüksek olduğunu rapor etti (Dinçer ve Kumru, 2021: 40). Nofal vd. (2018) tarafından yapılan bir çalışmada da benzer sonuç çıkararak doktor ve hemşirelerde iş tecrübesinin afete hazırlıklı olma bilgi düzeyini arttırdığı belirtilmiştir (Nofal vd., 2018: 6). Çalışma yılı arttıkça genel afete hazırlıklı olma inanç

seviyesinin artması; hayat tecrübesinin çoğalması bağılı olarak eleştirel ve mantıksal düşünme yeteneğinin gelişmesi ve iş yerinde gerçekleşen bilinç eğitimlerine katılma sayısının artmasından kaynaklı olabilir.

Bingöl havalimanında çalışılan çalışma saha birimi ile GAHİD ortalama puan değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p>0,05$). Fakat alt boyutlardan: algılanan engel alt ölçeği memur kadrosunda görev yapan katılımcılarda özel sektörde çalışanlara göre daha yüksekti ($p<0,005$). Yalova Üniversitesi'nde yapılan araştırmada görev unvanlarına göre afete hazırlıklı olma inanç düzeyinin değiştiği belirtildi. Ayrıca yaş yükseldikçe görev unvanının arttığı belirtilip ve bu durumun yaşa bağılı olarak tecrübelerin artması buna sebep gösterildi (İnal, 2015: 120). Bu çalışmada unvanlar yaşa bağılı olarak değişmediği için aynı durum geçerli değildir. Farklı çalışma süresi alt gruplara ayrılabilen ve daha fazla yüksek örneklem sayılı evrenlerinde çalışma süresinin GAHİD seviyesine etkisi ileri çalışmalarda bu bakımdan araştırılabilir.

Gelir durumu ile GAHİD puanı ortalama değerleri karşılaştırıldığında gruplar arası istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p>0,05$). Yalova Üniversitesi'nde yapılan önceki değişkenlerde de karşılaştırmalarda yer alan araştırmada; gelir durumu ile afete hazırlıklı olma inanç durumu arasında anlamlı bir fark olduğu rapor edildi ($p<0,001$). 2.000-2.499 TL gelire sahip bireylerin ortalama puanları $98,83\pm15,72$ iken; 2.500-2.999 gelire sahip bireylerin ortalama puanları $107,49\pm13,85$, 3.000 ve üzeri gelire sahip bireylerin ortalama puanları ise $120,34\pm13,37$ değerleri maaş miktarı artışına paralel olarak yüklediği rapor edildi (İnal, 2015: 118). İlgili çalışmada; bu maaş miktarına bağılı artan GAHİD ortalama puanlarının yükselişinin sebebini olarak ise çalışma süresine bağılı olarak görev unvanının artmasından dolayısıyla gelir durumunun artmasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada ise gelir düzeyi bağılı olarak GAHİD puanlarında herhangi bir istatistiksel olarak anlamlı değişim veya korelasyon saptanmadı (Bknz Tablo 13). Gelir düzeyi değişkenin GAHİD arasındaki karşılaştırmaya benzer şekilde Bingöl Havalimanı'ndan önce çalışılan son kurum/kuruluşun olması durumu da ortalama puan değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p>0,05$). İleri aşamada; afet sahasında görev alan personelin afetin hangi aşamasında görev aldığı sorulduğunda herhangi en az bir aşamasında görev alan bireylerde afetlere hazırlıklı olma inanç seviyelerinin yükseldiği saptandı ($p<0,005$). Daha önce yapılan bir çalışmada, afet tatbikatında bulunan bireylerin afet safhalarına karşı hazırlık algılarının

arttığı saptandı (Aslantaş ve Tabuk, 2021: 53). Afet aşamalarını ayırt etmeksizin görev alan bireylerde algı düzeyi ve tecrübesi arttığı için genel afete hazırlıklı olma inanç durumunun arttığı düşünülmektedir. Bu sonuç afet durumu konusunda bir alanda çalışma deneyiminin GAHİD seviyesini etkilemediğini düşündürebilir. Ancak bu çalışmada, afet yaşama durumu ile yaşanan afet tecrübesinin afet yaşamış olan veya olmayan gruplara GAHİD toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmadı ($p>0,005$). Ertuğrul ve Ünal (2020), 'ın yaptığı araştırmada da benzer şekilde afet yaşama durumu ile afete hazırlıklı olma inanç durumları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirtildi (Ertuğrul ve Ünal, 2020: 41). Denizli ili 112 sağlık çalışanları üzerinde yapılan araştırmada da aynı şekilde afet yaşama durumunda afet inancı açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmediği rapor edildi (Tan, 2020: 61). Fakat Yalova Üniversitesi'nde yapılan araştırmada; afet yaşayan katılımcıların ise GAHİD puan ortalamalarında afet yaşama durumuna bağlı olarak oldukça yüksek anlamlı fark olduğu belirtildi ($p<0,001$). Diğer bir deyişle, afet yaşamayan bireylerin afete hazırlıklı olma inanç seviyeleri afet yaşayanlara göre düşüktü (İnal, 2015: 120). Yapılan çalışmaların arasında farklılıkların olmasının temel nedeni yaşanan afetin yıkıcı şiddetinden kaynaklandığı düşünülmektedir. İnal (2015)'ın çalışmasında bu daha spesifik anlamda incelenebilmesi için Yalova ilinin en yıkıcı depremi olan 17 Ağustos büyük Marmara depreminin yaşanmışlık durumu katılımcılara sorulmuş ve %89,9 kişiden evet cevabı aldı (İnal (2015: 93). Bu durum bize afet yaşayan bireylerin Yalova Üniversitesi araştırmasında gözlemlendiği gibi neden genel afete hazırlıklı olma inanç durumunun yüksek çıktığını göstermektedir. Çünkü yaşanan afetin yıkıcı gücü hazırlık durumuna etki etmektedir (Şakiroğlu, 2005: 78-91). Bu çalışmada sorulan sorularda yaşanan afetin türü ve ismi sorulmadı. Bu bakımdan afetin yarattığı olumsuz etki skorlanması bilinmemektedir. İleri çalışmalarda afet yaşama durumu ile GAHİD karşılaştırılması yapılırken yaşanan afetin ismi ve çeşidinin bilinmesi ya da yaşanan afetin şiddet etkilerini skorlanması ve bu şekilde afete hazırlık inanç seviyesi üzerindeki etkilerin karşılaştırılmasında daha kesin sonuca ulaşılmasına yarar sağlayabilir.

Bingöl Havalimanı personelleri üzerinde yapılan bu araştırmada afet eğitimi alma durumu ile genel afete hazırlıklı olma durumları karşılaştırıldığında; gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ve pozitif korelasyon saptandı ($p<0,001$). Ayrıca eğitim alınma yeri sayısı arttıkça eğitim almayan gruba kıyasla GAHİD ortalama

seviyeleri (birden fazla yerde eğitim alan grup ile eğitim almayan grup sırasıyla: $130,58 \pm 12,84$ ve $116,53 \pm 12,67$) daha yükselmekte idi ($p < 0,001$) (Tablo 11). Doğal afetlerle konusunda daha önce eğitim alan 4000 kişinin arasından rastgele seçilen eğitim almış ve eğitim almamış 400 kişi arasında yapılan bir çalışmada afet eğitimi almış olan katılımcıların farkındalık seviyeleri daha yüksekti (Karancı vd., 2005: 254). Benzer başka bir çalışmada; Filipinler ve Tayland'da yürütülmüş olup eğitimin özellikle afet deneyimi yaşamayanlar için afetlere hazırlık konusunda etkili olduğu belirtildi (Hoffmann ve Muttarak, 2017: 45). Afetlere neden olabilecek tehlikeler hakkında faydalı olacak bilgi ve becerileri öğreten topluma tehlikelerle baş edebilme imkânı veren ve bireylerdeki risk algısını artıran eğitimler afetlere karşı savunma mekanizması sağlamaktadır. (Bernhardsdottir vd., 2015: 2105-2106). Yalova Üniversitesi'ndeki araştırmada ise; afet eğitimi alma durumu ortalama puanları; Evet: $140,80 \pm 3,85$ ve Hayır: $107,97 \pm 15,07$ gruplarının GAHİD ortalamalarının eğitim alan grupta afete hazırlıklı olma inanç düzeyi oldukça yükseldiği rapor edildi (İnal, 2015: 107). Ayrıca afet eğitim alan bireyler afetlere hazırlıklı olma inanç seviyesini artması yanında iki değişken arasında pozitif korelasyon ($R=0,420$, $p < 0,001$) saptandı. Afet eğitimi alan ve almayan katılımcıların eğitim alma yerleri tablo 11'de olduğu gibi ayrı ayrı 4 maddeyle aynı grupta değerlendirildiğinde en yüksek ortalama değer birden fazla yerde eğitim alan grubunda olduğu saptandı. Semerci vd. (2019) tarafından evren olarak hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada okulda aldığı eğitim dışında tekrarlı tıbbi atık yönetim eğitimi almayan hemşirelerin, ders dışında harici eğitim alan hemşirelerden tıbbi atık konusunda bilgi düzeylerinin daha düşük olduğu saptandı (Semerci vd., 2019: 387). Böylelikle, tekrarlanan ve periyodik eğitimlerin tek bir afet eğitimi yerine daha verimli ve GAHİD seviyesine yararlı olabileceği düşünülebilir.

Afetlerden korkma durumu ile GAHİD seviyesi karşılaştırıldığında alt boyutlarda sadece algılanan ciddiyet ortalama değerleri açısından (korkuyorum evet ve hayır olarak işaretleyen grupların GAHİD madde puan ortalamaları sırasıyla: $4,18 \pm 0,59$ ve $3,26 \pm 0,80$) farklılık görüldü ($p < 0,001$). Diğer yandan, Tablo 13'de afetlerden korkma durumu ile alt boyutlardan algılanan ciddiyet arasında pozitif korelasyon ($R=0,473$, $p < 0,001$) saptandı. Bu sonuçlar doğrultusunda; afetlerden korkan grubun afetlere hazırlık inanç seviyesini daha fazla ciddiye alarak etkileyebileceğini düşündürebilir ileri çalışmalarla afetten

duyuşsal bir davranış olarak korkma durumunun afet inancı üzerine olumlu ya da olumsuz etkilerinin araştırılması bu bakımdan yarar oluşturabilir.

Afetlere karşı hazırlıklı olduğunu hissetme durumu ile GAHİD ölçeği ortalama puan seviyeleri karşılaştırıldığında ise istatistiksel olarak aralarında anlamlılık saptandı (Tablo 11). Afetlere karşı hazırlıklı olan grubun ortalama puan seviyesi $128,57 \pm 12,46$ iken hazırlıklı olmadığını belirten grubun ise $124,26 \pm 13,97$ idi ($p=0,040$). Alt boyutlarda ise; afetlere hazırlıklı olma değişkeni ile algılanan ciddiyet madde ortalama puanı (sırasıyla: $11,33 \pm 2,62$; $3,78 \pm 0,87$ ve $12,37 \pm 2,32$; $4,10 \pm 0,62$) daha düşükken, eyleme geçme (sırasıyla: $11,99 \pm 2,42$; $4,00 \pm 0,81$ ve $10,80 \pm 2,80$; $3,60 \pm 0,93$) ve öz yeterlilik (sırasıyla: $20,70 \pm 2,78$; $4,14 \pm 0,56$ ve $19,14 \pm 3,54$; $3,82 \pm 0,71$) GAHİD ortalama madde puanı ortalamaları afete hazırlıklı olan gruplarda daha yüksekti ($p<0,05$). Benzer şekilde; Yalova Üniversitesi'nde yapılan araştırmada afete hazırlıklı olmadığını belirten katılımcılarla hazırlıklı olduğunu söyleyen katılımcıların genel afete hazırlıklı olma inanç ölçeğinde ileri düzeyde anlamlı fark olduğu belirtildi ($p<0,001$) (İnal, 2015: 123). Diğer yandan, bu çalışmada afetlere hazırlıklı olma değişkeni ile afet inanç puanı ($R=0,144$, $p=0,039$) ve de alt boyutlar açısından: algılanan ciddiyet ($R=-0,198$, $p=0,004$), negatif korelasyon saptanırken; algılanan yarar ($R=0,194$, $p=0,005$), eyleme geçiriciler ($R=0,190$, $p=0,006$) ve öz yeterlilik ($R=0,208$, $p=0,003$) alt boyutları ile pozitif korelasyon saptandı. Afete hazırlıklı olan bireyler hazırlığın faydalı olduğuna ve ciddiye alınması gerektiğine inanmaktadır. Bu çalışmada, afetlere hazırlıklı olduğunu hissetmeyen grubun ciddiyet puanı daha yüksek olarak gözlenmesi aslında katılımcıların ciddiyet konusundaki bakış açılarındaki farklılıktan dolayı olabileceği düşünüle bilinir. Verilen cevaptaki hayır seçeneğine göre: “Afetlere karşı hazırlıklı hissetmiyorum” diyen grup aslında; yeterince afetlere hazırlıklı değilim çünkü afetleri ciddiye alıyorum yargısını taşıyabilirler. Sağlık inanç modelinde tedavi kabul edilmediği zaman ortaya çıkabilecek sonuçlar algılanan ciddiyeti oluşturmaktadır (Janz vd., 2002: 45-66). Dolayısıyla benzer şekilde afetlere hazırlık evresinde gerekli hazırlık yapılmadığı zaman artan korku ve paralelinde tehlike kendini gösterecek ve algılanan ciddiyet artabilir. Diğer alt boyutlar literatürdeki çalışmalara benzer olarak afete hazırlık hissedenden grupta: alt boyutlardan öz yeterlilik ortalama puan değerleri daha yüksekti. Hazırlıklı olma konusunda çevresindeki uyarıcılarında etkisi yüksektir (İnal, 2015: 123), (Tablo 13). GAHİD ölçeği kaynağı olan sağlık inanç modelinde: algılanan duyarlılık için bireyin

sağlık durumuna tehdit oluşturan hastalığa olan algısıdır. Duyarlılık ve ciddiyet beraber ele alınca algılanan tehdidi oluşturmaktadır (Janz vd., 2002, 45-66). Dolayısıyla afetleri tehdit gören bireylerin algılanan duyarlılık ve algılanan ciddiyet duruma paralel olarak afete hazırlıklı olma inanç durumu artmaktadır. Bu çalışmada, afetleri tehdit olarak görülmesine paralel olarak sorulan “afetlerden korkuyorum” sorusunda verilen “Evet” ve “Hayır” cevaplarına göre GAHİD puan ortalaması karşılaştırıldığında sadece alt boyutlardan algılanan ciddiyet ortalaması daha yüksekti. Algılanan duyarlılık ve diğer değişkenlerde benzer inanç puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadı ($p>0,05$).

Yapılan eylemler sonucu hastalığa yakalanma ihtimalinin azalacağı düşünceleri algılanan yarardır (Janz vd., 2002, 45-66). Algılanan ciddiyet ve eyleme geçiriciler arasında pozitif korelasyon vardır. Bu çalışmada da benzer şekilde algılanan ciddiyet ve eyleme geçiriciler arasında pozitif korelasyon ($R=0,191$, $p<0,001$) saptandı. Yapılması tavsiye edilen davranışlar, algılanan maddi ya da manevi engeller, davranış gerçekleşmediğinde olabileceği düşünülen ve istenmeyen sonuçlardır (Ertuğrul ve Ünal, 2020: 35). Dolayısıyla algılanan yararın artmasında tüm alt ölçekler pozitif ilişkilidir. Diğer alt boyutlar açısından ise; algılanan yarar ile algılanan engel, eyleme geçiriciler ve öz yeterlilik arasında pozitif korelasyon saptandı (Tablo 13). Eyleme geçiriciler, davranışın meydana gelmesini sağlayan içsel ya da dışsal dürtüler ve bu dürtüyü etkileyen hatırlatıcılardır (Ertuğrul ve Ünal, 2020: 35). Bu dürtü ya da hatırlatıcıların tesiri ve sayısı arttıkça engel algısı artmaktadır. Benzer şekilde bu çalışmada alt boyutlardan algılanan engel ile; eyleme geçiriciler ($R=0,390$, $p<0,001$) ve öz yeterlilik ($R=0,325$, $p=0,001$) arasında pozitif korelasyon saptandı. Öz yeterlilik kişinin eyleme geçebileceğine olan güvenidir (Bulduk vd., 2015: 30). Kişinin kendine olan güveni uyarıcıları daha iyi algılamasını sağlamaktadır Alt boyutlarda ($R=0,554$, $p<0,001$) eyleme geçiriciler alt boyutu ile öz yeterlilik boyutu arasında pozitif korelasyon saptandı.

Ölçekte en düşük madde puanı: eyleme geçiriciler $11,24\pm2,72$ ($3,75\pm0,91$) iken; en yüksek alt ölçek ortalama değeri toplam puan ortalamasına göre; algılanan engel ($41,30\pm6,80$) iken, madde puanı olarak algılanan yarar alt boyutunda ($4,19\pm0,61$) olduğu saptandı.

Tutumlar ve inanç ilişkisi açısından elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; tutumlar inançlardan destek alarak doğarlar. İnancın, tutumun bilişsel ögesi altında yer

alması, konuya tutum kavramının açıklanmasıyla değinilmesini kaçınılmaz kıldı (Çöllü ve Öztürk, 2006: 380). Bu bakımdan personelin afet inanç seviyelerinin yüksek olması bireylerin afet konusunda sergileyeceği olumlu tutum açısından önem arz eder. İnançlar, bireylerin yaşam biçimini belirler ve bireylerarası ilişkileri düzenler (Çam ve Bilge, 2007, 217). İnanç, bireyin herhangi bir konu ile ilgili bilişlerinin bütünüdür. Algılar ve bilişler kendi aralarında gruplanmaktadır ve inançlar bu grupların birleşmesiyle meydana gelmektedir. Kişinin bir şeye inandığını belirtmesi, o kişi için hakikatin o olduğu manasına gelir. İnanılan bu durum ister hakikat olsun ister yalan, ister dayanağı olsun ister olmasın, bireyin o konudaki geçmişe dayalı öğrendiklerini ve fikir sahibi olduklarını özetleyerek gelecekte olması muhtemel olayları yorumlamasına ve dahi algılamasına etki etmektedir. Bu yüzden tutumların bilişsel içeriğinde bulunmakta ve kapsadığı bilgi ve inanç seviyelerine göre tutumları farklılaştırabilmektedir (Ziyalar, 1999: 38). Bu bakımdan da; afet konusunda alınan eğitimlerin sadece eğitim almış personelden tarafından anlatılması ve küçük yaştan itibaren alınması, tek zaman aralığında öğrenme yerine periyodik olarak eğitim olması afet eğitimlerin hazırlık inanç durumunun yükselmesi ve kişilerin tutum olarak doğru olarak uyguladığı davranışlara dönüşmesine ve bireylerin afetlerden korkma-afeti tehdit olarak görmek veya hazırlıklı olduğunu hissedememe gibi... duyuşsal ve akabinde sergilenebilecek davranışsal tutum öğelerine daha olumlu yönde katkı veya yarar sağlamasını kolaylaştırılabilir. Bu da afetlerin kriz ve risk süreçlerinde daha kolay yönetimi ve yaratacağı olumsuz etkilerin azaltılmasında katkı sağlayacaktır. Bu açıdan, inanç, tutum ilişkisi ve afet eğitimlerinin etkileri konusunda doğru tutum, inanç ve davranış öğelerinin ilişkisinin anlaşılması açısından ileri çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır.

Sonuç olarak, afet konusu açısından görev iş yükü yüksek ve afet olaylarında özellikle nakliye hizmetinde görev alacak DHMİ personelinin ve dolayısıyla afet sahası çalışanlarının afetlere hazırlıklı olma konusunda aldıkları eğitimlerin tek seferde yapılmasına alternatif olarak birden fazla zaman aralığında tekrarlı eğitim alma durumunun sağlanmasının genel afetlere hazırlık inancı seviyesinin artmasına yarar sağlayabileceği düşüncesindeyiz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak araştırmaya katılan Bingöl Havalimanı personelinin;

- Afete hazırlıklı olma inanç puanı ortalama seviyelerinin yüksek olduğu belirlendi.
- Cinsiyete göre; DHMİ de çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması farklılık saptanmadı. Kadın grubunun afeti ciddiye alma ortalama seviyesi erkek katılımcılara kıyasla daha yüksekti. Ancak toplam GAHİD puanı açısından gruplar arasında bir farklılık saptanmadı.
- Yaş değişkeni ile GAHİD arasında istatistiksel açıdan korelasyon ve grupların ortalama inanç puanı açısından değiş saptanmazken, 33 yaş üstü personelin alt boyutlardan algılanan duyarlılık, algılanan engel ve eyleme geçme puan ortalamaları otuz üç yaş altı gruba göre daha yüksekti.
- Çalışma süresine göre DHMİ de çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma durumuna bağlı inanç puan ortalaması kıyaslandığında gruplara arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadı. Ancak çalışma süresi altı yıldan fazla olan grubun alt boyutlardan algılanan duyarlılık seviyesi yüksek ve memur sahasında çalışan personelin ise algılanan engel ortalama puan düzeyi özel sektörde çalışanlara göre daha yüksekti.
- Eğitim seviyesine göre DHMİ de çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmazken ve eğitim seviyesi ile GAHİD değişkenleri arasında pozitif korelasyon saptandı.
- Bingöl Havalimanı'nda çalışma süresine bağlı GAHİD puanları bağlı olarak toplam puanda gruplar arasında farklılık saptanmazken, 6 yıldan fazla çalışan personelin algılanan duyarlılık ve ciddiyet alt boyut ortalamaları diğer gruba kıyasla daha yüksekti.
- Afetler konusunda eğitim alma ile DHMİ de çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmadı. Afet eğitimi alma durumu ve eğitim yeri sayısı arttıkça GAHİD puan ortalaması yükseldi. Önceden afetlerde görev alınması GAHİD seviyesini yükseltti.

- Afet yaşama durumu ile GAHİD puan seviyesinde istatistiksel açıdan anlamlı bir değişiklik saptanmadı.
- Afetlerden korktuğunu belirten katılımcıların algılanan ortalama alt boyut ciddiyet puanı daha yüksekti.
- Afetlere hazırlıklı hissetme durumu ile DHMİ de çalışan personelin afetlere hazırlıklı olma inanç puan ortalaması açısından istatistiksel açıdan anlamlı farklılık saptandı. Afetlere hazırlıklı olma durumu ile GAHİD puanı seviyesi yükseldi, ancak algılanan ciddiyet puanı ortalamaları ise azaldı.

Bu sonuçlar neticesinde;

- Belirli periyodlarla personele afet bilinci ve afetlere hazırlık eğitimlerinin verilmesi ve bu eğitimlerin sürekliliğinin sağlanması, kurum içinde yapılacak afet tatbikatlarıyla personelin tecrübe etmesinin artırılmasının sağlanması,
- GAHİD seviyesi ile afet yaşama durumu ilişkisi ele alınırken yaşanan afetin ismi ve şiddetin de bilinmesinin ve afet şiddet skorunun hazırlığının sağlanması da afet inancı üzerine etkilerinin karşılaştırabilmek açısından yarar sağlayabilir.
- Afet inancı, tutum ve doğru davranış şekillenmesi ile afet eğitimlerin ilişkisi konusunda ileri çalışmaların yapılması yararlı olacaktır.
- Afet hazırlık inanç düzeylerini olumlu veya olumsuz etkileyebilecek değişkenlerin ileri çalışmalarda araştırılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- AFAD, (2013). Türkiye afet müdahale planı. 2 Temmuz 2021 tarihinde <https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-plani/> adresinden erişildi.
- Aktaş, H. E. (2016). Birleşmiş milletler için daha demokratik, adil ve etkin bir yapı önerisi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 20 (2) , 767-784.
- Aktel, M. (2010). 5902 Sayılı yasa ile Türkiye’ de ilkyardım yönetiminde oluşan değişim. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 27(1), 169-175.
- Aslantaş, O. ve Tabuk, M. (2021). 112 il ambulans servisi personelinin afete hazır olma durumu ve hazırlık algısı: Balıkesir ili örneği. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 10(1), 44-55.
- Aydın, A. (2000). Gelişim ve öğrenme psikolojisi. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Ayvaşık, H. B. ve Sayıl, M. (2002). Psikolojiyi anlamak (Morgan, G., Çev.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları. (1986).
- Balamir, M., Yakut, A. ve Polat, G. (2003). İlkyardım yönetiminin stratejik ilkeleri: Türkiye ve dünyadaki politikalara genel bakış. Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi İlkyardım Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi. Basın Yayın Tanıtım.
- Bernhardsdottir, A., Musacchio, G., Ferreira, M. ve Falsaperla, S. (2015). Informal education for disaster risk reduction. Bulletin of Earthquake Engineering, 14(7), 2105-2116.
- Bulduk, S., Yurt, S., Dinçer, Y. ve Ardıç, E. (2015). Sağlık davranışı modelleri. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 5(1), 28-34.
- Clemen Stone, S., Mcguire Sandra, L. ve Eigsti Diane, G. (2002). Comprehensive health nursing: Familiy aggregate and community practice (6. bs.). Mosby Yayınları.
- Çam, O. ve Bilge, A. (2007). Ruh hastalığına yönelik inanç ve tutumlar. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 8(3), 215-223.
- Çarkoğlu, A. ve Kalaycıoğlu, E. (2009). Türkiye’de dindarlık: Uluslararası bir karşılaştırma. Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi. 25 Haziran 2021 tarihinde https://research.sabanciuniv.edu/13119/1/Rapor_Kamu-dindarl%C4%B1k.pdf adresinden erişildi.

- Çelik, H. (2015). Kur'an'da kader inancı. Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 3(2), 11-46.
- Çevikbaş, S. (2010). Nietzsche ve nihilizm kalkanına yaşamın yadsınmasını kazımış olan bir felsefe. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(1), 25-40.
- Çöllü, E. F. ve Öztürk, Y. E. (2006). Örgütlerde inançlar-tutumlar tutumların ölçüm yöntemleri ve uygulama örnekleri bu yöntemlerin değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi, 9(1-2) 373-404.
- Demir, R. D. (2010). Afet psikolojisi ve sosyolojisi. Acil Durum ve Afet Yönetimi önlisans programı ders kitabı, 177, 239.
- DHMI, (2021a). T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü. 1 Temmuz 2021 tarihinde <https://www.dhmi.gov.tr/Sayfalar/PersonelDurumu.aspx/> adresinden erişildi.
- DHMI, (2021b). T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü, Bingöl Havalimanı: 8 Eylül 2021 tarihinde <https://www.dhmi.gov.tr/Sayfalar/Havalimani/Bingol/GenelBilgiler.aspx/> adresinden erişildi.
- DHMI, (2021c). T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü: 11 Eylül 2021 tarihinde <https://www.dhmi.gov.tr/Sayfalar/Havalimani/Sinop/ARFF.aspx/> adresinden erişildi.
- Dinçer, S. ve Kumru, S. (2021). Afet ve acil durumlar için sağlık personelinin hazırlıklı olma durumu. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 10(1), 32-43.
- Doğan, H. (2019). Afetlerde kurum ve kuruluşlar. Afetlerde acil tıp hizmetleri.(1. bs.). Ankara: Türkiye Klinikleri.
- Doygun, A. (2014). Afet ve acil durumlarda uygulanmak üzere ulaştırma yönetimi. 15 Mayıs 2021 tarihinde <https://pgm.uab.gov.tr/uploads/pages/tezler/ahmet-duygun-afet-ve-acil-durumlarda-uygulanmak-uzere-ulasirma-yonetimi.pdf/> adresinden erişildi.
- Durmuş, A. (1999). Tutum, En Değerli Varlığımız. (Chapman, N. E., Çev.). İstanbul: Alfa Yayınları. (1972).
- ECLAC, (2007). Information on disaster risk management. case studies of five countries. Mexico Jamaica. 11 Mayıs 2021 tarihinde

<https://www.cepal.org/en/publications/25928-information-disaster-risk-management-case-study-five-countries-jamaica/> adresinden erişildi.

- Ejeta, L., Ardahan, A. ve Paton, D. (2015). Application of behavioral theories to disaster and emergency health preparedness: A pystematic review (1. bs.). Plos Currents Disasters, 2015 Jul 1.
- Erdoğan, İ. (1999). İşletmelerde davranış. İstanbul: Evrim Basım.
- Eren, E. (2001). Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi (7. bs.). İstanbul: Beta Yayınları.
- Ergünay, O. (1996). Afet yönetimi nedir? Nasıl olmalıdır? Ankara: TÜBİTAK Deprem Sempozyumu bildiriler kitabı. 22 Haziran 2021 tarihinde https://www.tmmob.org.tr/sites/default/files/dea61eed4bceec5_ek.pdf/ adresinden erişildi
- Ertuğrul, B., ve Ünal, S. (2020). Bir vakıf üniversitesi sağlık hizmetleri meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin genel afete hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi. Afet ve Risk Dergisi, 3(1), 31-45.
- Frank, V. (2009). İnsanın anlam arayışı. İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- Gülkan, P., Mehmet, B., ve Yakut, A. (2003). Afet yönetiminin stratejik ilkeleri: Yaşanan önemli depremlerin ışığında afet yönetimi problemi ve değerlendirilmesi. İzmir: Türkiye 15. Jeofizik Kurultayı Ve Sergisi, bildiri özetleri kitabı.
- Güney, S. (2000). Davranış bilimleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Hoffmann, R. ve Muttarak, R. (2017). Learn from the past, prepare for the future: Impacts of education and experience on disaster preparedness in the Philippines and Thailand. World Development, 96, 32-51.
- İnal, E. (2015). Acil durumlara/afetlere bireysel hazırlığı değerlendirmek için sağlık inanç modeli'ne dayalı ölçek geliştirme. (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- İnal, E., Altıntaş, K. H., ve Doğan, N. (2018). The development of a general disaster preparedness belief scale using the health belief model as a theoretical framework. International Journal of Assessment Tools in Education, 5(1), 146-158.
- İnal, E., Altıntaş, K. H. ve Doğan, N. (2019). General disaster preparedness beliefs and related sociodemographic characteristics: The example of Yalova University, Turkey. Turkish Journal of Public Health, 17(1), 1-15.
- İnceoğlu, M. (1993). Tutum algı iletişim. Ankara: Versoy Yayınları.

- İnceoğlu, M. (2004). Tutum algı iletişim. Ankara: Kesit Tanıtım Ltd. Şti.
- Janz, N., Champion, V.ve Strecher, V. (2002). The health belief model (3. bs.). San Fransisco: Jossey- Boss. Health Behavior and Health Education.
- Kadioğlu, M. (2005). Afete hazırlık eğitim çalışmaları. 3. İstanbul ve Deprem Sempozyumu.
- Kadioğlu, M. (2011). İlk yardım yönetimi beklenilmeyeni beklemek, en kötüsünü yönetmek. İstanbul: T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını.
- Kadioğlu, M. ve Özdamar, E. (2005). İlk yardım yönetiminin temel ilkeleri, Ankara: Jica Evos Matbacılık.
- Kadioğlu, M. ve Özdamar, E. (2008). Modern, bütünleşik afet yönetim ilkeleri. Ankara: Jica Türkiye Ofisi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). Yeni insan ve insanlar. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kam, F. (2003). Dini felsefi sohbetler. Ankara: Diyanet İşleri Bakanlığı Yayınları.
- Karakaş, S. (2009). Psikolojiye giriş. (8. bs.). (Morgan, C., Çev.). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları. (1991).
- Karancı, A., Aksit, B. ve Dirik, G. (2005). Impact of a community disaster awareness training program in Turkey: Does it influence hazard-related cognitions and preparedne. Social Behavior and Personality an International Journal, 33(3), 234-258.
- Kasapoğlu, A. (2008). Kur'an Açısından fatalizm-inkârcıların bir tutumu olarak kadercilik. Hikmet Yurdu, 1(1), 87-107.
- Kaya, H., Çavuşoğlu, A., Şen, B. ve Çalık, E. (2014). Disaster management and disaster preparedness: Examples of practices in California and Turkey. The Online Journal of Science and Technology (TOJSAT), 4(4), 36-47.
- Kazanç, F. (2007). İslam kelimasında insan fiilleri bağlamında kader anlayışı. Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, 7(1), 125-212.
- Köklü, N. (1995). Tutumların ölçülmesi ve likert tipi ölçeklerde kullanılan seçenekler. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 28(2), 81-93.
- Kurita, T. (2004). Total disaster risk management and the importance of Lilja GP, Swor RA. Emergency medical services. in Tintinalli JE, Kelen GD, Stapczynski SJ. Emergency medicine a comprehensive study guide (6. bs). New York, NY: McGraw&Hill.

- Kutemate, N. ve Kale, G. (2011). Disaster: management tools and guidelines for effective recovery. *Journal of International Environmental Application and Science*, 6(1), 35-56.
- Macit, M. (2014). Boyun eğme-başa çıkma sarkacında kadercilik sosyal psikolojik bir yaklaşım. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Munakata, T. (1992). Health and illness based on behavioral science. Tokyo: Medical Friend Co.
- Nacafi, M., Ardalan, A., Akbari, A. B., Noorbala, A. A. ve Cabbari, H. (2015). Demographic Determinants of Disaster Preparedness Behaviors Amongst Tehran Inhabitants, Iran: *Plos Currents Disasters*.
- Namlı, A. (2018). Kur'an'ın ışığında kader konusuna bakış. *UMDE Dini Tetkikler Dergisi*, 1(1), 65-87.
- Nofal, A., Alfayyad, I., Khan, A., Al Aseri, Z. ve Abu-Shaheen, A. (2018). Knowledge, attitudes and practices of emergency department staff towards disaster and emergency preparedness at tertiary health care hospital in Central Saudi Arabia. *Saudi Medical Journal*, 39 (11), 1123–1129.
- Odabaşı, Y. ve Barış, G. (2007). Tüketici davranışı. İstanbul: Media Cat Yayınları.
- Okay, A. (2009). Sağlık iletişimi, farmaskop. İstanbul: Media Cat Yayınları.
- Olshansky, R. (2006). Katrina kasırgası sonrası planlama. *Amerikan Planlama Derneği Dergisi*, 72(2), 147-153.
- Özmen, D. (2004). Sağlık inanç modeli yaklaşımı ile servikal kanserin erken tanısına ilişkin tutumlara yönelik ölçek çalışması. (Yayımlanmamış, doktora tezi). Ege Üniversitesi Sağlık, İzmir.
- Öztürk, Y. (2005). Tutumlar ve ölçüm yöntemleri. Konya: Doktora ders surumu.
- Ran, M., Xiang, M. ve Chan, C. (2003). Effectiveness of psychoeducational intervention for rural Chinese families experiencing schizophrenia, a randomised controlled trial. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 38(2), 69-75.
- Resmi Gazete, (2009, 29 05). Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanun. Resmi Gazete. 21 Haziran 2021 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/06/20090617-1.htm/> adresinden erişildi.

- Resmi Gazete, (2018, 15 07). Bakanlıklara bağı, ilgili, kurum ve kuruluşlar ile diğerkurum ve kuruluşların teşkilatı hakkında cumhurbaşkanlığı kararnamesi. Resmi Gazete. 21 Haziran 2021 tarihinde <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180715.htm/> adresinden erişildi.
- Sari, A. (2019). School in earthquake threat. school based disaster preparedness model in Indonesia. 15 Mayıs 2021 tarihinde preprints.org/manuscript/201902.0253/v1/ adresinden erişildi.
- Semerci, M., Uzun, S., Çolak, A., Küçük Kent, N. ve Şahinöz, T. (2019). An assessment of training on medical waste management provided to nursing students. *Gümüşhane University Journal of Health Sciences*, 8(4), 383-389.
- Shawer, K. (1979). Attribution theory and the explanation of religious. *American psychobological*. New York: Harper and Row Publ.
- SHGM, (2016). Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü. Havaalanlarında kurtarma ve yangınla mücadele hizmetleri. 1 Eylül 2021 Tarihinde <http://web.shgm.gov.tr/tr/s/5263-havaalanlarında-kurtarma-ve-yangınla-mucadele-hizmetleri/> adresinden erişildi.
- SHGM, (2021). Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü. Havaalanı acil durum planlaması. 11 Eylül 2021 tarihinde <http://web.shgm.gov.tr/tr/kurumsal-yayınlar/209-havaalani-acil-durum-planlamasi/> adresinden erişildi.
- Strömberg, D. (2007). Natural disasters, economic development, and humanitarian aid. *Journal of Ekonomik Perspectives*, 21(3), 199-222.
- Sutton, J. ve Tierney, K. (2006). Disaster Preparedness: concepts, guidance, and research. 14 Mayıs 2021 tarihinde https://www.bencana-kesehatan.net/arsip/images/referensi/april/Disaster%20Preparedness%20Concepts_Jurnal.pdf adresinden erişildi.
- Şahin, C. ve Sipahioğlu, Ş. (2003). Doğal afetler ve Türkiye (2. bs.). Ankara: Gündüz Yayıncılık.
- Şahin, Y. ve Uyan, U. (2016). Afet risk analizi ve sınıflandırması: Bir uygulama örneği. Doğal Afet ve Afet Yönetimi Sempozyumu (DAAYS'16). 22 Haziran 2021 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/322815577_Afet_Risk_Analizi_ve_Siniflandirmasi_Bir_Uygulama_Ornegi/ adresinden erişildi.

- Şakiroğlu, M. (2005). Variables related to earthquake preparedness behavior. (Yüksek lisans tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi Psikoloji bölümü. Ankara
- Şener, S., Kadioğlu, M., Helvacıoğlu, İ. ve Trabzon, L. (2002). Ulusal acil durum yönetimi modeli. İstanbul. ITU Afet Yönetim Merkezi Yayınları.
- Tan, Y. (2020). Denizli il ambulans servisi başhekimliği, acil sağlık istasyonları ve komuta kontrol merkezi çalışanlarının afet inanç ölçeği modeline göre afete hazırlık durumları. (Yüksek lisans tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Tez Merkezi (161274).
- Tavşancıl, E. (2005). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. (2. bs.). Ankara: Nobel Basımevi.
- Tezer, A. (2001). Acil durum yönetimi ilkeleri. İstanbul: ITU AYM Yayınları.
- Tkachuck, M., Schulenberg, S. ve Lair, E. (2018). Natural disaster preparedness in college students: Implications for institutions of higher learning. *Journal of American College Health*, 66(4), 269-279.
- Tolan, B., Esen, G. ve Batmaz, V. (1991). Sosyal psikoloji. İstanbul. Adım Yayıncılık.
- Türkoğlu, H. ve Yiğiter, R. (2001). Acil durum planlaması. İstanbul: ITU AYM Yayınları.
- Ünal, Y., Işık, E., Şahin, S. ve Yeşil, S. T. (2017). Sağlık afet çalışanlarının depremlere ilişkin bireysel hazırlık düzeylerinin değerlendirilmesi: Ulusal medikal kurtarma ekipleri (UMKE) derneği örneği. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 31(2), 71-80.
- Varol, N. ve Buluş Kırıkkaya, E. (2017). Afetler karşısında toplum dirençliği. *Dirençlik Dergisi*; 1(1), 1-9.
- Yaparel, R. (1994). Depresyon ve dini inançlar ile tabiatüstü nedensel yüklemeler arasındaki ilişkiler. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8(1), 275-299.
- Yer, A. S. (2015). İlk yardımı ve kaza riskinin yüksek olduğu sanayi ve maden kuruluşlarında çalışanların iş sağlığı ve güvenliği ölçümü ve ilk yardım bilgi düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir çalışma: Gümüşhane ili örneği. (Yüksek lisans tezi). Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, K., Balun, B. ve Erbay, G. (2019). Sürdürülebilir bir yönetim paradigması: ortopedik engelli bireylerin afetlere hazırlık seviyeleri. *Dirençlilik Dergisi*, 3(1), 1-24.

Ziyalar, A. (1999). Sosyal psikiyatri (2. bs.). İstanbul: Yüce Yayım.

EKLER

Ek 1: ETİK KURUL ONAY RAPORU

T.C. GÜMÜŞHANE
ÜNİVERSİTESİ
Rektörlüğü

GÜMÜŞHANE
UNIVERSITY
Rector's Office

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : 95674917-108.99-E.33572

30/09/2020

Konu : Etik Kurul Onay

DAĞITIM YERLERİNE

Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kuruluna yapmış olduğumuz başvuru nuz, Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun **2020/9 sayı ve 24/09/2020 tarihli** toplantısında görüşülmüş ve kabul edilmiştir. Proje onay formu Hukuk Müşavirliğinden alınacaktır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim

e-imzalıdır

Prof. Dr. Günay ÇAKIR
Kurul Başkanı

Ek: Proje Onay Formu

Dağıtım:

Sayın Doç. Dr. Salih YILDIZ
Sayın Öğr. Gör. İbrahim KIYMIŞ
Sayın Öğr. Gör. Berrin GÖGER
Sayın Öğr. Gör. Mesut ARSLAN
Sayın Dr. Öğr. Üyesi Necla İrem ÖLMEZOĞLU İRİ
Sayın Doç. Dr. Nilgün ULUTAŞDEMİR
Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nurçin KÜÇÜK KENT
Sayın Öğr. Gör. Nurşen KULAKAÇ
Sayın Doç. Dr. Ebru Emine ŞÜKÜROĞLU
Sayın Doç. Dr. Handan ÇAM
Sayın Öğr. Gör. Fevziye GURLAŞ
Sayın Dr. Öğr. Üyesi Orkun DEMİRBAĞ
Sayın Dr. Öğr. Üyesi Gülin YAZICI ÇELEBİ

Adres:

Telefon:

E-Posta:

Faks:

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

(Proje Onay Formu)

TARİH : 30.09.2020

YER :
KATILIMCILAR

Prof. Dr. Günay ÇAKIR Başkan

Prof. Dr. Müge YILMAZ Üye

Prof. Dr. Bayram NAZIR Üye

Prof. Dr. Ekrem CENGİZ Üye

Prof. Dr. ~~Hasan AYAYDIN~~ Üye

Prof. Dr. Ferkan SİPAHI Üye

Prof. Dr. Hasan AYAYDIN Üye

BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU PROJE ONAY FORMU	
Projenin Adı:	Devlet Hava Meydanları İşletmesi Bünyesinde Çalışan Personellerin Genel Afete Hazırlıklı Olma İnancı Durumlarının Belirlenmesi (Bingöl Havalimanı Örneği).
Projenin Niteliği:	Yüksek Lisans Tezi
Proje Araştırmacıları:	Dr.Öğr.Üyesi Nurçin KÜÇÜK KENT Emre PEHLİVAN
Proje Yürütücüsünün Haberleşme Bilgileri:	Dr. Öğr. Üyesi Nurçin KÜÇÜK KENT
Araştırmanın Amacı:	DHMI personellerinin genel afetlere hazırlıklı olma inanç durumlarını, sosyodemografik özellikleri ve afetle ilişkili faktörleri inceleyerek belirlemeyi amaçlamıştır.
Araştırmanın Gerekçesi:	Ülkemizde DHMI personellerinin genel afete hazırlıklı olma inanç durumlarının belirlenmesi üzerine sınırlı sayıda çalışma gözlemlenmektedir. Diğer ülkelerde de sınırlı sayıda çalışma ve yayınlar mevcuttur. Ülkemizdeki jeopolitik riskler göz önünde bulundurulduğunda afete hazırlıklı olmak gerekir. Afete hazırlıklı olmak; riski, felaketi ve iyileşme düzeyini artırdığı gibi aynı zamanda da oluşabilecek maliyeti de en aza indirir. Bu nedenle tüm kurumlarda olduğu gibi havaalanlarında da acil durum planlamasının önemini ön plana çıkarmıştır. Havaalanı acil durum planlaması, bir havaalanının, havaalanında ya da civarında oluşan bir acil durumla başa çıkması için yapılan hazırlık sürecidir. Havaalanı acil

durum planlamasının amacı, özellikle insanların hayatını kurtarmak ve hava aracı operasyonlarını idame ettirmek açısından acil durumun etkilerini en aza indirmektir. Havaalanı acil durum planı, farklı havaalanı kuruluşları (ya da hizmet birimleri) ile acil duruma müdahalede yardım edebilecek çevredeki kuruluşlar arasındaki koordinasyon prosedürlerini belirler (International Civil Aviation Organization, 1991). Bu planların pratikte de uygulanabilmesi için çalışan tüm personellerin afet ve acil durumlara karşı taşıdıkları inanç durumları hem zarar görülebilirlik hem de verimlilik açısından oldukça önem arz etmektedir.

Tehlike ve maruziyet riskinin çok yüksek olduğu ülkemizde bireylerin afete bakış açıları ve afete hazır olma durumları önem arz etmektedir. Afet meydana gelmeden önce yapılan afet riskini azaltma yönetimi çalışmalarının iyi olması felaket risklerini ve etkilerini azaltarak bu felaketler karşısında o toplumun hazırlıklı olmasını ve afet sonrasında da toparlanma kabiliyetini arttırmasını sağlamaktadır (Sarı, 2019).

Afet ve acil durum hazırlık çabaları ağırlıklı olarak insanların risk algılamasından afet olayları ve acil durumların doğrudan ve dolaylı geçmiş deneyimlerinden derslere kadar değişen çeşitli faktörlerden türetilen insan davranışlarına odaklanmaktadır (Ejeta, Ardalan ve Paton, 2015). Literatür taramalarında teoriler, davranışların yapısal ve psikolojik belirleyicilerini açıklamak ve sağlığın teşviki ve geliştirilmesi ve eğitiminin geliştirilmesine rehberlik etmek için kullanılabilir (Painter, Borba, Hynes, Mays ve Glanz, 2008).

Tüm bunlardan hareketle bu araştırma Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMI) Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan personellerin teorik bir çerçeve olarak Sağlık İnanç Model'ine dayalı Genel Afete Hazırlıklı olma İnancı ile sosyodemografik ve acil durumla/afetle ilgili faktörlerin ilişkisini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Aynı zamanda personelin afete hazırlıklı olma inanç durumlarını etkileyen parametreler arasındaki ilişkiler incelenerek insanların afete hazırlıklı olma inanç seviyelerini yükseltmek için en doğru yöntemin ortaya koyulması ve afet hazırlık planlaması konusunda literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

1. Ejeta, L.T., Ardalan, A., & Paton, D. (2015). Application of behavioral theories to disaster and emergency health preparedness. A systematic review. *PLOS Currents Disasters*, 7, 2015.
2. International Civil Aviation Organization, (1991). *Airport Emergency Planning, Airport Service Manuel*, Doc 9137-AN/898: Part 7.
3. Painter, J.E., Borba, C.P., Hynes, M., Mays, D., & Glanz, K. (2008). The use of theory in health behavior research from 2000 to 2005: a systematic review. *Annals of Behavioral Medicine*, 35 (3), 358-362.
4. Sarı, A. I. (2019). School in earthquake threat: School based disaster preparedness model in Indonesia. Preprints. <https://doi.org/10.20944/preprints201902.0253.v1>

Araştırmanın Yöntemi:	Bu çalışma nicel bir araştırma niteliğinde olup, örnek evren olarak Devlet Hava Meydanları İşletmesi Bingöl Havalimanı bünyesinde çalışan kamu ve hizmet alım personellerine uygulanması hedeflenmektedir. Çalışma için kurum izni alınmıştır. Bingöl Hava Meydanları İşletmesinde çalışan kamu ve hizmet alım personellerine rastgele örnekleme yöntemiyle yüz yüze anket uygulaması yapılması hedeflenmektedir. Bunun için afete hazırlıklı olma inanç düzeyinin belirlenmesi ölçeği kullanılacaktır. Ölçek sahiplerinden maille ölçek kullanım izni alınmıştır. Genel afete hazırlıklı olma inanç ölçeği 2018 yılında Ebru İnal, Nuri Doğan ve Kerim Hakan Altıntaş tarafından geliştirilmiştir. Afet İnanç Modeli'ne dayalı (ERTUĞRUL, ÜNAL, 2020) 5 li likert tip ve kesinlikle katılmıyorum- kesinlikle katılıyorum skalasından oluşmaktadır. 45 maddeden oluşan ölçeğin 6 alt boyutu bulunmaktadır. Bunlar; algılanan duyarlılık (6 madde), algılanan engeller (14 madde), algılanan yarar (6 madde), algılanan ciddiyet (4 madde), öz yeterlilik (10 madde) ve eyleme geçiricilerdir (5 madde). Alt boyutlar; Afet İnanç Modeli'nde yer alan boyutların afetlere yönelik değerlendirmesini sağlar. Değerlendirmeden elde edilen verilerinden elde edilecek sonuçlarının ortalama, standart sapma değerleri hesaplanıp demografik veriler ile karşılaştırılarak istatistiksel açıdan değerlendirilecek ve ölçek değişkenleri ortalama sonuçlarının kendi aralarında herhangi bir ilişkisinin olup olmadığı istatistiksel açıdan ele alınacaktır Kaynaklar 1. ERTUĞRUL E., ÜNAL D., (2020) Bir Vakıf Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Genel Afete Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi, Afet ve Risk Dergisi 3(1), 2020, (31-45).
Kullanılacak biyolojik, psikolojik ve teknik vb. tüm yöntemleri açıklayan etik ile ilgili özet:	Bu araştırma da katılımların fiziksel ve ruhsal sağlığı tehdit edici biyolojik ya da psikolojik herhangi bir tehdit unsuru bulunmamaktadır.

Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğretim üyelerinden Sayın Dr.Öğr. Üyesi Nurçin KÜÇÜK KENT'in "Devlet Hava Meydanları İşletmesi Bünyesinde Çalışan Personellerin Genel Afete Hazırlıklı Olma İnancı Durumlarının Belirlenmesi (Bingöl Havalimanı Örneği)." adlı projesi değerlendirilmiştir.

Proje etik açısından uygun bulunmuştur. ☒

Projenin etik açısından geliştirilmesi gerekmektedir. ☐

Proje etik açısından uygun bulunmamıştır. ☐

Prof. Dr. Ferkan SİPAHİ
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Müge YILMAZ
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Bayram NAZİR
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Ekrem CENGİZ
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Huri İLYASOĞLU
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Hasan AYAĞDIN
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Günay ÇAKIR
Etik Kurul Başkanı

Ek 2: KURUM İZİNİ

DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Bingöl Havalimanı Müdürlüğü

Sayı :19246014-929-E.2331
Konu : Anket Uygulama İzni (Emre Pehlivan/21112)

03/07/2020

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : 03.07.2020 tarihli ve 19246014-929-E-2326 sayılı yazı

Müdürlüğümüz emrinde sicil numarasıyla ARFF Memuru olarak görev yapmakta olan Emre PEHLIVAN "DHMI Bünyesinde Çalışan Personellerin Genel Afete Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi" konulu tez çalışması için araştırma yapmak ve dilekçe ekinde sunduğu anket formunu Müdürlüğümüz bünyesinde çalışan personellere uygulamak için vermiş olduğu dilekçesi incelenmiş olup ilgi sayılı yazıyla müdürlüğümüzce gerekli izin verilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Orhan BOR
Havalimanı Müdürü

Ek: 1 - Dilekçe ve Eki

Dağıtım:

Gereği:

Emre Pehlivan

Arff Şefliğine

Kıvrak dağıtılma adresi: <http://ehys.dhmi.gov.tr/E-11289A0P1R460>

Bingöl Havalimanı Müdürlüğü Başlığı
Telefon No: 0 426 213 00 67 Faks No: 04262130402
e-Posta: muavin.buak@dhmi.gov.tr İnternet Adresi: www.dhmi.gov.tr

Bilgi için Vezirle BÜYÜK
Müfessir
Telefon No: 0 426 213 00 67-1230

Ek 3: ARASTIRMA İZİNLERİ

Emre PEHLIVAN <emrepehlivan05@gmail.com>
Alın: Ebru

13 Haz 2020 19:22 ☆ ↶ ⋮

Merhabalar, öncelikle geri dönüş yaptığınız için teşekkür ederim.

Ben, Emre PEHLIVAN. Havalanı İşletme Teşkilatında görevli bir ARFF memuruyum ve Gümüşhane Üniversitesi Afet Yönetimi Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimi sürdürmekteyim. Yüksek lisans tez konusu olarak Hava Meydanları İşletmesi Bünyesinde Çalışan Personellerin Genel Afete Hazırlıklı Olma İnancı Durumlarının Belirlenmesi " başlıklı konuyu çalışmayı düşünmekteyim.

To cite this article: Inal E, Dogan N. Improvement of General Disaster Preparedness Belief scale based on Health Belief Model. Prishosp Disaster Med. 2018;33(6):627-636.

Ekte göndermiş olduğunuz (benimde malide eklediğim) 45 maddelik tarafınıza hazırlanmış ölçeğin tezinde kullanımı ile ilgili sizden izin istiyorum.

Eğer ölçeğinizin tez içeriğinde kullanımına izniniz olursa ve bu konuda olumlu bir mail cevabı tarafıma iletebilirsanız çok sevinirim.

Saygılarımla,

Emre PEHLIVAN
Gümüşhane Üniversitesi
Afet Yönetimi ABD, Yüksek Lisans Öğrencisi

Ebru Inal <ebruinal34@hotmail.com>, 13 Haz 2020 Cmt, 12:12 tarihinde şunu yazdı:
xxx

2 Ek

Ebru Inal <ebruinal34@hotmail.com>
Alın: ben

13 Haz 2020 20:28 ☆ ↶ ⋮

Merhabalar Emre Bey,
Ölçeğinizi kullanabileceğiniz.
Çalışmanın sonuçları hakkında bilgilendirseniz çok mutlu olurum.
İyi çalışmalar ve kolaylıklar diliyorum.
Ebru Inal

Emre PEHLIVAN <emrepehlivan05@gmail.com> şunları yazdı (13 Haz 2020 19:21):
xxx
<Genel Afete Hazırlık Ölçeği 45 maddelik.docx>
<improvement_of_general_disaster_preparedness_belief_scale_based_on_health_belief_model.pdf>

Ek 4: GENEL AFETE HAZIRLIKLI OLMA İNANÇ DURUMLARININ BELİRLENMESİ ANKETİ

ANKET FORMU

Bilgilendirme: Bu anket formu Emre PEHLİVAN tarafından yürütülmekte olan “Devlet Hava Meydanları İşletmesi Bünyesinde Çalışan Personellerin Genel Afete Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi (Bingöl Havalimanı Örneği)” başlıklı yüksek lisans araştırması kapsamında hazırlanmıştır. Anketten önce katılımcılara aydınlatılmış onam formu sunulmuştur.

Katılımcılara İlişkin Sosyo- demografik Bilgiler:

1. Yaşınız:

2. Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek
3. Medeni Durum: ☐ Evli ☐ Bekar
4. Mezuniyet durumunuz: ☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Ön lisans ☐ Lisans ☐ Lisansüstü
5. Bingöl Havalimanı'nda çalışma süresi: ☐ 1-3 yıl ☐ 3-5 yıl ☐ 5-7 yıl
☐ 7-10 yıl ☐ 10-15 yıl ☐ 5 yıl ve üzeri
6. Bingöl Havalimanı'nda çalıştığınız birim:
7. Gelir durumunuz: ☐ 2.000-5.000 ☐ 5.000-8.000 ☐ 8.000-10.000
☐ 10.000 ve üzeri
8. Bingöl Havalimanı'nda önce çalıştığınız son kurum/kuruluş:
9. Hiç afet yaşamadınız mı? ☐ Evet ☐ Hayır
10. Afetlerle İlgili Hazırlık Eğitimi aldınız mı? ☐ Evet ☐ Hayır
- Cevabınız evetse nerde aldınız? ☐ okulda ☐ işte ☐ halk eğitim merkezinde ☐ diğer
11. Daha önce afet alanında görev yaptınız mı? ☐ Evet ☐ Hayır
- Cevabınız evetse afetin hangi döneminde çalıştınız? ☐ Planlama ☐ Hazırlık ☐ Müdahale ☐ İyileştirme
12. Afetlerden korkuyorum. ☐ Evet ☐ Hayır
13. Afetlere karşı hazırlıklı olduğumu düşünüyorum. ☐ Evet ☐ Hayır

	Maddeler					
	<i>Algılanan Duyarlılık</i>	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1	Önümüzdeki birkaç yıl içinde Acil durum/Afet yaşama ihtimalim çok yüksektir.					
2	Yaşamımın herhangi bir döneminde Acil durum/Afet yaşayacağımı göz önünde bulundururum.					
3	Acil durumlara/Afetlere hazırlıkta bina dayanıklılığını artırmak benim için önemlidir.					
4	Acil durumlara/Afetlere hazırlıkta acil durum/afet çantası hazırlamayı önemsemem.					
5	Yakın çevrem/iş arkadaşlarımla acil durumlarda/afetlerde gerekli acil iletişim numaraları hakkında konuşurum.					
6	Evdeki/iş yerindeki sabitlenebilecek eşyaları sabitlemeyi gereksiz buluyorum.					
	<i>Algılanan Ciddiyet</i>	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
7	Acil durum/Afet yaşama ihtimalini düşünmek beni korkutur.					
8	Acil durum/Afet yaşarsam hayatımda hiçbir şey değişmeyecek.					
9	Acil durumlar/Afetler sonucu sevdiğlerimi kaybetmekten korkmam.					
10	Acil durumlar/Afetler sonucunda ölmekten korkarım.					
	<i>Algılanan Yarar</i>	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
11	Acil durumlara/Afetlere bireysel hazırlık yaptığımda kendimi güvende hissedirim.					
12	Acil durumlara/Afetlere bireysel hazırlık yapmak acil durumlar/afetler sonrası ölüm riskini azaltabilir.					
13	Acil durumlara/Afetlere bireysel hazırlık yapmam aile bireylerimi de koruyacaktır.					
14	Acil durumlara/Afetlere hazırlık yapmak acil durumlarda/afetlerde ihtiyaçlarıma karşılık verecektir.					
15	Acil durumlara/Afetlere hazırlık yara almadan (sakatlanmadan) yaşamama yardım edecektir.					
16	Acil durumlara/Afetlere hazırlık ailem ve kendim için gereklidir (faydalıdır).					

	<i>Algılanan Engeller</i>	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
17	Acil durumlara/Afetlere hazırlık yapmaktan çok daha önemli sorumluluklarım var.					
18	Acil durumlara/Afetlere hazırlık yapmak için yeterli param yok.					
19	Acil durumlara/Afetlere bireysel hazırlık yapmak çok fazla zamanımı alır.					
20	Acil durumlara/Afetlere bireysel hazırlık yapmak için yeterli bilgim yok.					
21	Kaderimde Acil durumlarda/Afetlerde ölmek varsa ölüyorum.					
22	Acil durumlara/Afetlere hazır olma adına tatbikat yapmak bana zor gelir.					
23	Acil durumlara/Afetlere hazırlıklı olmak için bireysel hazırlık yapmayı gereksiz buluyorum.					
24	Acil durumlara/Afetlere hazırlık yapmak iyi hissetmemi sağlamaz.					
25	Afete Hazırlık - Temel Afet Bilinci eğitimlerini almak için çaba harcamayı gereksiz buluyorum.					
26	Aile/iş yeri için afet planının anlaşılması zordur.					
27	Aile/iş yeri için afet planı bireyin hazırlayamayacağı kadar gereksiz ayrıntılarla doludur.					
28	Aile/iş yeri için afet planının yararlı olduğuna inanmıyorum.					
29	Aile/iş yeri için afet planını uygulamaya geçirmek bana zor gelir.					
30	Acil durumlara/Afetlere bireysel hazırlık yapmak bana zor geliyor.					
	<i>Eyleme Geçiriciler</i>	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
31	Aile üyelerim Acil durumlara/Afetlere bireysel hazırlık yapmanın gerekliliği konusunda beni bilgilendirmezler.					
32	Arkadaşlarım Acil durumlara/Afetlere bireysel hazırlık yapmanın gerekliliği konusunda beni aydınlatırlar.					
33	Fikirlerine önem verdiğim insanlar Acil durumlara/Afetlere hazırlıklı olma konusunda beni yönlendirirler.					
34	Acil durum/Afet konusundaki politikalar beni Acil Durumlar/Afetler konusunda hazırlıklı olmaya teşvik ederler.					
35	Kitapçıklar, gazeteler, broşürler beni yeterince bilgilendirmezler.					

	<i>Öz yeterlilik</i>	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
36	Temel ilk yardım uygulayabilirim.					
37	Yangın söndürme cihazını kullanamam.					
38	Mahallem/iş yerimde yaşayanlarla birlikte Acil durumlar/Afetler ile ilgili tahliye planı oluşturamam.					
39	Acil durum/Afet sonrası ihtiyacım olursa psikolojik destek almak için gerekli hizmete erişebilirim.					
40	Yangın çıkmasına neden olacak tehlikeleri belirleyebilirim.					
41	Evde sabitlenmesi gereken eşyaları sabitleyebilirim.					
42	Basit düzeyde olsa dahi arama-kurtarma yapamam.					
43	Depremden korunmak için yaşadığım evde/binada/iş yerinde güvenli yer belirleyebilirim.					
44	Bir afet sonrasında yerel yetkililerce belirlenmiş olan sığınak yerini bulamam.					
45	Bir afet sonrasında aile bireylerinin/iş arkadaşlarının yeniden bir araya gelebileceği bir toplanma yeri belirleyebilirim.					

Olumlu ifadeler için değerlendirme; (1) Kesinlikle katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle katılıyorum şeklinde yapılırken, olumsuz ifadeler için değerlendirme; (5) Kesinlikle katılmıyorum, (4) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (2) Katılıyorum, (1) Kesinlikle katılıyorum şeklinde yapılmıştır.

Olumsuz ifadeler:

4,6,8,9,17-30 (17 ve 30 dâhil),31,35,37,38,42,44

Ek 5: GÖNÜLLÜ KATILIM ONAM FORMU

Gönüllü Katılım Onam Formu

Bu formun amacı katılmanız rica edilen araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır.

Bu kapsamda “Devlet Hava Meydanları İşletmesi Bünyesinde Çalışan Personellerin Genel Afete Hazırlıklı Olma İnanç Durumlarının Belirlenmesi (Bingöl Havalimanı Örneği)” başlıklı tez konusu için anket çalışması gönüllü katılımcılarla yürütülmektedir. Ankette, sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplarınız tamimiyle gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir; elde edilecek bilgiler bilimsel yayımlarda kullanılacaktır.

Anket, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek soruları içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden ötürü kendinizi rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta serbestsiniz. Böyle bir durumda anketi uygulayan kişiye, anketi tamamlamadığınızı söylemek yeterli olacaktır. Anket sonunda, bu çalışmayla ilgili sorularınız cevaplanacaktır. Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için araştırmacı öğrenci Emre PEHLİVAN , E-posta: ya da danışmanı Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü öğretim üyelerinden Dr. Öğr. Üyesi Nurçin KÜÇÜK KENT (Oda: ; Tel: ; E-posta:); ile iletişim kurabilirsiniz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda kesip çıkabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayımlarda kullanılmasını kabul ediyorum. (Formu doldurup imzaladıktan sonra uygulayıcıya geri veriniz).

Gönüllü Katılımcının

Adı Soyadı :
Tarih : ---/---/---

İmza

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :Emre PEHLİVAN

Doğum Yeri ve Tarihi :

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Gümüşhane Üniversitesi Acil Yardım ve Afet Yönetimi

Yüksek Lisans Öğrenimi :Gümüşhane Üniversitesi Afet Yönetimi Anabilim Dalı

Tez Dönemi

Bildiği Yabancı Diller :İngilizce

Bilimsel Faaliyetler :

İş Deneyimi

Stajlar :Gümüşhane Afet ve Acil Durum Müdürlüğü, Gümüşhane Devlet Hastanesi, Gümüşhane Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü, Trabzon İl Afet ve Acil Durum müdürlüğü, Karadeniz Teknik Üniversitesi Farabi Hastanesi Acil Servis, Trabzon Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı, Trabzon Meteoroloji Müdürlüğü, Trabzon Kızılay, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı, Sivas Devlet Hastanesi Acil Servis

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : Bingöl Havalimanı, Kocaeli Cengiz Topel Havalimanı.